VANDAAG

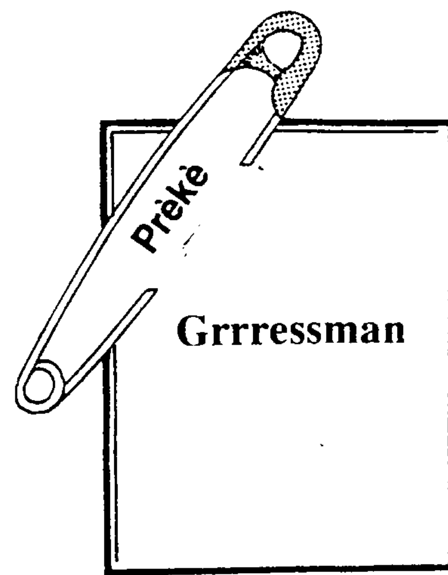

* Mr. Wijnholt neemt afscheid als president van het Hof p.2
* Gemengde commissie adviseert over fiscale verdragen p.3
* Vijf jaar geëist voor smokkel cocaïne p.5
* Braziliëwereldkampioenjunio-renvoetbal p.7
* 'Antilliaanse cultuur sterk intuïtief' p.9
* Grolsch schuimt ook bij zwaar weer p.11

M. WIJNHOLT
...Raad van State...

110E JAARGANG — NO.: 56 ZATERDAG 20 MAART 1993

AMIGOE

Grrressman

Konvooi gewonden eindelijk stad ontvlucht

VS voeren grootste hulpactie tot nog toe uit bij Srebrenica

FRANKFURT - Met negen vliegtuigen heeft de Amerikaanse luchtmacht in de nacht van vrijdag op zaterdag meer dan 72,5 ton levensmiddelen en circa 1,6 ton medische goederen boven het gebied rond Srebrenica in Bosnië afgeworpen. Daarmee voerden de Verenigde Staten de grootste hulpactie uit sinds zij in maart met de luchtbrug begonnen.

De dropping was een reactie op berichten over de alarmerende situatie waarin de circa 60.000 moslims in de door Servische milities belegerde oost-Bosnische stad verkeren. De Amerikaanse luchtmacht mobiliseerde alle beschikbare Hercules c-130 transportvliegtuigen en verhoogde voor elk toestel het aantal pallets met hulppakketten van tien naar twaalf.

Eerder was vrijdag in Srebrenica een VN-konvooi met 175 ton voedsel en medicijnen gearriveerd na dagenlang door de Serviërs te zijn tegengehouden.

In totaal is sinds 5 maart boven Srebrenica voor 453 ton aan voedselpakketten en voor 16,5 ton aan medicamenten gedropt. De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen, Sadako Ogata, deed een dramatische oproep alles in het werk te stellen de burgers in Srebrenica te helpen, omdat het volgens haar een kwestie van leven of dood is geworden.

Intussen heeft een konvooi van de Verenigde Naties zaterdag Srebenica verlaten met 90 tot 100 gewonde vrouwen en kinderen. Dat heeft een woordvoerster van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) gezegd.

Het konvooi van vijf vrachtwagens, onder leiding van de VN-bevelhebber in Bosnië-Hercegovina, de Franse generaal Philippe Morillon, is de Servische frontlinie overgestoken en is via Zvornik op weg naar het moslim-bolwerk Tuzla in noord-Bosnië. Morillon had tevoren toestemming gekregen van de plaatselijke Servische militieleiders voor de evacuatie.

De vrachtwagens maken deel uit van het konvooi dat vrijdag hulp naar Srebenica bracht, na negen dagen door de Serviërs te zijn opgehouden. Morillon vestigde er twee weken geleden zijn tijdelijk hoofdkwartier om de Serviërs te dwingen de hulp aan de stad toe te laten. Morillon zei dat hij met Serviërs blijft onderhandelen over het verblijf van VN-waarnemers om de burgerbevolking te beschermen. "Ik geloof dat de Serviërs hebben begrepen dat de vredesmacht zoals gevraagd de stad zal demilitariseren, en dat dat niet aan hen is." Morillon heeft beloofd dat hij de regio niet zal verlaten zolang de burgers in gevaar zijn, en denkt nog zeker twee of drie dagen in de buurt te blijven.

De 60.000 moslims in Srebenica worden al sinds het begin van de Bosnische burgeroorlog in april vorig jaar door de Servische milities belegerd. De VN hopen zondag een tweede konvooi naar Srebrenica te kunnen zenden. De Serviërs zetten hun opmars naar Srebenica onverminderd door en zijn nog maar twee kilometer van de stad verwijderd, zo is van VN-bronnen vernomen.

De luchtbrug naar Sarajevo is vrijdagmiddag opgeschort nadat een Brits vliegtuig beschoten was door luchtdoelgeschut, aldus een woordvoerder van de VN-vredesmacht zaterdag. De Bosnische hoofdstad kreeg vrijdag de zwaarste bombardementen sinds maanden te verduren, waarbij zeker 13 doden en 100 gewonden vielen.

Goed heenkomen

■ *SARAJEVO — Inwoners van Sarajevo blijven dicht bij een muur om dekking te zoeken tegen sluipschutters en mortieren. Als gevolg van artillerie en mortiervuur werden vrijdag dertien mensen gedood en raakten er 98 gewond. Daarmee was het een van de bloedigste dagen in de nu bijna een jaar oude oorlog in Bosnië-Hercegovina.*

VN: 'Voorraad Iraaks zenuwgas nu vernietigd'

BAGHDAD - Irak heeft de vernietiging van de 70 ton zenuwgas die het zei te bezitten vernietigd zoals bevolen was door de Verenigde Naties. Dat heeft een deskundige van de VN vrijdag in Baghdad verklaard.

Hij voegde eraan toe dat de vernietiging van de 400 ton mosterdgas volgens plan wordt uitgevoerd. Naar verwachting hebben de VN nog wel een half jaar nodig om het karwei te klaren. Zondag arriveerde een inspectieteam om te onderzoeken in hoeverre Irak is gevorderd met de vernietiging van zijn arsenaal van massa-vernietigingswapens, overeenkomstig de voorwaarden van de VN na de golfoorlog.

Vorig jaar bouwde Irak onder supervisie van de VN twee installaties om de chemische wapens uit te schakelen. Een fabriek voor chemische wapens werd hiertoe omgebouwd. Als de hele VN-operatie is uitgevoerd, zal ook deze fabriek worden vernietigd om te voorkomen dat die weer wordt omgebouwd voor de produktie van gifgas.

In Irak verblijft permanent een team van VN-deskundigen die in Muthana, de belangrijkste chemische fabriek, dagelijks de voortgang van de vernietiging van de wapens door de Irakezen controleren. Muthana werd door de VN aangewezen als plaats voor de vernietiging van alle chemische munitie, die bestaat uit in totaal 45.000 bommen, raketten en granaten. De VN vernietigen dagelijks 20 à 100 ton munitie, afhankelijk van het soort.

Brand op tanker

■ *TERSCHELLING — Een groot gat gaapt in het dek van de Panamese tanker Shiokaze, ongeveer 40 mijl ten westen van Terschelling. Twee van de 22 bemanningsleden werden ernstig gewond bij een brand die uitbrak in een van de twee laadruimten. Het schip vervoert 2.500 ton explosieve chemicaliën.*

Johannesburg: 'ANC moet gewapende tak ontmantelen'

JOHANNESBURG - De Zuidafrikaanse regering eist dat de gewapende arm van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) ontmanteld wordt voordat de uitvoerende overgangsraad (TEC) aantreedt, zoals in principe in juni op het programma staat. Dat heeft ANC secretaris-generaal Cyril Ramaphosa vrijdag gezegd na een onderhandelingsronde met de regering.

De TEC moet de zwarte organisaties een recht van controle geven op het functioneren van de huidige blanke minderheidsregering, in de fase die voorafgaat aan de eerste verkiezingen die waarschijnlijk over een jaar gehouden worden.

De regering eiste in het overleg met het ANC dat Umkhonto We Sizwe, de militaire afdeling van de organisatie, zijn wapens inlevert en zijn recrutering staakt.

Het ANC heeft benadrukt dat het Umkontho We Sizwe niet wil ontbinden voor er een democratische regering in Zuid-Afrika is, aldus Ramaphosa. Hij voegde daaraan toe dat "wij bereid zijn onze wapens af te leggen en hen in een koffer op te bergen, als het Zuidafrikaanse leger hetzelfde doet". Het aantal "militairen" van het ANC wordt algemeen geschat op tussen de 4.000 en 5.000.

Politie doodt militair leider kartel Medellin

BOGOTA - De Colombiaanse politie heeft vrijdag de militaire leider van het drugskartel van Medellin gedood. Dat heeft de politie meegedeeld.

De dood van Mario Castano, alias El Choco, betekent een zware klap voor het Colombiaanse drugskartel, dat de afgelopen maanden zijn macht en invloed toch al sterk zag verzwakken. Het kartel van Cali zou nu het machtigste drugsbolwerk van Colombia zijn.

De Colombiaanse politie arresteerde vrijdag in Medellin ook twee vooraanstaande medewerkers van drugsbaron Pablo Escobar, de leider van het kartel van Medellin. De twee, Juan Carlos Londono en Luis Fernando Acosta Mejia, waren op 22 juli vorig jaar tegelijkertijd met Escobar uit de luxueuze Enviagado-gevangenis nabij Medellin gevlucht.

Advocaten van Escobar verklaarden vrijdag dat de drugsbaron zich zo goed als zeker op korte termijn aan de Colombiaanse autoriteiten zal overgeven. Dat kan binnen enkele dagen gebeuren, zeiden ze, maar zelfs mogelijk binnen enkele uren. De autoriteiten gingen deze week in op de voorwaarden die Escobar voor zijn overgave stelde. Zo wilde hij onder meer een eigen keuken om vergiftiging te voorkomen en een privé-telefoonlijn om regelmatig met zijn familie te kunnen bellen.

VS-Opperrechter White treedt af

WASHINGTON - Rechter Byron White van het invloedrijke hooggerechtshof van de Verenigde Staten, heeft vrijdag zijn aftreden aangekondigd. President Bill Clinton krijgt nu de mogelijkheid een eigen kandidaat aan te stellen in het overwegend conservatieve hof.

De 75-jarige White is de oudste van de negen leden van het hof. Zijn aftreden gaat in aan het eind van de huidige zitting van het hof, waarschijnlijk in juni of juli. Clinton krijgt nu de kans om een liberale rechter aan te stellen.

Rapport belicht oorlogsmisdaden Irak in Kuwayt

WASHINGTON - Het Iraakse leger heeft tijdens zijn bezetting van Kuwayt meer dan duizend burgers vermoord, onder wie 273 kinderen. Dit staat in een rapport dat het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft opgesteld en vrijdag is overhandigd aan de Verenigde Naties.

In de periode dat de Iraki's er de scepter zwaaide, augustus 1990 tot februari 1991, zijn in Kuwayt-stad zo'n twintig martelcentra ingericht waar de gruwelijkste wandaden werden gepleegd, zoals het afsnijden van lichaamsdelen. Volgens het rapport hebben de Iraakse militairen ook twintig baby's gedood door ze uit hun couveuses te halen.

Over enkele dagen moet de Veiligheidsraad van de VN beslissen of de sancties tegen Irak van kracht moeten blijven. De Amerikaanse regering stelde onlangs nog dat er geen sprake kan zijn van enige versoepeling ten opzichte van het regime van Saddam Husayn.

Nederlands konvooi beschoten in Bosnië

DEN HAAG - Een Nederlands transportkonvooi is zaterdagmiddag beschoten met mortieren nabij Maglaj in Bosnië-Hercegovina. Dat heeft een woordvoerder van het ministerie van Defensie meegedeeld. Er zijn geen gewonden gevallen.

Het konvooi had humanitaire goederen afgeleverd in Maglaj. In de buurt van het konvooi sloegen kort daarop acht mortieren in waardoor er lichte materiële schade ontstond. Het konvooi heeft de reis naar de thuisbasis voortgezet.

Tanker in brand bij Terschelling

IJMUIDEN - De Panamese tanker Shiokaze, waarop vrijdagmiddag na een explosie brand woedde, wordt door twee sleepboten van Smit Tak naar Rotterdam getrokken. Dat heeft het kustwachtcentrum in IJmuiden zaterdagochtend meegedeeld. De bergers hebben gemeld dat de vlammen door het leegbranden van de ontplofte tank inmiddels spontaan en volledig zijn gedoofd.

Vrijdagavond stelde de bemanning van het kustwachtvliegtuig met infraroodcamera's vast dat de temperatuur in enkele onbeschadigde tanks met chemicaliën hoog opliep. Dat heeft echter niet tot nieuwe problemen geleid.

De zeeslepers Smit Lloyd 55 en 56 zullen in de loop van zaterdag met de Shiokaze voor hoek van holland aankomen. Deskundigen van de scheepvaartinspectie en van de gemeentelijke havendienst van Rotterdam zullen het schip buitengaats uitgebreid onderzoeken. Zij moeten beoordelen of de toestand op de Shiokaze veilig genoeg is om het schip naar rotterdam te kunnen slepen. De nadere bestemming is nog onbekend.

Negentien van de 22 bemanningsleden van de tanker verblijven in het Europa-Hotel op West-Terschelling. De toestand van twee in het academisch ziekenhuis van groningen opgenomen opvarenden is onbekend. De kustwacht heeft de ambassade van de vlaggestaat Panama toestemming gevraagd aan boord van de tanker te mogen zoeken naar de vermiste hoofdwerktuigkundige. Hij is het laatst gezien nabij de exploderende tank en vrijwel zeker om het leven gekomen.

Corruptie bij schoonmaak milieu

MILAAN - De Italiaanse politie heeft vrijdag twee directeuren van een staatsbedrijf gearresteerd die ervan verdacht worden steekpenningen te hebben betaald voor een contract voor het opruimen van een van de grootste olierampen aan de Italiaanse kust. Dat is in juridische kringen in Milaan vernomen.

De directeuren van Castalia SPA worden ervan verdacht anderhalf miljoen gulden te hebben betaald om mee te mogen doen aan het opruimen van olie die in 1991 de stranden en baaien besmeurde bij de noordwestelijke havenstad Genua na de explosie op een olietanker.

De opruimoperatie kostte in totaal 108 miljoen gulden. Honderden arbeiders en vrijwilligers hadden 45 dagen nodig de kust over een lengte van 100 kilometer schoon te maken.

NAPA

IN DIT NUMMER
van Ñapa :

* DAT ALFABETISERING meer inhoudt dan lezen en schrijven alleen, laat Nel Casimiri zien in een interview met Jos Ruys, Jenny Fraai en Pieter de Graaf van de stichting Pro Alfa. pag.1

* OF RUDY PLAATE nu wel of niet de politiek in gaat valt te lezen in een gesprek dat hij had met Leonardo van Goens. Uitgesproken meningen kunnen hem in elk geval niet worden ontzegd. pag.3 en 10.

* AIDSVOORLICHTING valt of staat met de beschikbare geldmiddelen. Marcelino de Windt en Vivian Lampe legden Annelien van Hemert op Aruba uit hoe dat precies zit. pag.4

* DR. DOLFI DEBROT van Carmabi zet uiteen dat het koraalrif ook een grote economische waarde heeft. Hij waarschuwt dat het rif de laatste jaren behoorlijk is verzwakt. pag.7 en 10.

* IR A. KAMP is van mening dat een vervuilde bodem en vervuild grondwater uiteindelijk ook de doodsteek kan betekenen voor het toerisme. Zijn relaas werd opgetekend door Elisabeth de Montsouris. pag 9.

* Verder in deze editie van Ñapa de rubrieken Buitenland, Boeken, Kerk en Wereld, Jongeren, René van Nie en **het** cryptogram.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE:
Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Vice-president Filipijnen ontsnapt aan hinderlaag

MANILA - De Filipijnse vice-president Joseph Estrada is zaterdag aangevallen door communistische guerilla-strijders tijdens een onderzoek met agenten door zijn anti-misdaadcommissie (PACC) in Santo Tomas, ten zuiden van Manila. Dat heeft Estrada voor de radio gezegd.

Estrada en de PACC-agenten werden aangevallen door een groep strijders, die het vuur op hen openden met aanvalsgeweren en M-79 granaatwerpers. Een agent raakte gewond. Volgens de radio ging het om leden van het communistische nieuwe volksleger (NPA) of ex-NPA'ers die gekozen hebben voor een criminele carrière.

Op het moment van de aanval waren Estrada en de agenten bezig het lijk op te graven van een belastingfunctionaris, als bewijs tegen de oud-NPA-leider Leopoldo Mabilangan. Begin dit jaar gaf Mabilangan, bijgenaamd Ka Hector, zich over aan de regering onder een amnestie van president Fidel Ramos, maar Estrada verdenkt hem ervan betrokken te zijn bij ontvoeringen en moorden.

De prijsverhogingen in de voormalige DDR hebben in februari vergeleken met een jaar ervoor 9,1 procent bedragen, zo heeft het Duitse bureau voor de statistiek in Wiesbaden bekendgemaakt. In januari kwam de inflatie uit op 8,9 procent.

Afvalstoffenplan 'te theoretisch'

Nederlander ziet mogelijkheden voor hergebruik glas, papier, olie en blik

WILLEMSTAD — "Afval scheiden bij de bron, daar moeten we mee beginnen", zegt de Nederlander Johan Eeftink. "En al die autowrakken opruimen, dat is toch geen gezicht. Geef iedereen honderd gulden voor zijn oude, maar wel complete auto. Dan staan ze tenminste niet langs de kant van de weg of tussen de cactussen".

Eeftink is op Curaçao om zich namens zijn bedrijf te oriënteren over de mogelijkheden van gescheiden afvalverwerking. Hij is zich ervan bewust dat er aan een afvalstoffenplan wordt gewerkt (zie Napa pagina 9), maar dat weerhoudt hem er niet van om zijn ideeën te spuien. "In een afvalstoffenplan zit geen praktijk. Dat is te theoretisch. Er zijn zoveel praktische oplossingen om Curaçao schoner te houden. Daar heeft ons bedrijf jarenlange ervaring mee, in heel Europa. Ik wil daar graag met de betrokken instanties op Curaçao over praten".

Vrijwel direct barst hij los over de mogelijkheden van glas-, papier- en blikverwerking. Glas kun je, mits het vrij is van chemisch afval, vergruizen, zodat je heel fijn zand overhoudt. Dat kan vervolgens verwerkt worden in de wegenbouw en in beton.

Voor blikjes dient een versnipperaar aangeschaft te worden. Het aluminium dat daarin zit is geld waard en kan volgens Eeftink naar Venezuela geëxporteerd. Ook voor oud papier en karton ziet hij mogelijkheden: verpulveren en mengen met milieuvriendelijke lijm. Daarvan kunnen isolatieplaten worden gemaakt, die zeer geschikt zijn voor de bouw. Isolatie tegen de warmte wel te verstaan.

Voor de financiering van de glasvergruizer, de blikversnipperaar en de papierverpulveraar heeft Eeftink uitgewerkte plannen. In de eerste plaats dient elk bedrijf dat glaswerk (potten met groente, flessen olie, bier, enzovoorts) naar Curaçao exporteert een gulden milieuheffing per doos glaswerk te betalen. Een milieuheffing die niet aan de consument mag worden doorberekend.

■ *Johan Eeftink: Milieuheffing voor toeristen.*

"Van die heffing kan Curaçao de nodige investeringen doen. Daarnaast kan van elke toerist een milieuheffing worden gevraagd, een gulden per persoon per dag bij voorbeeld. De toeristen willen toch graag van een mooi Curaçao genieten? Dat wil ik zelf ook, en daar heb ik best wat voor over". Hij realiseert zich dat er in zijn visie eerst geld betaald moet worden en dat Curaçao daarna pas schoongemaakt wordt. Maar dat lijkt hem geen probleem. "Het kan nu eenmaal niet anders".

De bevolking van Curaçao wil hij niet belasten. Als je dat doet zou men het vuil alleen nog maar meer gaan verstoppen en dat wil Eeftink nu juist tegengaan. Hij ziet het al helemaal voor zich. Bij elk strand op Curaçao komen grote containers: een voor glas, een voor blik en een voor papier/karton. "Dan kunnen de strandbezoekers direct hun afval kwijt en dat kan later door de verwerkingsbedrijven worden opgehaald".

Strandeigenaren die entreegeld heffen zouden zelfs een kwartje extra kunnen vragen. Daarvoor krijgt de strandbezoeker een papieren zak, waarin hij zijn afval kwijt kan. Bij het verlaten van het strand dient hij dat afval over de verschillende containers te verspreiden. De lege zak kan weer worden ingeleverd. "Ook op het strand moet je bij de bron inzamelen; en bij watersportcentra, zoals het Spaanse Water. Daar moeten alleen nog meer containers komen. Voor verfresten en verfblikken, voor oplosmiddelen en voor afgewerkte olie".

Afgewerkte olie kan trouwens op het hele eiland ingezameld worden. Die dient bij de garage te worden ingeleverd. "Als de consument een kwartje per liter olie wordt terugbetaald, dan komt hij wel. Curoil kan van die oude olie brandstof maken". Ook voor autobanden en accu's ziet Eeftink mogelijkheden.

Autobanden kunnen versnipperd en naar Venezuela uitgevoerd. Voor accu's, en ook voor auto's, zou een statiegeldsysteem kunnen worden ingevoerd.

"Er zijn zoveel praktische oplossingen voor het vele vuil op Curaçao. Door gescheiden inzameling kun je het afval hergebruiken en dat is waar we naar toe moeten, een kringloopsysteem. Het spaart schaarse grondstoffen uit en het scheelt enorm in het afval op Malpais. Bovendien zie je na twintig jaar puinhoop geen toerist meer. Dat moeten we vermijden". Meegenomen is natuurlijk ook de werkgelegenheid die al deze projecten opleveren.

Over een ding is Eeftink het in elk geval eens met het afvalstoffenplan: voorlichting is het belangrijkste. "Geef de kinderen op school een uur per week milieu. Op een begrijpelijke manier. Dan ben je al een heel eind".

Hoffelijk afscheid mr M.R. Wijnholt

■ *Twee chefs. De vertrekkende Hof-president mr Wijnholt en de procureur generaal Robert Pietersz, hoofd van het Openbaar Ministerie van de Antillen.*

WILLEMSTAD — Zonder daar publiekelijk ruchtbaarheid aan te geven heeft mr. dr. Meindert Rutgert Wijnholt vrijdag afscheid genomen als president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Zijn nieuwe functie in Nederland als staatsraad vangt aan in juni. Tot die tijd heeft de scheidend magistraat recht op vakantie.

Na een 'walkout' van alle rechters ter gelegenheid van een afscheidsfoto werd op het eind van de middag in besloten kring van Wijnholt afscheid genomen door de zakelijke contacten van het Hof, te weten het parket van de procureur-generaal, de griffie en de pleitbezorgers van de advocatenkantoren.

Wijnholt wordt buitengewoon lid van de Raad van State. Dit orgaan heeft twee rollen. Het is het hoogste adviesorgaan van de regering en spreekt recht in AROB-zaken. Die juridische geschillen hebben betrekking op protest van burgers tegen overheidsbeschikkingen. Wijnholt zal actief zijn aan de zijde van de rechtspraak.

Wanneer mr L. de Lannoy Wijnholt opvolgt als Hofpresident is nog niet bericht. Meester F. Stüger is waarnemend president. Stüger is de rechter die het langst verbonden is aan het Hof.

Wijnholt was in de jaren zestig al rechter op Curaçao. Hij keerde februari 1991 voor de tweede keer naar de Antillen terug.

Brandweer werkt weer

WILLEMSTAD — Bij de brandweer wordt vanaf vandaag weer gewoon gewerkt. Gisteren waren de vuurbestrijders in vergadering bijeen. Daar werd besloten de acties voorlopig op te schorten. Er is een brief gestuurd aan de voorzitter van de centrale commissie van de eilandsraad. Daarin verzoekt de ambtenarenvakbond om een bijzondere vergadering van de commissie. De brandweerlieden willen uitbetaling van de zestien wekelijkse overuren en extra rustdagen.

Taalplan

WILLEMSTAD — Minister van Onderwijs en Cultuur Sixto Wallé heeft woensdag 17 maart in Fort Amsterdam op Curaçao een werkbespreking gehouden met de functionarissen van Fundashon Material pa Skol en Instituto Linguistiko Antiano (ILA). Zij hebben het projectplan besproken voor een methode Nederlands voor basisscholen, bestemd voor kinderen die thuis geen Nederlands spreken, na schooltijd deze taal niet horen en zich er ook niet van bedienen. Deze methode wordt met ingang van augustus 1993 ingevoerd op een aantal scholen en zal naderhand ook op andere scholen worden ingevoerd.

WILLEMSTAD — Ivan Moreno Jr. heeft op 18 maart in handen van minister van Arbeid en Sociale Zaken Frank Rozendal de eed afgelegd als tweede plaatsvervangend werkgeverslid van de colleges van beroep inzake de ziekte- en ongevallenverzekering. Daarbij waren ook aanwezig drs. E.R. Calmes, onderdirecteur van de Sociale Verzekeringsbank (SVB), en M. Jacobs, plaatsvervangend secretaris van de Raad van Ministers.

In navolging van GGD protestbrief aan BC

Bezwaar bij Arbeidszorg tegen benoeming politicus Gressman

WILLEMSTAD — Zes afdelingshoofden van de dienst Arbeidszorg hebben in een brief aan het Bestuurscollege bezwaar aangetekend tegen de benoeming van Frank Gressman als adjunct-diensthoofd. Het gaat zowel om de benoemingsprocedure als om de persoon. Gressman zit in het bestuur van de Democratische Partij (DP).

De benoeming van Gressman per 14 oktober vorig jaar werd de afdelingshoofden van Arbeidszorg pas op 11 februari meegedeeld. Zij betreuren het dat het diensthoofd hen niet eerder in vertrouwen heeft genomen.

Zij vragen zich af, of de gevolgde benoemingsprocedure wel correct is. Voorts willen zij weten wie bepaald heeft dat er een nieuwe functie (adjunct-hoofd van dienst) moest worden gecreëerd. Het georganiseerd ambtenarenoverleg is er niet van op de hoogte en er is niets bekend over de functieinhoud. Bovendien bevreemdt het de zes ondertekenaars dat er geen open sollicitatieprocedure heeft plaatsgevonden.

Voorts wijzen zij erop dat de ABVO bij de benoeming van Gressman tot afdelingshoofd personeelszaken (PZ) in 1988 al protest aantekende: hij zou niet voldoen aan de functievereisten die toen door PZ waren gesteld. Dat geldt ook nu. In het door het BC gevolgde beleid worden uitsluitend academici en HBO-ers benoemd in directiefuncties.

Met verbazing reageren de ondertekenaars verder op het voornemen om Gressman als hoofd PZ aan te houden. Zij noemen dit belangenverstrengeling en menen dat het ook uit het oogpunt van organisatiebeginselen een onmogelijke combinatie is. Bovendien krijgt Gressman nu de afdeling Interne Controle onder zich. De afdelingshoofden vinden het onaanvaardbaar dat er een gezagsverhouding zou moeten bestaan tussen Gressman en Interne Controle. Deze afdeling zou juist geheel los dienen te staan van alle afdelingen van de dienst en direct onder het diensthoofd moeten ressorteren.

Wat de persoon Gressman betreft is er in de eerste plaats bezwaar tegen de benoeming van een actief politicus tot adjunct-hoofd, een speciaal gecreëerde functie. De ondertekenaars menen dat er teveel partijpolitieke voordelen bij Arbeidszorg te behalen zijn. Ex-gedeputeerde R. Isebia zou zijn bezwaren tegen dergelijke benoemingen zelfs openlijk hebben geuit; zij zouden niet in het voordeel zijn van een optimaal functioneren van een overheidsdienst.

Voorts beschuldigen de zes Gressman van onprofessionele methodes bij zijn PZ-beleid. Hij zou gebruik maken van dreigbrieven, sancties als salarisinhoudingen en moeilijk doen bij flexibele werktijden.

Het diensthoofd beargumenteert volgens de zes afdelingshoofden de benoeming van Gressman met diens goede behandeling van het personeel. Een ander argument is dat hij reeds waarnemend hoofd is en dus bemoeienissen heeft met de betrokken afdelingen.

Dit is de tweede dienst die dit jaar in de clinch ligt met het Bestuurscollege (BC) over een benoemingsprocedure. Eerder stuurden negen kaderpersoneelsleden van de GGD tot tweemaal toe een brief aan het BC, waarin zij hun bezorgdheid uitten over de benoeming van het interim management team bij hun dienst. Zij mochten daarop nog steeds geen antwoord ontvangen.

ABVO-dienstgroep LRTD is voor privatisering

WILLEMSTAD — De werknemers van Landsradio kunnen profiteren van eventuele privatisering van het telecommunicatiebedrijf. Dit verklaart Gilbert Angela, voorzitter van de ABVO-dienstgroep bij het bedrijf, vrijdag in het informatiebulletin. De groep maakte een analyse van de privatisering en presenteerde die via het bulletin aan de leden.

Het privatiseren van Landsradio onder de huidige omstandigheden is volgens de ABVO-dienstgroep mogelijk, maar dit dient op verantwoorde wijze te gebeuren. Een geprivatiseerd telecommunicatiebedrijf geeft meer ruimte om betere cao's te sluiten, aldus Angela. Verder meent zijn groep dat het bedrijf door privatisering vrij komt te staan van politieke en overheids bemoeienissen.

Een ander voordeel is dat sneller en gestructureerd geïnvesteerd kan worden, waardoor nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd. Als vierde en laatste punt meldt Angela dat privatisering van het telecommunicatiebedrijf met zich meebrengt, dat de effectiviteit in de bedrijfsvoering groter wordt.

De dienstgroep ziet in tegenstelling tot tegenstanders geen bezwaren tegen privatisering van Landsradio, omdat het bedrijf min of meer al van Lipscomb/Antillephone afhankelijk is. "Lipscomb kon gebruik maken van onze infrastructuur en kreeg bovendien de eerste optie op vijf miljoen internationale lijnen. In 1988 tekende de overheid een 'letter of intent', waarmee het telecommunicatiebedrijf aan Limpscomb werd verbonden", zo meldt dienstgroep-voorzitter Angela in het informatie-bulletin.

Openbaar Ministerie hoort overlevenden ongeval met speedboot

WILLEMSTAD — Het Openbaar Ministerie heeft een onderzoek ingesteld naar het doen en laten van de vier overlevenden van het ongeluk op zee met de speedboot Scorpio. Dit is officieel bekendgemaakt door de persvoorlichter van het O.M., mr. O. Kraal.

Het vermoeden zou gerezen zijn dat er naast drank ook verdovende middelen aan boord waren. De vier zouden worden gehoord. Niet bekend is of zij ook in hechtenis zijn genomen in het belang van het onderzoek.

De vier maakten deel uit van een groep van zeven die zaterdagmiddag omstreeks 16.00 uur nog naar Bonaire wilden varen. Hen was geadviseerd niet te vertrekken gezien de hoge golven en de krachtige wind. Toen na motorpech de boot onder water liep en zonk in de buurt van Klein Curaçao, zag de groep kans om naar Curaçao te zwemmen. Drie verdronken voor de Noordkust.

Van de politie of het O.M kon geen officiële verklaring gekregen worden waaruit blijkt of wilde geruchten over smokkel en een schietpartij op zee op juistheid berusten.

Resultaten congres sociaal werkers

WILLEMSTAD — Het bestuur van de OTSU (organisatie van sociaal werkers) heeft gedeputeerde van Sociale Zaken R. Bentoera de resultaten van hun congres aangeboden. Dat werd in oktober vorig jaar georganiseerd. Tijdens dat congres werden enkele resoluties aangenomen betreffende het sociaal welzijnswerk.

HAGEMEYER FOODS (NA), Amerikaans onderdeel van het handelshuis Hagemeyer, neemt fine distributing in Miami (Florida) over. Fine wordt de grootste onafhankelijke distributeur van kwaliteitslevensmiddelen in het zuiden van Florida genoemd met een omzet van 43 miljoen dollar en 177 personeelsleden. Hoeveel de overneming kost is niet bekend. Hagemeyer haalt nu in de VS met kwaliteitslevensmiddelen een omzet van tegen de 300 miljoen dollar (Nf 565 miljoen).

Mogelijke wijziging wet Nederlanderschap

Kennis Nederlands eis voor naturalisatie

WILLEMSTAD — Er wordt aan gedacht om de Rijkswet op het Nederlanderschap aan te passen. Mogelijk wordt de eis ingevoerd dat men het Nederlands voldoende moet beheersen voordat tot naturalisatie kan worden overgegaan. Zo blijkt uit de Slotverklaring van het Contactplan dat van 10 tot 20 maart op de Antillen is gehouden tussen parlementaire delegaties van de landen in het Koninkrijk.

Uit de kiezerslijst op Sint Maarten blijkt, dat 30 procent van de kiesgerechtigden aldaar buiten het Koninkrijk geboren is. Daaruit blijkt dat bijna een derde van de bevolking via naturalisatie het Nederlanderschap heeft verkregen.

Om in aanmerking te komen voor het Nederlanderschap volgens de Rijkswet is een van de voorwaarden dat men het Nederlands redelijk beheerst, of -voor degenen die op Aruba of in de Nederlandse Antillen wonen- dat men de taal beheerst die naast het Nederlands gangbaar is. Op de Benedenwinden is dat het Papiamentu, op de Bovenwinden het Engels.

Juist door dat laatste kunnen op Sint Maarten vreemdelingen nogal snel voldoen aan de eis van 'voldoende beheersing van de taal'. "Juist hierdoor doet zich het feit voor dat op Sint Maarten veel burgers de Nederlandse nationaliteit bezitten, terwijl zij wel het Engels, maar geen woord Nederlands verstaan," zo wordt in de Slotverklaring opgemerkt. "Dit kan tot gevolg hebben dat genaturaliseerde personen publieke functies krijgen te vervullen, terwijl zij zich in feite onvoldoende hebben ingeburgerd in de Nederlands-Antilliaanse samenleving."

Bij Koninklijke Boodschap van 25 februari '93 is een voorstel van de Rijkswet ingediend bij de Staten van de Antillen en Aruba en de Tweede Kamer, over het wijzigen van de wet op het Nederlanderschap. De delegatieleden van het Contactplan vinden het belangrijk dat bij de parlementaire behandeling van dat wijzigingsvoorstel het onderwerp 'taal' naar voren wordt gebracht.

Van Antilliaanse zijde is tijdens het Contactplan ook voorgesteld de eis van het beheersen van het Nederlands ook zou kunnen worden ingevoerd voor Nederlandse mannen die kinderen van een buitenlandse nationaliteit erkennen (met de daaraan gekoppelde voordelen van naturalisatie of toelating). Die eis zou schijnhuwelijken kunnen beperken.

Besluit Contactplanleden:

Gemengde werkgroep gaat adviseren over fiscale en handelsverdragen

WILLEMSTAD — Er zal een gemengde parlementaire commissie worden samengesteld, aangevuld met deskundigen, die de regeringen van de Antillen, Aruba en Nederland gaat adviseren over af te sluiten fiscale en handelsverdragen. Zo werd overeengekomen tijdens het Contactplan van 10 tot 20 maart. De commissieleden zullen elkaar informeren over voorgenomen wijzigingen in fiscale en handelsverdragen die van invloed zijn op de Antillen en Aruba. Tweede Kamerlid Vermeend: "Overleg in een vroeg stadium voorkomt het verwijt dat we te weinig overleg plegen."

Financieel-economische, sociaal-culturele en justitiële aangelegenheden waren de drie belangrijkste onderwerpen die de afgelopen tien dagen aan de orde kwamen tijdens het parlementair Contactplan. In die periode hebben Nederlandse, Antilliaanse en Arubaanse volksvertegenwoordigers alle eilanden van de Antillen bezocht. Hoewel het volgende Contactplan pas staat gepland voor begin september volgend jaar op Aruba, zal tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van het Statuut (waarschijnlijk komend najaar) een tussentijds informeel contact plaatsvinden tussen de parlementsleden.

Staatkundige herstructurering werd deze maal niet besproken, gezien het feit dat hierover nog een vervolgconferentie zal plaats vinden over drie maanden en men daarom de diverse regeringen niet voor de voeten wil lopen. Uitspraken over een toelatingsregeling voor kansarme jongeren is buiten de slotverklaring van het Contactplan gehouden, omdat ook dat een onderdeel zal worden van de vervolgconferentie.

Het onderwerp zelf is wel uitvoerig aan de orde geweest. Aad Nuis (D'66): "Maar het gesprek heeft zich gelukkig niet verengd tot alleen een toelatingsregeling, maar was juist ook gericht op hoe je kansarme jongeren een kans kunt geven, in Willemstad of in Nederland." Krajenbrink (CDA) voegde daar aan toe: "Als we spreken over kansarme jongeren, hebben we het niet over iedereen uit de Antillen. Het gaat om een relatief kleine groep, maar wel een die indringend aanwezig is in Nederland en het imago van de gehele Antillen negatief beïnvloeden. Tijdens de gesprekken is de nadruk komen liggen op onderwijs en de arbeidsmarktproblematiek."

De onderwijssituatie en vooral de taalproblematiek is uitgebreid aan de orde geweest. Het niet goed beheersen van de Nederlandse taal voor die jongeren die in Nederland een opleiding willen volgen, maakt dat zij de opleiding niet kunnen afmaken, met alle gevolgen voor hun positie op de arbeidsmarkt vandien. Alle delegaties waren het er over eens dat het onderwijs op de Antillen en Aruba versterkt en verbeterd dient te worden en dat het Nederlands vooral op middelbaar en hoger niveau een nieuwe impuls moet krijgen, terwijl anderzijds onderkend wordt dat de moedertaal in het onderwijs een eigen, specifieke plaats heeft.

Ook wordt gedacht aan het her- en bijscholen van onderwijzend personeel in de Nederlandse taal en aan het eventueel toetsen van de kennis van het Nederlands van jongeren die in Nederland verder willen studeren.

Andere onderwerpen die tijdens het Contactplan aan de orde kwamen waren financieel-economische aspecten, de openbare financiën en de controle door de Rekenkamers. Zoals bekend heeft premier Lubbers tijdens de Toekomstconferentie voorgesteld de Antilliaanse en Arubaanse rekenkamers samen te voegen en onder eindverantwoording van de Nederlandse Rekenkamer te laten vallen. Tijdens het Contactplan hebben de Antillen en Aruba dit afgewezen: de eigen autonomie dient gehandhaafd te blijven. Alleen projekten die met Nederlands geld zijn betaald zouden door de Nederlandse Rekenkamer mogen worden gecontroleerd. Samenwerking op vrijwillige basis tussen Aruba en de Antillen is wel mogelijk.

Wat betreft de fiscale samenwerking is afgesproken een gemengde parlementaire commissie samen te stellen, aangevuld met deskundigen, die de regeringen gaat adviseren over de manier waarop de fiscale relatie moet worden gerealiseerd. Die commissie kan ook adviseren over het Verdrag van Straatsburg (WABB-verdrag) en over andere fiscale en handelsverdragen die de belangen van Aruba en/of de Nederlandse Antillen zou kunnen raken.

Verder is er tussen de drie delegaties overleg geweest over aangelegenheden als het milieu, de invoering van de Algemene Ziektekosten Verzekering, ontwikkelingssamenwerking, cultuur en naturalisatie.

■*WILLEMSTAD — De Eerste en Tweede kamerleden die afgelopen anderhalve week op de Antillen waren in het kader van het parlementaire Contactplan kregen gisteren een glassculptuur aangeboden. De sculptuur is gemaakt door mevrouw Statius van Eps en is getiteld 'Islands drifting apart'. Het stelt de eilanden van de Antillen en Aruba voor (inclusief Klein Curaçao en Klein Bonaire), maar niet op hun verhoudingswijs ware grootte en ook niet op 'correcte' geografische ligging, maar gezien door de bril van de kunstenaresse. De glassculptuur zal een plekje krijgen in het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer. Op de foto: Nederlandse Kamerleden bekijken de overzeese, uit elkaar drijvende eilanden.*

Luchtvaartpadvinders gevraagd voor brigade

WILLEMSTAD — Flightsimulatortraining, navigatie, meteorologie, meevliegen, vliegtuigmodelen bouwen, sport en kamperen. Wie dat leuk vindt zou eens moeten langskomen bij de Jeugd Luchtvaart Brigade (JLB). De 'luchtvaart-padvinders' hebben weer plaatsingsruimte.

De JLB komt altijd op zaterdag bijeen. Andere onderwerpen die de lucht-verkenners leren zijn vliegtuigherkenning, algemene luchtvaartkennis, inzicht in de werking van motoren, instrumenten en aerodynamische principes, luchtverkeersbeveiliging en ruimtevaart. Verder zijn er regelmatig excursies en lezingen van experts.

Om bij de brigade te komen moeten jongeren minstens dertien jaar zijn en op de middelbare school zitten. De JLB-aanmeldingsformulieren zijn te vinden op scholen, maar zelf schrijven kan ook: aan de Jeugd Luchtvaart Brigade, postbus 3979, onder vermelding van naam, adres en telefoonnummer. Het JLB-ontmoetingspunt is te bezoeken te Hato op de F.D. Rooseveltweg 549 op zaterdag van 14.30 tot 17.30 uur. Aanmelding is mogelijk tot en met 27 maart. Meer informatie is te krijgen bij JLB-voorzitter Urso Wieske, tel. 379772.

■*Toekomstige vliegtuig- en luchtvaart-experts worden jong gemaakt bij de Jeugd Luchtvaart Brigade.*

Terpstra: 'Merkwaardige zaak'

Frans rapport over criminaliteit op St Maarten is nog niet naar Antillen

WILLEMSTAD/DEN HAAG — "Een buitengewoon merkwaardige zaak." Zo noemt Tweede Kamerlid Erica Terpstra de gang van zaken rond een door Franse parlementariërs opgesteld rapport over criminaliteit op Frans- en Nederlands Sint Maarten. Uit antwoorden van minister Hirsch Ballin aan de Kamer blijkt, dat gisteren de Antilliaanse regering nog niet op de hoogte zou zijn gesteld over de inhoud van dat rapport. Een en ander kan nog de nodige diplomatieke gevolgen krijgen tussen Nederland en Frankrijk.

Enkele maanden geleden is een Franse parlementaire delegatie naar Frans Sint Maarten geweest en heeft daar onderzoek gedaan naar internationale vertakkingen, contacten en daadwerkelijke doorvoer van drugs via Sint Maarten naar de rest van de wereld. Dat onderzoek heeft zich ook uitgestrekt tot het Nederlandse deel van Sint Maarten. In het rapport zou onder meer geconcludeerd zijn dat Sint Maarten een van de belangrijkste bolwerken van de georganiseerde misdaad zou zijn, zowel qua doorvoer van drugs als het witwassen van drugsgeld. En Nederland wordt verweten daar niet tegen op te treden.

Toen de VVD over dit rapport vernam heeft zij de minister voor Antilliaans/Arubaanse Zaken, Hirsch Ballin, schriftelijk vragen gesteld. Het antwoord van de minister heeft de VVD zeer verbaasd. Erica Tersptra: "Hirsch Ballin schreef onder de mededeling 'hierbij zend ik u een copie van het rapport', dat hij nog geen antwoord heeft van de Antilliaanse regering, dat hij dat eerst wil afwachten en dat per omgaande het rapport naar de Antilliaanse regering zal worden toegestuurd. Met andere woorden: Hirsch Ballin vertelt dat het rapport, dat al begin februari is uitgekomen, op 18 maart nog niet in handen is gesteld van de Antilliaanse regering. En vervolgens verstopt de minister zich achter de Antilliaanse regering, want hij wil eerst van hen antwoord hebben voordat hij zelf antwoordt op Kamervragen."

Terpstra noemt het 'idioot' dat de Antilliaanse regering het rapport niet zou hebben. "Antilliaanse bewindvoerders hadden op de hoogte moeten zijn als er een onderzoek op hun grondgebied wordt uitgevoerd door Fransen. Ook het BC van Sint Maarten heeft geen copie. Dat is toch belachelijk? Het geeft wel een raar beeld van hoe de Fransen over de Antilliaanse regering denken. Merkwaardig dat de Franse regering een rapport laat opstellen, waarbij ook het handelen van de Nederlandse rijksregering is betrokken, en dat het onderzoek niet zou zijn kortgesloten tussen hen." Dit kan ook nog wel een diplomatiek staartje krijgen, denkt Terpstra.

Dat wil zeggen: als het waar is dat de Antilliaanse regering geen exemplaar heeft gekregen van het rapport. Terpstra kan het zich bijna niet voorstellen dat dat niet gebeurd zou zijn. Voor het feit dat Hirsch Ballin wil wachten op het antwoord van de Antilliaanse regering, heeft zij wel begrip, maar zij heeft zo haar twijfels of dat rapport inderdaad nooit in Willemstad is gearriveerd. Ook heeft zij haar twijfels over beweringen op de Franse kant van Sint Maarten, dat het rapport ook daar nooit is overhandigd. Maar als dat inderdaad nooit gearriveerd is, vraagt Terpstra zich af wat daar dan weer achterzit en waarom de Nederlandse regering het niet eerder doorgestuurd heeft naar de Antillen.

Het rapport zelf heeft Terpstra, ondanks de zinssnede van Hirsch Ballin dat hij een copie meestuurt, nog niet ontvangen. "Het zat niet bij zijn antwoord en vrijdagmiddag kon ik het ook niet meer te pakken krijgen," aldus Terpstra. In het rapport zou, naar zij heeft begrepen, de Nederlandse regering worden verweten niet mee te werken om tegen de drugshandel en witwasactiviteiten op Sint Maarten op te treden.

Met het antwoord van de minister neemt de VVD geen genoegen. "Over uiterlijk vier weken komen we er weer op terug.

Cipiers mogen met wapen gevangenen transporteren

WILLEMSTAD — Dinsdag zijn twintig gevangenbewaarders beëdigd als buitengewoon agent van politie. Deze formaliteit maakt het mogelijk dat cipiers buiten de poorten van Koraal Specht gewapend met een dienstpistool arrestanten en gedetineerden mogen begeleiden naar het politiebureau of naar het stadhuis of vanaf de andere eilanden naar Curaçao toe.

Lange tijd heeft de gevangenis arrestanten gehuisvest voor de politie omdat er een cellentekort is op de bureaus. Koraal Specht heeft er op aangedrongen dat de 24 nieuwe cellen van Rio Canario die al een jaar leeg staan gebruikt worden. Deze week is de politieleiding begonnen een aantal van de cellen te gebruiken. Volgens de politie is er nog niet voldoende personeel beschikbaar voor de bewaking van alle cellen. Het ophalen en brengen van politiearrestanten is een taak van de politie. Zodra de fase van voorlopige hechtenis en celstraf begint, is transport de taak van cipiers.

Symposium van Clacso

ORANJESTAD — Het eerstvolgende symposium van Clacso, de Latijns Amerikaanse Raad voor Sociale Wetenschappen, wordt op Aruba gehouden van 7 tot en met 10 juni 1994. De organisatie is in handen van Fundini, de Arubaanse stichting voor onderzoek en informatie.

In het kader van de voorbereidingen voor dit symposium brengen [illegible] Carmen [illegible] dr Aaron [illegible] van de groep Buitenlandse Betrekkingen van Clacso [illegible] teel een bezoek aan Aruba. Zij waren [illegible] betrokken bij de organisatie van het laatste [illegible] op Puerto Rico gehouden symposium.

Bejaarde (70) dood in woning

ORANJESTAD — In een woning aan de Nijhoffstraat te San-Nicolas werd gisteravond kort na 22 uur het stoffelijk overschot gevonden van James A. Wilson (70). Dokter Luchumum constateerde dat de man een natuurlijke dood was gestorven. Het stoffelijk overschot werd door Mementomori naar het moratorium van het [illegible] gebracht.

Nederlandse Aruba Dag groot succes

ORANJESTAD — Ook dit jaar was de viering van de Aruba Dag in Nederland een groot succes. [illegible] Oduber hiervan de leiding.

Premier Nel Oduber feliciteerde zijn naamgenoot en diens medewerkers in verband met dit [illegible]. De premier sprak de hoop uit dat Jimmy Oduber [illegible] gaan met het op uitstekende wijze organiseren van Aruba's nationale feestdag.

Start gemengd dubbel tennis kampioenschap

ORANJESTAD — Op [illegible] april beginnen de gemengddubbelkampioenschappen van de Aruba Lawn Tennis Bond, in de A, B en C klasse.

De laatste inschrijfdag is 16 april en het wedstrijdschema kan op 19 april in het Marlboro Tennis Park worden afgehaald. De gemengd dubbelkampioenschappen worden direct na de dubbelkampioenschappen gehouden die deze week van start gaan.

Gemeenschap Tanki Leendert viert zilveren jubileum kapel

ORANJESTAD — De gemeenschap van Tanki Leendert herdenkt 31 maart dat haar Monte Calvario-kapel 25 jaar geleden door Monseigneur J.M. Holterman werd ingezegend. Vanwege de vastentijd zal de viering van het zilveren jubileum pas op achttien april plaatsvinden, met een eucharistieviering om 9 uur, gevolgd door een kleine receptie.

De bouw van de kapel werd mogelijk dank zij het verlangen van Monseigneur Holterman naar een gebedshuis in de groeiende gemeenschap en het enthousiasme van de paters R.Nooijen en L.van der Vaart, die zich achter het projekt schaarden.

Ook dank zij de inzet van het Comité Bouwfonds Tanki Leendert, bestaande uit Elias Fingal, Hyacintho Erasmus, Joseph Fingal, Simeon Faro, Agatha Erasmus, Antonio Fingal, Francisco Dijkhoff, Rudy Dijkhoff en de gulheid waarmee de gemeenschap financieel bijdroeg.

De gemeenschap van Tanki Leendert is ook veel dank verschuldigd aan Hyacintho Erasmus en echtgenote die het terrein schonken waarop de kapel gebouwd werd, Mooi St.Jago, die het ontwerp maakte en Louis Brown van Cooperacion Technico Arubano, die belast was met het toezicht op de bouw van de kapel.

Daarom zei monseigneur Holterman bij het leggen van de eerste steen op 21 mei 1967 met trots dat dank zij de royale bijdragen van de Antilliaanse gemeenschap en het Arubaanse volk het mogelijk was, dat de Monte Calvario de negende kapel was die in de korte tijd van tien jaar dat hij bisschop was, gebouwd werd.

ORANJESTAD — Het personeel van Playa Linda beach resort vierde Aruba Dag dit jaar op nog grotere wijze dan in het verleden. De dag werd geopend met het hijsen van de vlag en het zingen van het volkslied. Hierna werd een uitgebreid programma afgewerkt. Zoals op deze foto blijkt, was een van de activiteiten het verorberen van een grote taart, in de vorm van de Arubaanse vlag.

Benetton-baas bezoekt Aruba

ORANJESTAD — Na bezoeken aan Curaçao en Bonaire bracht Luciano Benetton ook een bezoek aan het bedrijf op Aruba, waar een cocktail werd aangeboden.

Verschillende personen maakten gebruik van de gelegenheid om bij dit eerste bezoek aan Aruba met hem kennis te maken. Premier Nelson Oduber, die verhinderd was, zond een brief waarin hij Benetton een hartelijk welkom op Aruba toeriep. Hij wees erop dat de Benetton-zaken wereldbekendheid genieten en ook op Aruba een uitstekende naam hebben. Hij wenste Luciano een prettig verblijf op Aruba toe.

ORANJESTAD — Antillean Public Library Association (APLA) organiseert op zaterdag 20 maart een workshop in de Nationale Bibliotheek in Oranjestad.

Het onderwerp van de workshop is *Automatisering in het algemeen*. De workshop is van 8.30 tot 12 uur en is gratis voor de APLA-leden.

Dirksz en Groder winnaars van bowlingwedstrijd

ORANJESTAD — Glenda Dirksz bij de dames, en Boepi Groder bij de heren, zijn de winnaars van de op Aruba Dag in Eagle Bowling Palace gehouden mini bowling marathon.

Dirksz behaalde in totaal 1.860 pins en had ook de hoogste score met 259 punten. De tweede plaats bij de dames was voor Winky Winklaar met 1.820 pins en de derde plaats voor Lilly Arends met 1.777 pins. Groder behaalde bij de heren 1.927 total pins, gevolgd door Carl Bahnge (1.917) en Dulfo Geerman (1.886). De hoogste score was voor Elden Leest met 237 punten.

ORANJESTAD — In een brief aan minister Fredys Refunjol van Welzijnszaken ondersteunen de vakbonden UPA, FTA, SWA en SIMAR de acties van het personeel werkzaam in de verzorging van de bejaardeninstellingen van de SABA. De vakbonden doen een beroep op de bewindsman om zonder uitstel te bemiddelen, zodat het geschilpunt spoedig geregeld kan worden.

Tijdens een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de ABV werden de vakbonden op de hoogte gesteld van de geschilpunten die bestaan en de eerste acties die gevoerd worden tot aanstaande vrijdag.

De vakbonden verwijten de minister dat door niet efficiënt handelen van de onder hem vallende departementen, de kwestie van de cao voor het SABA-personeel nog steeds niet geregeld is. De vakbonden zijn het niet eens met deze situatie en laten de bewindsman weten dat zij de acties van de ABV ten volle steunen.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter E.E. Laclé via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter C.E. Zaandam via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:

del Pueblo, Caya Betico Croes 48 (Oranjestad). Tel.: 21253.
Boven de brug:
San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat. Tel.: 45712.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra Lili G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San

Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 3-2-1 Contact; 19.00 You Can't Take It With You; 19.30 Elsa Klensch; 19.50 Big Story; 20.10 Special; 21.38 CNN News; 22.00 Movie: 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 After School Special; 18.00 Movie; 19.30 Show-Time; 20.30 CNN News; 20.50 Health Week; 21.05 Week in Review; 21.50 Movie; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

Eis vijf jaar voor smokkel van vijftig kilo cocaïne

ORANJESTAD — Vijf jaar gevangenisstraf en een geldboete van zevenduizend florin eiste officier van Justitie mr. Lugo tegen de vrouw H.P.(37) die er van verdacht wordt in september 1992 betrokken te zijn geweest bij het vervoer van vijftig kilo cocaïne naar Miami. Over drie weken doet rechter mr. Vroom uitspraak in deze zaak. Het verzoek van de officier om de vrouw, die op 20 januari 1993 op vrije voeten werd gesteld, wederom in te sluiten, werd door de rechter afgewezen.

De behandeling van deze zaak duurde lang, waarbij naar voren kwam dat de vrouw betrokken was bij het vervoer van twee dozen met cocaïne naar Miami. De vrouw vertelde de rechter dat zij niet op de hoogte was van de inhoud doch dat zij de dozen alleen voor J.C. als bagage mee naar Miami nam, waar zij een auto ging kopen.

J.C. verzocht haar de dozen met levensmiddelen en kleding voor een collega te willen meenemen. Deze collega zou in Miami door de orkaan Andrew alles verloren hebben. Met een pick-up ging zij met J.C. naar een hotel, waar de twee dozen uit een verhuurwagen werden gehaald. Daarna gingen de dozen naar de luchthaven waar ze als bagage werden ingecheckt.

Door een fout gingen de dozen niet aan boord van het vliegtuig waarmee H.P. naar Miami reisde, maar in een ander vliegtuig. Dit werd bij aankomst in Miami ontdekt. De vrouw trachtte J.C. op Aruba te bellen, maar deze was inmiddels naar Colombia gevlucht toen hij zag dat de zaak fout liep. Bij aankomst van de dozen in Miami werd de cocaïne ontdekt.

AANHOUDING

Verdachte verklaarde dat zij vierduizend dollar bij zich had om de auto te kopen, maar besloot dit niet te doen omdat het te duur uitkwam. Na de ontdekking in Miami werd de vrouw op 5 september 1992 op Aruba aangehouden en ingesloten en op 20 januari 1993 weer op vrije voeten gesteld.

In zijn requisitoir wees de officier erop dat verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan het vervoeren van een grote hoeveelheid cocaïne. Het OM hanteert voor iedere tien kilo een straf van acht jaar. In dit geval hield de officier er rekening mee dat dit weliswaar aanmerkelijk meer dan tien kilo is, maar dat verdachte voor de eerste maal voor een dergelijk feit terecht staat.

Hij kwam tot een eis van vijf jaar en een boete van zevenduizend florin. De vierduizend dollar die in beslag werden genomen, moeten worden terug gegeven omdat niet bewezen kan worden dat dit onderdeel van de transactie uitmaakte. De officier eiste tevens dat H.P. wederom wordt ingesloten.

H.P.'s verdediger, mr. A. van Toll, benadrukte dat haar cliënte niet op de hoogte was van wat er in de dozen zat. Zij zou alleen de collega van J.C. willen helpen omdat deze in moeilijkheden verkeerde. Van Toll meent dat haar cliënte zou zijn misbruikt door J.C. om de cocaïne te vervoeren. Zij noemde de geëiste straf veel te hoog en verzocht invrijheidsstelling van cliënte. Ook de eis van de officier om haar direct aan te houden diende afgewezen te worden.

Arubaan niet overleden maar gewond

ORANJESTAD — Op Aruba deden de berichten de ronde dat de Arubaan V.P. door de politie in Rotterdam zou zijn doodgeschoten. Uit contact met de familie van V.P. bleek dat dit niet het geval was, maar dat hij gewond in een ziekenhuis ligt.

P. was een maand geleden naar Nederland gegaan en verbleef bij een vriendin. Het tweetal kreeg moeilijkheden, waarna P. besloot op te stappen. Bij vertrek ging zijn koffer open en viel er onder meer een mes uit. Toen hij dit wilde oppakken werd hij door de ter assistentie geroepen politie in de maag geschoten. De zaak is in onderzoek.

Dit is de enige informatie die de familie heeft. In hoeverre P. er aan toe is, is niet bekend. Wel had hij zijn zus gebeld om haar van een en ander op de hoogte te stellen. Twee broers van het slachtoffer zijn naar Nederland vertrokken. Het ligt in de bedoeling het slachtoffer naar Aruba te brengen.

Bezoek belasting-directeur

■ ORANJESTAD — C. Boersma, directeur-generaal van de Belastingen van het Nederlandse departement van Financiën bracht met een delegatie een bezoek van enige dagen aan Aruba. Hij bezocht gouverneur mr. O. Koolman (zie foto) en voerde besprekingen met premier Nelson Oduber, directeur der Belastingen Aruba, mr. J.R.Tchong en andere functionarissen. Gesproken werd over mogelijke technische bijstand, reorganisatie van het douanekorps, versterking van het belasting controle apparaat, project van automatisering, het geven van cursussen en aanpassing van de wetten op belasting gebied, zoals de douane wetgeving.

Negen maanden voor mishandeling in verkiezingstijd

ORANJESTAD — In de zaak tegen verdachten M.A. en W.K. die E. mishandelden in de verkiezingstijd toen hij een AVP-bord vernielde, vonniste de rechter voor M.A. negen maanden gevangenisstraf waarvan drie maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

Als bijzondere voorwaarden moet A. het mishandelde slachtoffer, die een gebroken been opliep en voor twee maanden arbeidsongeschikt werd verklaard, vijftienhonderd florin betalen.

Ten aanzien van W.K. was de rechter van mening dat niet bewezen werd dat hij E. mishandelde. Hij hoopte dat verdachte geleerd heeft van zijn verblijf in het Korrektie Instituut Aaruba (KIA) en niet meer opgesloten hoeft te worden. Hij veroordeelde hem tot drie maanden gevangenisstraf, waarvan 39 dagen voorwaardelijk met proeftijd van twee jaar. De officier eiste destijds tegen M.A. twee jaar gevangenisstraf en tegen W.K. acht maanden waarvan drie maanden voorwaardelijk.

Training Female Jaycees

■ ORANJESTAD — De Aruba Female Jaycees hield onlangs een training die bestond uit de onderwerpen oriëntatie, voorzitterschap en vergaderprocedures, project planning, leiderschap in een vrijwilligers organisatie en logopedie. Op bijgaande foto, de deelnemers en cursusleidster Ariëlle Croes.

Politie doet beroep op goed fatsoen tijdens kampeerweek

ORANJESTAD — Politiewoordvoerder Sjon P. Krozendijk deed namens de commissaris van politie een beroep op de mensen die in de komende Goede Week gaan kamperen. Hij gaf een aantal regels waar iedereen zich voor een goed verloop aan moet houden. Zo is het onder geen omstandigheden toegestaan bomen of planten aan het strand of een andere kampeergelegenheid te vernielen.

De vergunning geeft alleen recht op het terrein, dat in de vergunning is vermeld. De voorwaarden op de vergunning moeten goed gelezen worden en men moet zich daaraan ook te allen tijde houden. Indien dit niet gebeurt, verliest men de vergunning.

Alle materiaal dat gebruikt wordt op de vergunningplaats om te kamperen, zoals paletten, hout en karton, moeten na afloop van de vergunning binnen drie dagen door de vergunninghouder verwijderd worden. Het is verboden de door Dienst Openbare Werken (DOW) aangegeven toegangen te blokkeren. Deze moeten vrij blijven voor betrokken instanties en toeristen.

Door de politie wordt een strenge controle uitgeoefend dat de kampeerders zich aan de regels houden. Speciale aandacht wordt gevraagd om geen overlast met harde muziek te veroorzaken en de stranden niet te bevuilen door etens- en afvalresten van barbecues. Ook wordt verzocht niet met motorfietsen op het strand te rijden en vuil te deponeren waar het niet hoort.

Wapens in beslag genomen

ORANJESTAD — De man I.B.(29) werd aangehouden nadat in zijn woning twee wapens kaliber 22 werden aangetroffen. Hij verklaarde deze enige dagen tevoren van R.R. (26) te hebben gekocht.

Bij huiszoeking in de woning van R.R. te San Nicolas trof de politie een doos met 44 kogels kaliber 22 aan. De gehele dag zocht de politie naar R.R., die na een achtervolging in zijn auto in San Nicolas werd aangehouden.

Hij bekende in zijn auto een wapen genaamd 'Freedom' te hebben, dat met vijf kogels was geladen. De wapens werden in beslag genomen en de bezitters kregen een procesverbaal aangezegd wegens verboden wapenbezit.

Dievenduo gevonnist tot zeven maanden voor vier diefstallen

ORANJESTAD — Zowel de man O.R. als de vrouw L.G. hoorden de officier een gevangenisstraf eisen van zeven maanden waarvan twee maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar en onder toezichtstelling van de reclassering. Het duo pleegde in januari van dit jaar vier diefstallen. Rechter mr. Vroom veroordeelde hen conform de eis.

Op de luchthaven werd ingebroken bij Avis Car-rental, waar een televisie werd meegenomen. Daarna volgde Ruba Rental Car, waar zeventienhonderd florin werd buitgemaakt. De sleutels van een verhuurwagen werden meegenomen, waarvan later bleek dat ze ook de wagen hadden opgehaald.

Een week later werden de ruiten van Boutique Spaghetti ingeslagen en twintig spijkerbroeken meegenomen uit de vitrine. Later kwamen verdachten op dievenpad nog eenmaal in deze boutique terug. Getuigen verklaarden dat de spijkerbroeken voor Club Visage voor veertig florin per stuk werden verkocht.

Om een nummerplaat voor de gestolen verhuurwagen te kunnen kopen, had O.R. een vervalst kwitantiebewijs gemaakt waarop stond vermeld dat hij de auto had gekocht voor 8500 florin. Die vlieger ging niet op omdat bij het ontvangerskantoor werd ontdekt dat het een gestolen verhuurwagen betrof. Van het een kwam het ander en het tweetal werd spoedig aangehouden.

Officier mr. Lugo wees erop dat het duo zich in een maand tijd aan vier ernstige feiten schuldig maakte. Rekening werd gehouden dat het jeugdige personen betrof en zij voor de eerste maal terecht stonden. De officier wilde hen een kans geven, hetgeen ook vermeld stond in het reclasseringsrapport.

Damtitel voor Alexander

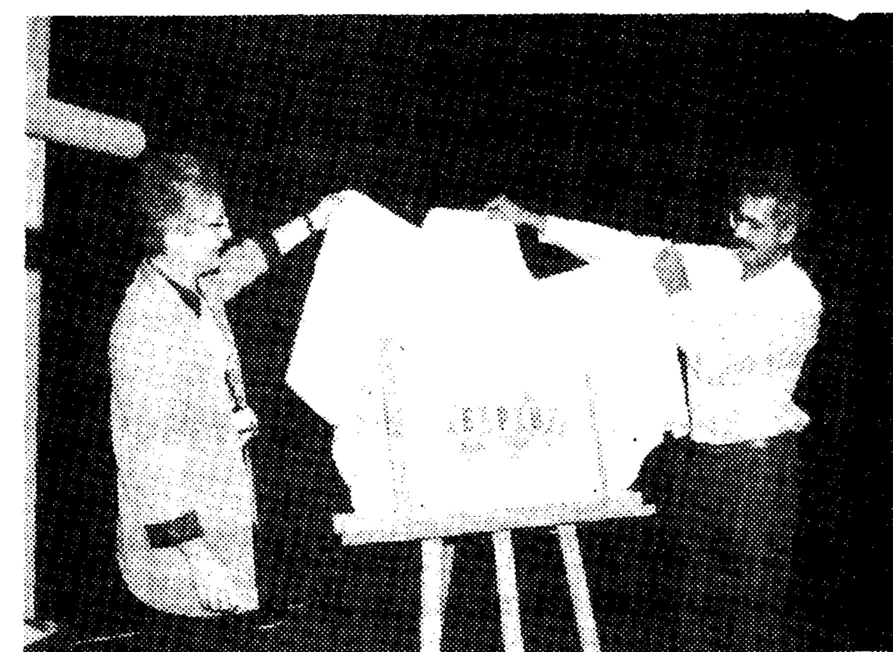
ORANJESTAD — Het open kampioenschap van Damclub Arowak is op 18 maart gewonnen door Delbert Alexander, die onverslagen door de strijd kwam.

De tweede plaats ging naar Daniel Farro en de derde plaats naar Octavio Croes. Het drietal ontving een trofee, beschikbaar gesteld door Idefre. Na dit open kampioenschap vervolgt Arowak met haar competitiewedstrijden op iedere donderdagavond om 19.30 uur in het militair tehuis Savaneta.

Plaquette voor Fichi Boekhoudt

ORANJESTAD — Juffrouw Fichi Boekhoudt is gehuldigd omdat zij al vele jaren als coördinatrice optreedt van de geüniformeerde groepen en scholen die aan de activiteiten ter gelegenheid van de Dag van Vlag en Volkslied deelnemen. Voorzitster Nilda Koolman van de nationale commissie overhandigde haar een plaquette als blijk van waardering voor haar vele jaren van medewerking.

Onthulling onderwijsnaam

ORANJESTAD — In Cas di Cultura werd een studiedag gehouden voor de docenten van het Lager Beroeps Onderwijs (LBO), dat in augustus 1994 van start gaat. Er werden uiteenzettingen gegeven door Ben Schulte en Roy Mezas, die eveneens de nodige vragen beantwoordden. Namens de werkgroep die belast is met public relations en informatie, bood Irena Croes het programma aan met daarin alle PR- en informatie activiteiten over de invoering van het LBO. Tijdens de bijeenkomst werd de naam en logo van het LBO officieel geïntroduceerd door directeur Jose Dañe van directie Onderwijs: Educacion Professional Basico (EPB).

Wiersma winnaar gewichtheffen

ORANJESTAD — Papi Wiersma is winnaar geworden van het powerlifting kampioenschap, georganiseerd door Aruba Bodybuilding and Powerlifting Association (ABPA).

In feite was er een gelijkspel tussen Wiersma en Hugo Themen, beiden met een totaal van 1110 pond, maar de jury besliste in het voordeel van Wiersma die een lichtere lichaamsgewicht heeft dan Themen.

Bij de dames werd Astrid Obadias eerste met totaal 515 pond. De tweede plaats was voor Melania Maduro, met 360 pond. In de klasse heren lichtgewicht volgden na Wiersma en Themen, Elston Maduro met 900 pond en Remy Wever met 715 pond. In het zwaargewicht werd Freddy Themen eerste met 936 pond.

Kandidaten AVB-bestuur

ORANJESTAD — De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Arubaanse Voetbal Bond (AVB) vindt plaats op zaterdag 27 maart om 14.30 uur in Cas di Cultura.

Voor het voorzitterschap is maar één kandidaat; de huidige voorzitter Jacinto (Louie) Wever. Dit betekent dat Wever binnenkort twee voorzitter-functies zal bekleden: die van de Aruba Sport Unie en de Arubaanse Voetbal Bond.

De kandidaten voor de overige bestuursfuncties zijn het huidige bestuurslid Marcelo Croes en de nieuwe kandidaten Antonio Carlo, Jordano Croes, Gerardo Infanzon, Vicentius Leysner, alle vier voorgedragen door het AVB-bestuur, en Jose Wever, kandidaat gesteld door SLD, RCA en Riverplate. In het huidige bestuur hebben nog zitting voor een jaar, de leden Bernardo Gomez, Damasio Rasmijn en Luciano Schwengle.

Nieuw bestuur tafeltennisbond

ORANJESTAD — De tafeltennisbond heeft een nieuw bestuur gekozen met als voorzitter Mario Croes. De overige bestuursleden zijn vice-voorzitter Wing Chow Leong, competitieleiders Buchi Wout en Franklin Lopez, penningmeester Rodolfo Croes, secretaris Gloria Croes, public relations Remy de Lange en Mario Lobo en commissaris Juan Didder.

Kerkdienst

ORANJESTAD — Op zondag 21 maart is er om 9 uur weer een kerkdienst in de kapel van marinierskazerne Savaneta. Voorganger is de vlootpredikant van de kazerne. Na afloop is er koffie. Alle belangstellenden zijn van harte welkom.

VN-vredesmacht Cambodja: Nog niet veel bereikt

PHNOM PENH - Het hoofd van de VN-macht in Cambodja, de Japanner Yasushi Akashi, heeft maandag erkend dat zij, een jaar na het begin van de missie, maar weinig doelen heeft bereikt.

In een verklaring aan zijn troepenmacht erkende Akashi, die de balans opmaakte van het werk dat is verricht, dat de VN-vredesmacht niet is geslaagd in haar belangrijkste opdracht de vrede te waarborgen en verkiezingen te houden waarna een regering kan worden aangenomen door alle partijen. Hij riep zijn ploeg op het vertrouwen te herwinnen voor de verkiezingen die voor mei op het programma staan. "Alle tegenslagen kunnen ontmoedigend werken. Maar niemand heeft gezegd dat deze missie gemakkelijk zou zijn," verklaarde hij.

SEOUL - Zuid-Korea heeft vrijdag als gebaar van goede wil een Noordkoreaanse krijgsgevangene vrijgelaten die al 34 jaar werd vastgehouden. Het hoopt hiermee enigszins de spanning te doorbreken die ontstond nadat Noord-Korea het non-proliferatieverdrag had opgezegd. De 76-jarige Li In-Mo mocht na zijn vrijlating terugkeren naar Noord-Korea. In een rolstoel passeerde hij bij Panmunjon de demarcatielijn die de twee Korea's van elkaar scheidt.

China: Brits Hongkong-beleid schadelijk voor handelsbetrekkingen

BEIJING - De handelsbetrekkingen tussen China en Groot-Brittannië zullen "onvermijdelijk worden getroffen" indien de gouverneur van Hongkong, Chris Patten, zijn plannen doorzet voor democratische hervormingen. Dat heeft de Chinese minister van Buitenlandse handel, Li Lanqing, donderdag verklaard. Li herhaalde tijdens een persconferentie het Chinese standpunt dat Beijing "nooit marchandeert met zijn principes" over het gebied, meldde het persbureau Xinhua. De spanningen tussen China en Groot-Brittannië over het bestuur over Hongkong lopen steeds verder op. Londen wees woensdag nieuwe kritiek van China op Patten van de hand en stelde zich op achter zijn voorstellen voor democratische hervormingen in de kroonkolonie.

BRATISLAVA - De regeringscoalitie in Slowakije is donderdag met het opstappen van minister Ludovik Cernak (Economische zaken) uiteengevallen. Hij protesteerde hiermee tegen de benoeming van de vroegere communistische generaal Imrich Andrejcak tot minister van Defensie. De coalitie, waarvoor de Beweging voor een onafhankelijk Slowakije (HZds) van premier Vladimir Meciar de meeste ministers leverde, beschikt na het vertrek van Cernak niet meer over een meerderheid in het parlement. De rechts-nationalistische Cernak was de enige bewindsman die niet afkomstig was uit de HZDS.

Halve finale UEFA-Cup

Borussia Dortmund loot tegen Auxerre

GENEVE — Borussia Dortmund, topclub in de Bundesliga, heeft terughoudend gereageerd op het resultaat van de loting voor de halve finales van de strijd om de UEFA-beker. De Duitsers werden gekoppeld aan Auxerre, dat afgelopen dinsdag Ajax uitschakelde.

"Het kan niet anders of het moet een zeer goede ploeg zijn", verklaarde trainer Hitzfeld van Dortmund. "In de kwartfinale heeft Auxerre op eigen veld vier keer gescoord tegen Ajax. Bovendien hebben ze daarna de titelverdediger uitgeschakeld. Dat is heel knap. Het wordt voor ons moeilijk."

Frank Verlaat was de enige Nederlander die vrijdag direct betrokken was bij de loting van de Europa Cup II en III-toernooien. De voormalige Ajacied krijgt als libero van Auxerre te maken met een oud-ploeggenoot, Dortmund's topschutter Chapuisat.

Ze speelden eerder samen voor het Zwitserse Lausanne. "Ik verheug me op het weerzien met Verlaat en op de confrontatie met Auxerre", reageerde Chapuisat. "Deze tegenstander is ons op het lijf geschreven. We hebben een goede kans de finale te bereiken."

De andere halve finale gaat tussen Juventus en Paris St. Germain, dat donderdag op sensationele wijze Real Madrid uitschakelde. Juventus en Dortmund spelen op 7 april thuis. De returns vinden plaats op 21 april.

In het toernooi om de Europa Cup voor bekerwinnaars stuit Spartak Moskou, dat donderdag Feyenoord versloeg, op de Belgen van Antwerpen. Het eerste duel vindt in de Russische hoofdstad plaats. Atletico Madrid begint met een wedstrijd op eigen veld tegen AC Parma.

SCHOLTEN

Feyenoord kan de komende vier weken niet beschikken over Arnold Scholten. De elleboogblessure die de middenvelder donderdagavond in de return tegen Spartak Moskou (3-1) opliep, blijkt ernstiger dan verwacht. Zaterdag ondergaat Scholten in het Rotterdamse Sint Franciscus-ziekenhuis een operatie.

De rechterelleboog van de Brabander raakte na een stevige overtreding ontwricht. Het lichaamsdeel kon niet meteen op zijn plaats worden teruggezet. Botsplinters in de kom maakten dat onmogelijk. Een gipsmanchet zorgde voor weinig verlichting. Met zware pijnstillers bracht Scholten de nacht in het hotel door.

De blessurelijst van Feyenoord telt thans vier spelers uit de A-selectie. Fräser komt dit seizoen vanwege een gecompliceerde kuitbeenbreuk waarschijnlijk niet meer in actie. Het herstel van Bosz (kuitspier) en Refos (bovenbeen) laat nog op zich wachten. Het duo bleef donderdag in Moskou aan de kant. Spits Van Loen, voor de Europese duels met Spartak nog niet speelgerechtigd, revalideerde deze week in Rotterdam. Zijn rugblessure is vrijwel genezen.

Feyenoord keert vrijdag rond middernacht terug bij de Kuip. Zaterdagmiddag moeten de spelers zich alweer melden voor een lichte training. De selectie bracht de tijd in Moskou, afgezien van de met 24 uur uitgestelde wedstrijd, voornamelijk in ledigheid door. Bij gebrek aan trainingsfaciliteiten en ontspanningsmogelijkheden verbleef het Rotterdamse gezelschap langdurig in het sjieke Olympic Penta Hotel. "Iedereen verlangt hevig naar huis", sprak manager Fred Blankemeijer vlak voor het vertrek.

AFGEWEZEN

Competitieleider Jan Huijbregts heeft het verzoek van Feyenoord tot uitstel van het eredivisieduel tegen Volendam afgewezen. De Rotterdammers hadden vanuit Moskou via een fax de KNVB verzocht het duel, dat voor zondag in het vissersdorp op het programma staat, te verschuiven wegens de late terugkeer uit de Russische hoofdstad. Door de verplaatsing van het duel tegen Spartak Moskou, waar donderdag met 3-1 werd verloren, arriveert de selectie pas vrijdagavond in Nederland.

Volgens Huijbregts waren er drie redenen niet op het verzoek in te gaan. Een vervangende datum is door het volle programma moeilijk te vinden, PSV moet na de Europa-Cupwedstrijd van woensdagavond tegen IFK Göteborg zaterdag weer spelen en met het inwilligen van het verzoek zou een precedent worden geschapen.

■ *KEY BISCAYNE — Steffi Graf blijft maar winnen. In de semi-finale versloeg ze de Argentijnse Gabriela Sabatini en liet er geen twijfel over bestaan dat ze in goede vorm is. De Duitse top-tennisster won met de setstanden van 6-0 en 6-2.*

Bij winst Davis-Cupwedstrijden

Spaanse bond betaalt premies aan spelers

BARCELONA — De Spanjaard Sergi Bruguera kan aardig wat bij verdienen met de Davis-Cupwedstrijden. Hij moet wel het volgend weekeinde in de Davis-Cupwedstrijd tegen Nederland zijn beide enkelspelen winnen. De Spaanse tennisbond heeft daar maar liefst 46.000 gulden aan premies en startgeld voor over.

Vorig jaar verdienden de Spaanse tennissers eenderde minder van dat bedrag na de eerste ronde van de Davis Cup. Ondanks de gulle beloning verloor Spanje toen de uitwedstrijd tegen Italië in de eerste ronde met 1-4, waarna tegen Israël het verblijf in de wereldgroep werd veiliggesteld.

Dat is een situatie vergelijkbaar met Nederland, waar het team van Stanley Franker eerst met 1-4 verloor van Zwitserland en vervolgens met 4-1 won van Uruguay.

De overeenkomst die de Spaanse tennisbond met Bruguera, Costa, Emilio Sanchez en Casal bereikte, ziet er als volgt uit: wie wordt geselecteerd, krijgt al naar gelang de rangvolgorde een startgeld van tussen de negenen veertienduizend gulden. Een gespeelde partij is achtduizend gulden waard en elke overwinning levert daarnaast nog eens achtduizend gulden op.

Spanje en Nederland kwamen in het toernooi voor de Davis Cup vijfmaal tegen elkaar uit. Spanje won telkens. In 1923 met 5-0, in '54 met 4-1, in '68 met 3-2, in '80 met 4-1 en in 1984 met 3-2. De enige Nederlander, die ooit zijn twee partijen won, was Tom Okker.

Maradona weer in opspraak

NAPELS — Een rechtbank in Napels heeft bepaald dat Diego Maradona maandelijks bijna 6000 gulden moet betalen aan zijn 'onechte' zoon Diego Junior. Christina Sinagra deed de huidige vedette van Sevilla een proces aan, nadat ze bevallen was van een zoon.

Volgens de Italiaanse was de destijds nog bij Napoli spelende Argentijn de vader. De rechtbank stelde de vrouw donderdag ook in tweede instantie in het gelijk. Het kind mag de achternaam van de Argentijn dragen.

De Argentijn werd vrijdag door de officier van justitie in Roma beschuldigd van drugshandel. Hij zou in maart 1991 drie kilo cocaïne van Buenos Aires naar Rome gesmokkeld hebben.

Zijn manager Coppola en lijfwacht Pugliese werden eveneens in staat van beschuldiging gesteld. De officier wil Maradona voor de rechtbank in Rome brengen. Desnoods via een uitleveringsverzoek aan de Spaanse autoriteiten.

Galgenwaard zonder staanplaatsen

UTRECHT — Stadion Nieuw Galgenwaard van FC Utrecht houdt ook na de interland van Oranje tegen San Marino van woensdag alleen zitplaatsen. Dat is besloten door de gemeente in samenspraak met de club uit de eredivisie.

Het stadion is daarmee de eerste accommodatie in Nederland met louter zitplaatsen. Het veranderen van achtduizend staan- in vierduizend zitplaatsen gebeurde vorige maand voor de interland van Oranje tegen Turkije.

De competitiewedstrijd van Utrecht tegen FC Twente, enige tijd later, was de eerste in Nederland waarin toeschouwers geen keuze hadden tussen staan of zitten. De internationale bonden FIFA en UEFA sturen vanwege veiligheidsredenen aan op stadions met louter zitplaatsen.

Tennistoernooi Key Biscayne

Sampras gunt Krajicek geen set: 6-3 en 7-6

KEY BISCAYNE — Richard Krajicek is in de kwartfinales van het prestigieuze tennistoernooi van Key Biscayne uitgeschakeld. De Hagenaar, als tiende geplaatst, verloor in twee sets van de Amerikaanse nummer twee Pete Sampras: 3-6 en 6-7.

Het met 5,5 miljoen gulden gedoteerde toernooi werd ook vrijdag voor een belangrijk deel bepaald door de regen. Krajicek stond in de tie-break van de tweede set met 5-4 voor toen de umpire de partij moest onderbreken.

Na terugkeer uit de kleedkamers kreeg de Nederlander zelfs een setpunt, maar een tweetal dubbele fouten veroverde hield hem van een derde set. Sampras won de tiebreak met 9-7 en speelt zaterdag in de halve finales tegen Petr Korda. De Tsjech won met 6-3 en 7-6 van Stefan Edberg.

Door de vele onderbrekingen duurde de partij zevenenhalfuur waarvan daadwerkelijk 2 uur en 17 minuten werd getennist. De andere halve finale gaat tussen Malivai Washington en de ongeplaatste Zuidafrikaan Marcus Ondruska.

ZWAAR

"Een zware dag, voor iedereen", zei Sampras. "Dan weer was het twintig minuten droog, dan regende het weer vijf minuten. De meest bizarre dag die ik ooit in mijn tenniscarrière ben tegengekomen."

Het ongewoon slechte weer in het meestal zonnige zuid-Florida kost ook de organisatoren hoofdbrekens. "Een nachtmerrie", aldus toernooidirecteur Butch Buchholz. Mogelijkheden om de wedstrijden naar de overdekte Miami-arena te verplaatsen of uit te stellen naar maandag worden open gehouden.

De vrouwenfinale staat vooralsnog gepland voor zaterdag. Steffi Graf en Arantxa Sanchez-Vicario hadden vrijdag in de halve finales meer problemen met het weer dan met hun tegenstandsters Gabriela Sabatini (6-0 en 6-2) en Kimiko Date (6-2 en 6-1).

UITSLAGEN

Kwartfinales bij de mannen: Sampras (VS/2)-Krajicek (Ned/10) 6-3 en 7-6; Washington (VS/14)-Patrick McEnroe (VS) 6-1 en 7-6; Korda (Tsj/5)-Edberg (Zwe/3) 7-6 en 7-6 en Ondruska (Z-Af)-Woodforde (Aus) 6-4 en 6-2.

Uitslagen halve finales bij de vrouwen: Graf (Dui/1)-Sabatini (Arg/3) 6-0 en 6-2 Sanchez-Vicario (Spa/2)-Date (Jap/16) 6-2 en 6-1.

Uitslagen van het dubbelspel in de tweede en derde ronde bij de mannen: Edberg/Korda (Zwe/Tsj)-Nijssen/Suk (Ned/Tsj) 3-6, 7-6 en 6-4; Haarhuis/Eltingh (Ned)-Broad/Kruger (Z-Af) 6-3 en 6-4; Krajicek/Siemerink (Ned)-Youl/Kratzmann (Aus) 6-1 en 7-6.

Ontknoping WK-junioren in Australië

Brazilië wereldkampioen na winst op Ghana: 2-1

SYDNEY — Brazilië hoeft voorlopig niet te vrezen voor gebrek aan voetbaltalent. Het Zuidamerikaans land won zaterdag in Sydney de wereldtitel voor spelers tot 20 jaar. In de finale werd Ghana met 2-1 verslagen. Engeland werd derde, terwijl gastland Australië vierde eindigde.

De beslissende treffer viel pas seconden voor het eindsignaal. Gian bezorgde Brazilië de derde wereldtitel in deze leeftijdscategorie. De trofee, door Joao Havelange, FIFA-president en Braziliaan uitgereikt, hoeft niet meer te worden teruggegeven. De apotheose betekende wel een teleurstelling van de 40.015 toeschouwers in Sydney die zich na negentig minuten hoogstaand voetbal hadden verheugd op een verlenging.

Ghana, met de bij Anderlecht dit seizoen op het tweede plan geraakte Lamptey als uitblinker, had de eerste helft gedomineerd. Emmanual Duah, net 16 jaar de jongste op het veld, kopte de bal na een voorzet van Ahinful langs doelman Dida. Voor Brazilië betekende het de zesde tegentreffer in 23 interlands.

Na de pauze greep Brazilië het initiatief. De Zuidamerikanen, al vanaf de eerste minuut in het toernooi de uitgesproken favoriet, kwamen na vier minuten op gelijke hoogte. Middenvelder Adriano lanceerde Yan en doelman Ben Owu was kansloos. De verdediging van Ghana hield daarna lang stand tegen de stortvloed aan Braziliaanse aanvallen. Pas in de laatste minuut vond Gian de bres: 2-1.

In de strijd om de derde plaats won Engeland van Australië. Ook hier kwam de beslissende treffer in de slotfase, Joachim maakte de 2-1 in de 87ste minuut.

■ *SYDNEY — De jeugdige selectie van Brazilië heeft het Jeugd WK-voetbal, dat in Australië werd verspeeld, gewonnen. Ghana werd met de score van 2-1 verslagen. De derde plaats werd door Engeland bezet, nadat dit team de selectie van Australië met eveneens 2-1 versloeg. Op de foto een spelmoment waarop de Australiër Darren Locca zich vastgrijpt aan Julian Joachim van Engeland, die het winnende doelpunt scoorde voor de Engelse afvaardiging.*

Twee nieuwe spelers in Jong Oranje

VOLENDAM — Bondscoach Rinus Israel heeft in de selectie van Jong Oranje twee spelers opgenomen, die nog niet eerder voor dit vertegenwoordigende elftal uitkwamen. Dat zijn doelman Moens van Excelsior en Buskermolen van AZ. Jong Oranje speelt dinsdag in Volendam in het toernooi om de Europese titel tegen San Marino.

Bij de jeugdige internationals ontbreekt opnieuw de belangrijkste speler: Marc Overmars. De verwachting is dat de Ajacied zondag voor het Nederlandse A-elftal zal worden uitverkozen. Jong Oranje wacht in groep 2 van het EK nog op de eerste overwinning. De formatie van Israel leed drie nederlagen en speelde een keer gelijk.

De selectie bestaat uit de volgende spelers: Doelmannen Roorda (Groningen) en Moens (Excelsior); de veldspelers Deckers (Fortuna), Faber (PSV), Vierklau (Utrecht), Van de Looi (Vitesse), Van Gastel (Willem II), Davids (Ajax), Pahlplatz (Twente), Buskermolen (AZ), Hoekstra (PSV), Van Hoogdalem (RKC), Mutsaers (RBC), Scheepers (MVV), De Freitas (Volendam) en Bond (Volendam).

AGENDA SPORT

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n. Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

DAMACOR BOWLING CLUB
(Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

* * * * * * * *

ZONDAG
SQUASHEN
(Notariskantoor Alexander)
17t.00 uur finales open toernooi - Curaçao Golf & Squash Club, Wilhelminalaan.

ZWEMMEN
(Curaçaose Zwembond)
09.30 uur vervolg Curaçaose A-kampioenschappen;
17.30 uur finales - zwembad Sentro Deportivo Kòrsou.

VOETBAL
(Federashon Futbòl Kòrsou)
14.00 uur Victory Boys Jr. vs Sithoc Jr.;
16.00 uur Sithoc vs Curaçaose selectie - Sentro Deportivo Kòrsou.

* * * * * * * *

De industriele produktie van JAPAN is in januari ten opzichte van december met 0,3 procent afgenomen, aldus het ministerie van Internationale handel en industrie in Tokyo. De vermindering bedroeg in december 1,3 procent, in november 2,2 procent en in oktober 2,9 procent.

***

RUSLAND heeft in de eerste twee maanden van dit jaar een handelsoverschot van 2,2 milljard dollar geboekt, hoofdzakelijk als gevolg van een sterke afneming van de import. De export groeide met elf procent in vergelijking met de eerste twee maanden vorig jaar tot 4,4 miljard dollar terwijl de import halveerde tot 2,2 miljard dollar, aldus het Russische persbureau Itar-Tass dat cijfers van het ministerie voor Buitenlandse handel aanhaalde.

***

De industriele produktie in GROOT-BRITTANNIE is in januari met 0,3 procent afgenomen ten opzichte van december. Er was een vermindering verwacht van 0,4 procent. In vergelijking met januari 1992 steeg de produktie echter met 1,2 procent.

Nederlandse journalisten met de schrik vrij

VN-helikopter stort neer in noordwesten Cambodja

PHNOM PENH - In het noordwesten van Cambodja is zaterdag een helikopter van de Verenigde Naties met buitenlandse journalisten neergestort. Vijf inzittenden raakten daarbij gewond, aldus een woordvoerder van de Verenigde Naties gezegd. Twee Nederlandse verslaggevers kwamen met de schrik en enkele kneuzingen vrij.

Het toestel, een MI17 Sovjethelikopter, was bezig te landen op het vliegveld van Siem Reap, toen het tien meter boven de grond enkele malen om zijn as draaide en hard neerkwam. Aan boord waren vijf bemanningsleden en 18 passagiers, onder wie 14 journalisten.

Een Japanse VN-perswoordvoerder en een Poolse tv-journalist liepen verwondingen aan de wervelkolom op, een Amerikaanse fotograaf brak zijn been, een Italiaanse correspondent en een Russisch bemanningslid kwamen er met gebroken ribben van af. De twee Nederlandse journalisten aan boord, Frans Stultiens van de KRO-radio en Lolke van der Heijde van NRC Handelsblad, zijn op enkele schaafwonden en kneuzingen na ongedeerd gebleven. "Het was een oude roestbak, eigendom van een Amerikaan, met Russische piloten", aldus Stultiens voor de TROS-radio. Hij was na de klap door een gat in de achterkant van de heli naar buiten gekropen. Hoewel overal kerosine druppelde, kwam het niet tot een explosie of brand.

De oorzaak is waarschijnlijk een defect aan de staartrotor, zei woordvoerder Eric Berman van de VN-vredesmacht in Cambodja. De UNTAC heeft inmiddels bevolen alle 20 MI17's aan de grond te houden voor onderzoek. Berman wees erop dat in januari al problemen waren met een MI17 die een noodlanding moest maken bij Sihanoukville. Eind februari werden drie mensen zwaargewond toen een MI27-helikopter van de VN neerstortte bij Stung Treng in het noordoosten.

Het Tweede-Kamerlid De Kok (CDA) zal komende week de zaak aansnijden tijdens het mondeling overleg met minister Ter Beek van defensie. De Kok maakte deel uit van een delegatie van de Vaste Kamercommissie van Defensie die tijdens de eerste week van maart een bezoek aan Cambodja bracht.

"Het zijn vliegende doodskisten, waarmee ook Nederlandse militairen worden vervoerd. Het onderhoud gebeurt per gereedschapskist", aldus de Kok. Het Kamerlid zei in zijn rapportage over haet bezoek al te hebben gewaarschuwd voor de belabberde conditie waarin het materieel verkeert. De commandant van de Nederlandse troepen in cambodja is hiervan volgens De Kok op de hoogte.

De journalisten wilden in Siem Reap de plaats onderzoeken waar vorige week 33 Vietnamese vissers door de Rode Khmer zijn vermoord. Stultiens en Van der Heide waren van plan zaterdag terug te vliegen naar Nederland.

De omzet van het Duitse concern SIEMENS is in de eerste vijf maanden van het op 1 oktober begonnen boekjaar met drie procent gestegen tot 29,5 miljard mark. De orderontvangst verminderde met twee procent tot 33 miljard mark. Siemens verwacht over het hele jaar een omzetgroei met zes procent tot 83 miljard mark. Het zal veel moeite kosten de winst op peil te houden, zo verklaarde topman Heinrich von Pierer donderdag. Het aantal werknemers zal in het lopende boekjaar met 13.000 verminderen tot minder dan 400.000. Tot nu toe zijn al 6.000 banen verdwenen.

Verkiezingdoolhof

■ *RENNES — Een arbeider van de gemeente Rennes in het noorden van Frankrijk bezig met borden die worden gebruikt bij de parlementsverkiezingen morgen en zondag 28 maart.*

Intuïtief counselor start serie workshops

"Antilliaanse cultuur is sterk intuïtief"

WILLEMSTAD — Na een astroloog, een kaartlegster, genezend medium Yomanda en verschillende gebedsgenezers krijgt Curaçao er weer een alternatieveling bij: Martien Verstraaten. Hij noemt zich 'intuïtief en energetisch counselor' en opent binnenkort een paragnostisch advieskantoor onder de naam 'Destinations'. Daarnaast begint de voormalige docent beeldende vorming uit Groningen volgende week een serie workshops over intuïtieve ontwikkeling. Onderwerpen als levensdecors, inspiraties en bestemmingen staan hierin centraal. Het klinkt allemaal erg zweverig en abstract. Maar is het dat ook? Een gesprek met iemand die vrouwelijke energie nodig heeft om zijn beroep uit te oefenen.

Een ding staat vast: aan het uiterlijk van Martien is niets zweverigs te ontdekken. Met zijn zwarte bandplooibroek en gedessineerde overhemd oogt hij als een gewone man die je niet direct als alternatief zou betitelen. Ook Oosterse tapijten, wierookgeuren en mysterieuze muziek ontbreken in zijn interieur. Het enige meubelstuk in de kamer is een groot bureau, bezaaid met formulieren, documentatiemappen en memo's. Het lijkt wel een gewoon kantoor. De vraag rijst wat zijn beroep precies inhoudt.

Martien: "Intuïtief en energetisch counselor is eigenlijk een samenvoegsel van paragnost en een adviseur die zich met energie bezighoudt. Vroeger noemde ik mezelf paragnost. Maar dat woord is zo sterk beladen, men denkt daarbij meteen aan overdreven bovennatuurlijke gaven. Mensen kunnen naar me toekomen om vragen te stellen waar ze op andere manieren geen antwoord op krijgen. Bij voorbeeld: hoe komt het dat ik steeds ontslagen word of dat het solliciteren niet lukt? Ieder mens heeft zijn eigen energiesysteem, eigenlijk een ander woord voor persoonlijkheid. In een gesprek ga ik dat systeem analyseren en vertellen hoe iemand zijn energie optimaal kan gebruiken in het dagelijks leven. Een voorbeeld: Johan Cruyff heeft veel agressieve energie. Die energie is zo dominant dat hij niet geschikt zou zijn voor administratief werk".

MAGNETISEUR

Toen hij 23 was kreeg Martien al een baantje aangeboden bij een erkend magnetiseur. "Ik kwam daar wel eens op bezoek en de magnetiseur zag aan mijn uitstraling dat ik sterk intuïtief was. Maar ik heb 'nee' gezegd; ik vond het te ver staan van de werkelijkheid, ik zag er de aarde niet in terug".

Ondanks deze vroege erkenning van zijn kwaliteiten is Martien pas zes jaar bezig als intuïtief counselor, of zoals hij het zelf zegt: "Sinds zes jaar integreer ik het intuïtieve in het dagelijks leven".

Voordat zijn loopbaan begon had Martien een korte schoolcarrière. Aan het eind van de derde klas HBS (Hogere Burgerschool) in Venlo had hij het schoolse systeem wel gezien. "Ik vond dat het weinig met het dagelijks leven te maken had".

Eigenlijk wilde de counselor sportleraar worden, maar doordat Martien vroegtijdig de school had verlaten was de weg naar een sportopleiding voor hem afgesloten. Dankzij de tienen die hij op de HBS had gehaald voor tekenen kon hij toch werk vinden als decorateur, en later als leerling-ontwerper in een drukkerij.

"Ondertussen volgde ik ook colleges aan kunstacademies in Tilburg, Amsterdam, Maastricht en Antwerpen. Maar al die verschillende richtingen verwarden mij. Kennis moest uit jezelf komen vond ik. Op een dag besloot ik dat ik mijn eigen leermeester zou worden. Ik ging tekenen en schilderen en dat ging heel goed. Op een gegeven moment werd mij gevraagd om les te geven op vrije academies. Daar probeerde ik mijn lessen meer aan te laten sluiten op de belevingswereld van studenten. Ik had in het onderwijs veel aan mijn intuïtieve kennis, en doordat ik echt in de mens probeerde te kijken werd die kennis groter. Studenten voelden dat blijkbaar aan, ze stelden me steeds meer vragen en kwamen zelfs bij me thuis".

FANTASIE

Toen het onderwijs een complete reorganisatie onderging, besloot Martien eruit te stappen en zich geheel te wijden aan de intuïtie. Die overgang was voor hem heel logisch. "Beeldende vorming is absoluut hetzelfde als het gebruiken van je intuïtie. Je creëert in beide gevallen vormen en gedachten, ogenschijnlijk uit het niets. Maar in feite wordt je fantasie gevoed door je intuïtie. Ik ben geïnteresseerd in de ziel van de mens, en beeldende kunst is een uitingsvorm van die ziel".

Hij begon met een kleine praktijk en trainde daarnaast docenten op sociale vaardigheden. Ook kreeg hij steeds meer verzoeken voor workshops, bij voorbeeld op de sociale academie. "Via cliënten en kennissen kwam ik in contact met de Antilliaanse cultuur. Ik merkte hoe sterk intuïtief die cultuur was, veel sterker dan de Nederlandse. De intuïtie is hier alleen minder manifest, zo zijn er nauwelijks boeken over intuïtie te koop. Mijn belangstelling was gewekt en ik kwam op het idee om me hier te vestigen en een advieskantoor te openen".

Martien bracht twee keer eerder een bezoek aan Curaçao om de markt te verkennen. Uiteindelijk hakte hij de knoop door en nu woont hij er sinds een paar maanden met de bedoeling hier permanent te blijven. "Ik wilde van kinds af aan in het buitenland werken. De Nederlandse cultuur heeft me nooit geboeid. Vooral het hoofd is belangrijk. Men communiceert met hele rechtlijnige communicatiekanalen en er wordt veel te weinig met het gevoel gedaan. In deze cultuur neemt het gevoel juist wel een belangrijke plaats in. De mensen uit het Caribisch gebied communiceren vooral met lichaamstaal en minder met woorden".

TALENT

De workshops zijn bedoeld voor mensen die hun intuïtieve vermogens en verborgen talenten willen ontwikkelen. Ze trekken vooral personen die al enige affiniteit met het creatieve hebben. Martien: "We gaan onder andere teken- en schildertechnieken oefenen en dan kan bij voorbeeld uit een tekening blijken dat iemand muzikaal talent heeft. Of iemand komt er achter wat zijn of haar bestemming is op het gebied van relaties, onderwijs en dergelijke. Het doel is dus om ongebruikte talenten naar boven te halen. Daar heb ik veel plezier in. Ik bedoel, het is toch zonde dat mensen hun talenten niet gebruiken? Mensen hebben vaak veel meer in zich dan op het eerste gezicht lijkt".

Martien vindt zijn werk absoluut niet zweverig. "Nee, want als mensen hun intuïtie ontwikkelen kunnen ze dat toepassen in het dagelijks leven".

De stelling dat vrouwen meer intuïtie hebben is algemeen bekend. Wat vindt de intuïtief counselor daarvan? "Daar ben ik van overtuigd. Ik heb dan ook veel vrouwelijke energie, anders kon ik dit beroep gewoon niet uitoefenen".

De workshop begint op 24 maart om 19.15 uur. Voor meer informatie tel. 692006.

■ *Martien Verstraaten: "Mensen hebben vaak veel meer in zich dan op het eerste gezicht lijkt".*

Popverbranding

■ *ISLAMABAD — Moslims in Pakistan verbranden poppen van de Amerikaanse president Bill Clinton en de Israëlische premier Rabin. Daarmee willen zij kracht bijzetten aan hun eis dat Jeruzalem 'wordt bevrijd van de Israëlische overheersing'.*

Luikse rechter wil Craxi verhoren over smeergeld

BRUSSEL - De Luikse onderzoeksrechter Veronique Ancia zal mogelijk volgende week de Italiaanse ex-premier en socialistisch kopstuk Bettino Craxi verhoren over een helikoptercontract tussen het Italiaanse bedrijf Agusta en het Belgische leger. Dit meldden zaterdag enkele Belgische kranten.

Agusta wordt ervan verdacht in ruil voor de verkoop van 46 anti-tankheli's in 1988 miljoenen steekpenningen te hebben betaald. Mevrouw Ancia heeft vorige week in Milaan al een aantal (ex-)werknemers van het bedrijf ondervraagd. Craxi, die onlangs als PSI-voorzitter moest aftreden op verdenking van corruptie, zou zich als getuige beschikbaar hebben gesteld voor het verhoor.

Craxi zou licht kunnen werpen op de vermeende smeergeldbetalingen omdat Agusta, gevestigd in het PSI-bolwerk Milaan, tot de invloedssfeer van de partij wordt gerekend. Agusta-directeur Roberto d'Alessandro is een PSI'er, behorende tot de Craxi-vleugel, aldus de krant Le Soir.

Mevrouw Ancia zou niet zelf het verhoor doen, maar een vragenlijst voorleggen aan een Italiaanse magistraat, die het verhoor in haar bijzijn zou leiden.

Het Agusta-dossier is des te interessanter vanwege een mogelijk verband met de moord op de Luikse socialistische voorman André Cools in juli 1991. De Agusta-steekpenningen zouden deels in de kassen van Cools' PS-partij zijn gevloeid.

Het gerechtelijk onderzoek naar de nog steeds onopgehelderde moord staat ook onder leiding van mevrouw Ancia. Zij is indirect ook betrokken bij de affaire rond de PS-politicus Alain van der Biest, die sinds ruim een week met zwaar schedelletsel in een Luiks ziekenhuis ligt.

Omdat Van der Biest, eens een protégé van Cools, nog steeds niet kan worden verhoord, is onduidelijk of hij het slachtoffer is van een aanslag. Van der Biest sloot in januari in een televisiedocumentaire zoiets niet uit omdat hij weet zou hebben van enkele kwalijke zaken waarbij de PS zou zijn betrokken.

Militairen moeten een veer laten

Moslims prominenter aanwezig in nieuwe regering Indonesië

JAKARTA - President Suharto van Indonesië heeft met de vorming van zijn nieuwe regering een poging gedaan zijn macht te versterken en zijn aanzien te vergroten onder de meerderheid van de hoofdzakelijk islamitische bevolking van het eilandenrijk. Dit hebben waarnemers donderdag gezegd nadat de nieuwe regeringsploeg in Jakarta bekend werd.

In het grootste moslimland ter wereld waren de christenen in de vorige regering oververtegenwoorodigd, zo meenden velen. Minder dan tien procent van de bevolking is christen, maar acht van de 41 portefeuilles waren in handen van christelijke ministers. In het kabinet dat woensdag werd geformeerd hebben zij nog slechts drie posten in handen.

Minister van Onderzoek en Technologie Bacharuddin Jusuf Habibie, de voorzitter de Vereniging van Islamitische Intellectuelen (ICMI), had daar op aangedrongen. Habibie is er in geslaagd verschillende van zijn vrienden benoemd te krijgen.

Een westerse diplomaat zei dat Suharto (71), die gezien zijn leeftijd mogelijk bezig is aan zijn laatste termijn als president, de moslims een plaats wilde geven die meer overeenkomt met het feit dat 88 procent van de 183 miljoen Indonesiërs de islam aanhangt. De president is de afgelopen twee jaar in meer opzichten tegemoet gekomen aan de wensen van de moslims. Hij ging op pelgrimstocht naar Mekka, hij ondersteunde de bouw van meer moskeeën en gaf toestemming sluiers te dragen op openbare scholen.

Volgens een politieke waarnemer heeft Suharto een duidelijk doel voor ogen. "Hij wil zijn persoonlijke legitimiteit versterken onder de Indonesische massa's en hij wil zich zo veel mogelijk losmaken van de traditionele stutten van zijn regime: de strijdkrachten, deskundigen die zijn opgeleid in de VS, en kringen van zakenlieden van Chinese afkomst, die vaak christen zijn".

De twee legale traditionele oppositiepartijen kregen zoals gebruikelijk geen enkele portefeuille. Sabam Sirait, een leidende figuur binnen de Indonesische Democratische Partij (PDI, christelijk en nationalistisch), zei donderdag dat als Suharto werkelijk de moslims tegemoet had willen komen, hij een minister had gehaald vanuit de rangen van de Islamitische Verenigde Ontwikkelingspartij (PPP).

In diplomatieke kringen en binnen de Wereldbank is lichte ongerustheid ontstaan over de bedoelingen van Suharto. De economische beginselen van Habibie liggen in het verlengde van die van voormalige coördinerend minister van Economische Zaken, Financiën en Industrie, Radius Prawiro (christen), een aanhanger van de klassieke controle van de monetaire stromen en leningen.

De minister die de christelijke Prawiro opvolgt, Saleh Affif, is een gematigde moslim opgeleid in de VS. Hij lijkt niet te behoren tot de groep rond Habibie.

De strijdkrachten, al vele jaren de steunpilaar van het bewind, hebben ook een veer moeten laten. Zij zagen hun ministersposten terugvallen van twaalf tot acht. Verscheidene vier-sterrengeneraals - Sudomo (coördinator Politieke Zaken en Veiligheid), Rudini (Binnenlandse Zaken), Murdani (Defensie) - verdwijnen. De strijdkrachten boekten ook een aantal successen. Na de succesvolle campagne om generaal Try Sutrisno benoemd te krijgen tot vice-president kan het Indonesische leger ook voldaan zijn met de benoeming van de opperbevelhebber van het leger, Edi Sudrajat (moslim), tot minister van Defensie. Sudarjat volgt Benny Murdani op, een christen. Ali Alatas blijft minister van Buitenlandse Zaken.

In het kort komt het er op neer dat het aantal militairen en christenen in de nieuwe regeringsploeg is teruggebracht en het aantal moslims en burgers is vergroot.

THE NEW YORK POST, Amerika's oudste dagblad, heeft uitstel van betaling aangevraagd. Afgelopen vrijdag werd de krant, waarom al enige tijd een overnamestrijd aan de gang is, toegewezen aan projectontwikkelaar Hirschfeld. Die ontsloeg direct de hoofdredacteur en stuurde aan 272 medewerkers ontslagbrieven. Hirschfeld is officieel nog niet de nieuwe eigenaar van het 192 jaar oude dagblad.

***

***

De winst voor belastingen van het veilinghuis SOTHEBY'S is in het afgelopen jaar afgenomen van 21,5 miljoen dollar in 1991 naar 6,5 miljoen dollar. De grootste oorzaak van de winstval is de achteruitgang in inkomsten voor belastingen uit veilingen van 18,9 miljoen dollar naar 4 miljoen dollar. De omzet groeide van 193,9 miljoen dollar naar 200,9 miljoen dollar.

***

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

****

LANDFILL TE LAGOEN
open van maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek:
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
openingstijden voor lezers:
woensdag van 14.00-19.00 uur.

****

POSTSLUITING
maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

GALERIA DI ARTE BONAIRE
(Kaya Grandi 70)
openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

****

POLITIECLUB
(Weg naar Willemstoren)
open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Karibe, Nort di Saliña)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur. Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 **te bellen.**

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Bld. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

***

Het dividend van het onroerend-goedfonds RODAMCO over het boekjaar 1992/93 zal eerder iets hoger liggen dan de winst per aandeel die is uitgekomen op Nf 3,19. Uit uitlatingen van de Rodamco-directie eind vorige week kon worden opgemaakt dat het dividend eerder iets hoger zou uitkomen dan de Nf 3,40 van vorig jaar.

***

De VS- sportkleding- en schoenenfabrikant NIKE heeft in het derde kwartaal van het lopende boekjaar zijn winst zien stijgen met zeven procent tot 89,47 miljoen dollar. De omzet groeide met twaalf procent tot 972 miljoen dollar. De orderontvangst nam met maar liefst 21 procent toe tot 1,65 miljard dollar.

***

Twee idealistische componisten

[illegible] woorden"

WILLEMSTAD — Waren ze dinsdagavond nog twee serieuze pianisten in rokkostuum, nu drinken ze in vakantiekleding een biertje op het terras van hun hotel. Het lijkt wel een metamorfose, maar ze zijn het echt: Joep Lans en Ferdinand Groos, twee Nederlandse componisten die een weekje op Curaçao zijn om hun muzikale vertelling 'het Mat van Legal' op te voeren. Op het terras van hun hotel geven ze hun vierde interview die week. Ze drijven voortdurend de spot met elkaar en halen elkaars woorden onderuit. "Maar we houden echt van elkaar." Een interview met twee chaotische componisten.

Het werk is een muzikale vertelling van een beroemde schaakwedstrijd die in 1875 in een Parijs schaakcafé werd gespeeld. Ferdinand schreef het stuk. "Toen we elkaar leerden kennen zei Joep: het zou wel leuk zijn als we samen iets konden spelen. Ik ben een fanatiek schaker en kwam zodoende op dit idee. Na acht maanden was het voltooid."

Joep wist niks van schaken maar leerde het een en ander van Ferdinand. Toch was dit geen voorwaarde voor een goede uitvoering. De muziek is geschreven in de traditie van de 'minimal music', intellectuele muziek volgens Ferdinand. "Als je muziek schrijft op basis van gevoel wordt het na twintig minuten saai. Er moet ook een stukje intellect inzitten. Als het gevoel en verstand [illegible] in balans zijn." [illegible]

[illegible] we niet gedaan. Wel komen we binnenkort bij Han Rei[illegible] (een andere tv-maker, [illegible] want daar krijgen we [illegible] de tijd."

[illegible]

[illegible] reacties op het concert van dinsdag waren in ieder geval positief. Ferdinand: "Het is toch wel lekker om te horen dat mensen het leuk vonden. Een vrouw zei zelfs dat ze het idee gekregen had dat ze [illegible]" Joep: [illegible] wel mooi en als ze goed geluisterd hebben horen ze misschien ook nog die strijd in de tijd." Het stuk ging in mei 1992 in première. Ze traden eerder op in Buenos Aires en Tokyo en afgelopen dinsdag was de dertiende uitvoering, voor een halflege zaal weliswaar. Waren ze niet teleurgesteld over de opkomst? Joep: "Ik vind het leuk als de zaal vol zit, maar niet belangrijk. Al zit er één persoon die geniet, dan maakt het me niet uit. Kijk, uiteindelijk schrijf je toch voor jezelf. Ik weet dat ik mooie muziek schrijf. Als ik [illegible] klinkt het mooi. Voel ik me [illegible], dan klinkt het prachtig. Heb ik dat niet mooi gezegd?" Ferdinand vindt het toch wel leuk als de zaal vol zit.

De componisten zijn erg enthousiast over het eiland. Ferdinand: "We zijn donderdag naar het rif geweest. Heel erg mooi, en we vinden allebei dat de mensen zo aardig zijn. Veel Nederlanders vinden dat niet, maar je moet er zelf ook open voor staan, het is een wisselwerking. Daarom hebben we besloten om een stuk over Curaçao te schrijven. Als het aan ons ligt voeren we het hier op."

De pianisten geven morgen nog een ochtendconcert in het Avila Beach Hotel. Het begint om half elf.

Omslag van de cd van 'Het Mat van Legal', de muzikale vertelling van een schaakpartij door de Nederlandse componisten Joep Lans en Ferdinand Groos.

De [illegible] Darlin [illegible] een belang van 5 procent [illegible] in levensmiddelengroothandel Sligro. Vorig najaar nam Darlin een belang van eveneens 5 procent in VAN DORP (kantoorbenodigdheden). Beheersmaatschappij J.L. van den Heuvel [illegible] 1,21 [illegible]

Reed Elsevier verhoogt dividend na winststijging

AMSTERDAM - Uitgeverij Elsevier, thans deel uitmakend van de Nederlands-Britse combinatie Reed Elsevier, heeft vorig jaar een uiteindelijke winst geboekt van f 433,9 miljoen, 12,8 procent meer dan de f 384,8 miljoen in 1991. Het nettobedrijfsresultaat steeg 17 procent van f 380,3 miljoen tot f 443,8 miljoen of per aandeel met 16 procent tot f 6,80. Aandeelhouders wordt voorgesteld het dividend te verhogen van f 2,25 tot f 2,61 in contanten.

Elsevier vergrootte de omzet van f 2,27 miljard tot f 2,43 miljard en verbeterde het bedrijfsresultaat voor belastingen met f 100 miljoen tot f 618,2 miljoen.

Gezien de fusie met Reed, waardoor een van de grootste uitgeversconcerns ter wereld ontstond, en de daarop volgende notering aan de Londense beurs past Elsevier waarderingsgrondslagen toe die algemeen worden aanvaard in Nederland en in Groot-Brittannië. Volgens de Britse grondslagen bedroeg de stijging van het resultaat uit activiteiten 24 procent en die van het nettobedrijfsresultaat 16 procent. Het nettobedrijfsresultaat per aandeel is in die methode met 15 procent gestegen tot f 6,58.

Afgezien van de als buitengewone last verwerkte fusiekosten zijn de resultaten over 1992 niet door de fusie beinvloed. De vrije kasstroom (winst plus afschrijvingen) werd verleden jaar negatief beinvloed door investeringen in kantoorgebouwen in Amsterdam en Oxford en in een nieuwe krantendrukkerij in Rotterdam.

De kranten van Elsevier-dochtermaatschappij Nederlandse Dagbladunie hebben te maken met een stagnerende markt. Hoewel de totale oplage van de Nederlandse dagbladen volgens elsevier in 1992 niet is gegroeid, nam de oplage van NRC Handelsblad toe met 3,6 procent, het hoogste percentage van alle Nederlandse dagbladen. Het abonneetal van het Algemeen Dagblad steeg licht, maar door de daling van de losse verkoop verminderde de oplage met 2,1 procent. Het advertentievolume werd ongeveer tien procent kleiner, waardoor het bedrijfsresultaat daalde. Het advertentievolume bij uitgeverij Bonaventura stond eveneens onder druk, maar de betaalde oplagen stegen daar. Mede door verbetering van de doelmatigheid kwam het bedrijfsresultaat aanzienlijk hoger uit.

De wetenschappelijke uitgeverijen van Elsevier boekten een hogere winst. Pergamon Press droeg voor het eerst voor een volledig jaar aan de resultaten bij. De toeneming van de verkopen van cd-rom-produkten zorgden voor een bevredigend resultaat van congressional information service. De resultaten van Elsevier opleidingen stegen door groei van de markt voor bedrijfsopleidingen, cursussen en congressen.

Ondanks de economische neergang in de Verenigde Staten boekte Gordon Publications een hogere winst dan in 1991. Ondanks moeilijke omstandigheden op enkele voor de vakbladenuitgeverij Misset belangrijke markten, zoals de detailhandel en de industrie, wist dit bedrijf door uitbreiding van zijn marktaandeel en beheersing van de kosten een bevredigende winststijging te bewerkstelligen.

Voor de vorm zijn de cijfers van de fusiepartners Reed en Elsevier over het afgelopen jaar gecombineerd gepubliceerd. Daar blijkt uit dat Reed Elsevier, het concern dat op 1 januari 1993 is ontstaan, de nettowinst met ruim acht procent heeft verhoogd van f 828 miljoen over 1991 tot f 896 miljoen over 1992. De winst voor belastingen ging 12 procent omhoog van f 1,14 miljard naar f 1,28 miljard en het bedrijfsresultaat met 18 procent van f 1,25 miljard naar f 1,47 miljard. De omzet nam met twee procent toe van f 7,47 miljard tot f 7,63 miljard. Bij de berekeningen voor de verlies- en winstrekening is uitgegaan van een pondenkoers van f 3,10 voor 1992 en van f 3,30 voor 1991.

Reed Elsevier werkt geografisch sterk gespreid en heeft de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Nederland als voornaamste markten. Veranderingen in wisselkoersen zullen derhalve de financiële resultaten beïnvloeden. Reed Elsevier verwacht weinig steun van een verbetering van de economische situatie, maar voorziet in het lopende jaar wederom betere resultaten te boeken als gevolg van verbetering van de doelmatigheid in de bedrijfsvoering, de ontwikkeling van nieuwe produkten en voordelen van de fusie. Volgens bestuursvoorzitters Vinken van Elsevier en Davis van Reed geven de resultaten over de eerste twee maanden van dit jaar ondersteuning aan die verwachting.

De fusie tussen Reed en Elsevier werd 17 september 1992 aangekondigd. De besturen werden het op 30 oktober eens over de voorwaarden en aandeelhouders gaven hun fiat op 17 november, waarna de fusie per 1 januari 1993 een feit werd. Reed en Elsevier behouden hun identiteit en hun aandelen staan beide genoteerd aan de effectenbeurzen van Amsterdam en Londen. Reed en Elsevier houden allebei een belang van 50 procent in elk van de gefusioneerde bedrijven.

Reed zelf had een gebroken boekjaar en heeft de resultaten over de eerste negen maanden tot en met december van 1992/93 bekendgemaakt. Na de fusie is het boekjaar gelijkgetrokken met het kalenderjaar, waar ook Elsevier mee werkt. Over die negen maanden daalde de nettowinst van 87,2 tot 73,7 miljoen pond sterling, waarin een buitengewone last van 22,4 miljoen pond was begrepen. Het bedrijfsresultaat steeg van 153,1 tot 168,1 miljoen pond en de winst voor belasting van 124,4 tot 137,1 miljoen pond. De omzet werd met vijf procent vergroot van 1,14 tot 1,19 miljard pond.

Financieel Nieuws

Damrak kabbelt weekeinde in

AMSTERDAM - Gesteund door betere buitenlandse beurzen, maar afgeremd door de steeds verder dalende dollar is de Amsterdamse effectenbeurs na een opnieuw vriendelijk begin het weekeinde ingegaan op een niveau, dat slechts iets boven dat van het slot van donderdag lag. De koersindex bereikte echter opnieuw een recordhoogte.

De stemmingsindex wist in de loop van de ochtend aan te trekken tot 108,3 en dat betekende een winst van 0,7 punt. Maar later op de dag begonnen veel koersen terug te lopen, zonder dat het op grote schaal tot belangrijke verliezen kwam. De stemmingsindex eindigde 0,1 punt beter op 107,7. De eoe-index ging 0,86 punt omhoog naar 319,31. De koersindex steeg 0,4 punt naar 220,8. Dat betekende opnieuw een record. Zonder Koninklijke Olie zou er een stijging van de koersindex zijn opgetreden van 0,6 punt tot 212,9.

De omzet kwam vrijdag op f 4188 miljoen. Daarvan kwam f 674 miljoen voor rekening van de aandelen. De obligatiemarkt lag er aanvankelijk tevreden en bijna onveranderd bij na de verlagingen van officiele rentetarieven in nederland en in duitsland. Later moesten de koersen weer wat terug. Belangrijk was, dat de Duitse lombard-rente nog onveranderd is gebleven. Deze rente is het hogere tarief, waartegen banken allerlei kredietfaciliteiten kunnen krijgen.

Unilever verliet de markt 90 cent beter op f 214,80. Koninklijke Olie speelde vrijdag nauwelijks een rol op het Damrak en sloot onveranderd op f 161,80. De geplaagde Hoogovens kon zich aanvankelijk goed handhaven, maar eindigde f 1,10 lager op f f 28,10. Ahold bleef lijden onder de aankondiging van de claimemissie en moest een gulden terug naar f f 94,40.

Ook bij de kleinere aandelenfondsen bleek uiteindelijk meestal weinig veranderd. Begemann werd wel f 2,30 lager geprijsd op f 32 en van Helvoet ging f 3,50 van de koers af op f 29. Palthe werd f 2 hoger gewaardeerd op f 25.

De flink lagere dollar en een ondanks dat beter gestemde aandelenmarkt vormden vrijdag op de optiebeurs de voornaamste ingrediënten voor een drukke expiratie van index- en valutacontracten. Het doorbreken van een weerstandsgrens van 320 punten voor de EOE-index bleek niet haalbaar. De indexopties waren de actiefste optiesoort met 20.000 contracten. De totale omzet op de EOE kwam uit op 70.000 contracten.

Financial Center Association verwerpt maffia-publicaties

ORANJESTAD — De Aruba Financial Center Association (AFCA) verwerpt de recente publicaties in de internationale pers als zou Aruba overheerst worden door de georganiseerde misdaad. "Deze publicaties zijn onjuist en hebben kennelijk geen andere bedoeling dan opzettelijk een negatief imago voor Aruba te scheppen", zo verklaarde AFCA-voorzitter Roy Brown gisteren.

Volgens Brown is het een welbekend feit dat Aruba, als een deel van het Koninkrijk der Nederlanden, zowel in het Caribisch gebied als in Centraal- en Zuid Amerika een markant voorbeeld is van een land dat bestuurd wordt door sterke democratische principes en waar de wet in alle opzichten hoog wordt gehouden.

Zijnde een integraal deel van het Koninkrijk, garandeert de koninkrijksregering de wettelijke zekerheid and integriteit van het land en al zijn burgers. Deze garantie wordt op onafgebroken basis beschermd door de Hoge Raad van de Nederlanden dat ook het hoogste gerecht van Aruba is.

De AFCA-voorzitter is van mening, dat de totaal ongegronde beweringen van nauwe banden van de georganiseerde misdaad met Aruba en de Arubaanse regering, gelijk staat aan overheersing van Nederland door de georganiseerde misdaad, hetgeen even absurd is.

Aruba is volgens hem één van de internationaal bekende voorlopers in het bestrijden van de georganiseerde misdaad en onderhoudt zeer nauwe banden met de Verenigde Staten en landen in de regio in een gezamenlijke poging de georganiseerde misdaad te bestrijden.

Brown wijst er ook op, dat de leden van de AFCA nauwgezette normen handhaven bij het doorlichten en toelating van potentiële investeerders op Aruba. De leden houden zich aan de regels van beroepsgedrag zoals uiteengezet door het Verdrag van Bazel.

Het is volgens Brown ook een welbekend feit, dat de regering van Aruba door middel van stringente toelatingsregels al het mogelijke doet om Aruba te beschermen van ongewenste buitenlandse handels-ondernemingen en praktijken.

Roy Brown stelt tot slot, dat de AFCA de volle steun geeft aan de Arubaanse regering in haar acties om de valse beschuldigingen te rectificeren en dat zij er vertrouwen in heeft dat de reputatie die zij in de loop der jaren heeft opgebouwd, als een van de meest betrouwbare en stabiele offshore centra, niet achteruit zal gaan vanwege de recente onjuiste en totaal ongegronde publicaties.

Vorig jaar hebben in de VS 971.517 bedrijven en personen FAILLISSEMENT aangevraagd, een recordaantal. Het is het achtste achtereenvolgende jaar dat er een record werd bereikt. De stijging ging veel minder snel. Vorig jaar bedroeg die 2,9 procent. Van 1990 op 1991 steeg het aantal faillissementsaanvragen met 20,6 procent.

***

Het VS- concern GENERAL ELECTRIC (GE) steekt 195 miljoen dollar aan nieuwe kapitaal in de Hongaarse lampenfabrikant Tungsram. Daarmee komt de totale investering van GE in Tungsram ruim boven de 500 miljoen dollar uit. De Hongaarse onderneming, die voor 75 procent in handen is van GE, maakte vorige week een verlies bekend van omgerekend Nf 194,4 miljoen. Dat verlies is zeventig procent groter dan in 1991.

***

De DUITSE dochteronderneming van het VS- computerconcern IBM gaat vierduizend van de 24.000 arbeidsplaatsen schrappen. Dit jaar moeten er drieduizend banen verdwijnen. In 1992 belandde IBM Duitsland bij een omzetvermindering van 6,9 pocent voor het eerst in rode cijfers. Wel haalde de onderneming een positief bedrijfsresultaat.

***

COCA-COLA trekt vijftig miljoen dollar uit voor de bouw van een frisdrankenfabriek in St. Petersburg. Naar verwachting gaat de fabriek volgend jaar draaien. Coca-Cola, die zijn aartsrivaal Pepsi-Cola in de voormalige Sovjetunie wil voorbijstreven, heeft al fabrieken in Moskou en Kiev.

***

De VS- minister van FINANCIEN, Lloyd Bentsen, heeft het congres 45 miljard dollar gevraagd om de gezondmaking van de bankensector af te ronden. Hij zei te verwachten dat dit bedrag genoeg zal zijn, al wilde hij hiervoor geen garantie geven. De problemen bij de VS-banken die onder meer een gevolg zijn van slechte leningen, fraude en mismanagement, hebben Washington al 145 miljard dollar gekost.

Bierbrouwer Grolsch bewijst kracht ook in zwaar weer

ENSCHEDE - Voor bierbrouwer Grolsch is 1992 een bewogen jaar geweest met externe tegenvallers zoals de gevolgen van de recessie in Engeland, de zwakke conjunctuur in Duitsland en valutawijzigingen. Toch wist Grolsch een 3,6 procent hogere nettowinst te boeken van f 43,4 miljoen (v.j. f 41,9 miljoen). "De kracht van de onderneming heeft zich dus ook bewezen in zwaar weer", zei directievoorzitter drs. P. Snoep bij de presentatie van de jaarcijfers.

Per aandeel kwam de nettowinst op f 14,27 tegen f 13,83 in 1991. Voorgesteld wordt het dividend te verhogen met 20 cent tot f 5,40. Aan aandeelhouders zal ook worden voorgesteld de aandelen te splitsen in de verhouding van vijf nieuwe aandelen op een bestaand stuk.

Gezien onzekere factoren als de economie in Engeland en Duitsland en het weer vindt Grolsch het lastig voor 1993 een voorspelling te doen. Tegenover de prognose van een stabiele bierconsumptie in Nederland wordt alom rekening gehouden met een lager verbruik in Duitsland en Engeland. Grolsch zal daarbij overhet hele jaar te maken hebben met een lage pondenkoers, terwijl dit nadeel vorig jaar alleen voor de laatste drie maanden gold.

De brouwer denkt in de loop van dit jaar wel de eerste vruchten te plukken van efficiencymaatregelen. Verder zijn de grondstoffenprijzen wat gedaald en zullen dit jaar weer prijsverhogingen worden ingevoerd. Dit alles overwegend concludeerde snoep dat de nettowinst van 1992 dit jaar kan worden geëvenaard.

De winststijging van 3,6 procent vorig jaar is wel iets minder dan Grolsch in september verwachtte, maar Snoep bestempelde haar toch als 'bevredigend'. De omzet ging met 9,5 procent omhoog van f 792 miljoen naar f 867 miljoen. De toeneming komt voor 85 procent voor rekening van de in februari 1992 overgenomen Britse Ruddles. Daarmee komt de autonome groei op 15 procent, "een zeer acceptabel percentage".

Het laatste moet ook worden gezien tegen de achtergrond van het stoppen met niet aan het resultaat bijdragende merken van de Duitse Wickuler en het negatieve effect van het pond sterling op de Nederlandse export naar Groot-Brittannië.

De omzet in Nederland nam vorig jaar toe van f 361 miljoen naar f 389 miljoen en in het Europese buitenland van f 396 miljoen naar f 441 miljoen. Overige gebieden waren goed voor f 37 miljoen (v.j. f 34 miljoen). De groei van Grolsch komt al jaren vooral uit het buitenland. Toch zal Nederland uiterst belangrijk blijven. Bij een vervlakking in Nederland zal het buitenland het wel als motor voor de expansie kunnen overnemen, aldus Snoep.

Het Britse Ruddles had flink moeilijk door de recessie. De horecasector had het meest te lijden. De prijzen in de pubs gingen het budget van veel Engelsen kennelijk te boven na de prijsverhogingen, ruim boven de inflatie, van de laatste jaren. Het aandeel van het thuisverbruik kon hierdoor verder toenemen. Ook de afzet van Nederlands bier leed onder de recessie en daar kwam de val van het pond nog eens bovenop.

In alle onderdelen is Grolsch bezig met het toepassen van efficiencymaatregelen. Personeel gezien gaat het om het "trimmen" van het aantal werknemers. Eind dit jaar zal Grolsch 200 werknemers minder tellen dan eind 1992. Toen waren er 1730 mensen in dienst. Het gaat hoofdzakelijk om arbeidsplaatsen in Duitsland en Engeland.

Anti-Israël demonstratie

■ *BEIRUT — Gemaskerde leden van Hezbollah marcheren door een voorstad van de Libanese hoofdstad tijdens een anti-Israël demonstratie, gehouden ter gelegenheid van Jeruzalem Dag. Die dag wordt jaarlijks gehouden op de laatste vrijdag van de vastenmaand Ramadan uit steun aan de Palestijnse beweging.*

De LIBANESE regering heeft een plan opgesteld waarmee het door burgeroorlog verwoeste land binnen tien jaar voor 12,9 miljard dollar overeind moet worden geholpen. Het geld zal onder meer worden besteed aan de wederopbouw van het elektriciteitsnet, waterleidingen, rioleringen, telecommunicatiewerken, wegen, huizen.

***

Het VS- wapenconcern GENERAL DYNAMICS keert een extra dividend uit van 20 dollar per aandeel. Dat is het gevolg van de verkoop van de raketten- en gevechtsvliegtuigendivisie. Er staan 30,9 miljoen aandelen uit. Tegelijk met deze bekendmaking kondigde topman William Anders aan te zullen aftreden. Hij wordt opgevolgd door James Mellor. General Dynamics gaat zich toeleggen op de bouw van atoomonderzeeboten en op activiteiten op het gebied van de ruimtevaart.

***

Het DUITSE telecommunicatieconcern TELEKOM, eigendom van de Duitse staat, gaat voor vooral de binnenlandse markt een dochteronderneming voor draagbare telefoontoestellen oprichten. Deutsche Telekom Mobilfunk, die 1 januari 1994 van start moet gaan, krijgt een vermogen dat ligt tuussen 300 en 1000 miljoen mark en mikt op een omzet vn 3,5 miljard mark. In 2000 moet dat zijn gegroeid tot 8 miljard mark.

MENSEN

■ *Dik 34 jaar de bak in en dan je dochter weerzien. Dat overkwam de oude Noord-Koreaanse guerilla-strijder Li-In-Mo deze vrijdag. Hij moest huilen toen hij zijn 44-jarige dochter Hyong-Ok weer zag nadat hij door Zuid-Koreaanse autoriteiten werd gerepatrieerd naar Noord-Korea. Hij belandde voor jaren achter de tralies toen de zuiderlingen hem arresteerden aan het eind van de Koreaanse oorlog.*

Mogelijk relatie tussen margarine en hartziekten

Mensen die van het eten van boter zijn overgestapt op margarine om het risico op een **hartaanval** te verkleinen zouden moeten overwegen olijfolie te gebruiken. Dit blijkt uit een onderzoek van de Amerikaanse hartvereniging. Uit de resultaten van het onderzoek, dat is verricht aan de universiteit van Harvard, kan worden opgemaakt dat mensen die meer dan 2,5 kleine porties margarine per dag eten twee keer zoveel kans maken op een hartaanval dan mensen die nooit margarine gebruiken.

In margarine en andere soortgelijke plantaardige olieën zitten hoge percentages verzadigde vetzuren, die in verband worden gebracht met een verhoogde kans op hartkwalen. Hoewel die vetzuren ook in boter voorkomen, is margarine in de Verenigde Staten de grote leverancier van verzadigde vetzuren. Volgens Alberto Ascherio, die het onderzoek in Harvard leidde, zijn er aanwijzingen dat olijfolie een veiliger bron van vet is. In de landen rond de Middellandse zee, waar de mensen al eeuwen veel olijfolie gebruiken, komen hartkwalen en bepaalde vormen van kanker minder voor.

Bliksem bij heldere hemel

Inwoners van het Nederlandse plaatsje 's Gravendeel zijn woensdag overvallen door een groots **middernachtelijk vuurwerk.** Een verrassing van presentator Hennie Huisman voor zijn *Surprise Show* voor de televisie. Verscheidene mensen belden in paniek de politie.

Een Rotterdamse politieman, woonachtig in het dorp, had op z'n werk gezegd dat hij zijn vrouw wilde verrassen. Zij was ziek geweest en had geen Oud en Nieuw kunnen vieren. De collega's van de nietsvermoedende agent schakelden daarop Huisman in om het echtpaar het vuurwerk van hun leven te bezorgen.

Veertig Rotterdamse agenten togen rond middernacht met acht auto's en motoren naar het huis van de collega. Daar werden vuurpijlen en raketten afgestoken, politie-sirenes aangezet en seinkogels afgevuurd. Onder genot van champagne werd gefilmd door de camera.

Ongeveer vijftig omwonenden belden de meldkamer van het korps Zuid-Holland-zuid. Een belster vroeg of er een ramp was. De vrouw was naar binnen gevlucht, had ramen en deuren gesloten en de tv aangezet in navolging van de onlangs gestarte rampenvoorlichtingscampagne. De onwetende politie-collega's gingen poolshoogte nemen.

Volgens een wethouder is er mondeling een vergunning verleend voor het nachtelijk vuurwerk.

Rubens zeven jaren zoek

Zeven jaar na de tot dusverre grootste kunstroof in Ierland heeft de Britse politie vrijdag in een huis in Borhamwood, in het noorden van Londen, een op ruim twaalf miljoen gulden geschatte **Rubens teruggevonden.** Het schilderij, met de voorstelling van een dominicaner monnik, was verstopt achter meubelen. In verband met de vondst zouden zaterdag een man en een vrouw worden voorgeleid aan de rechter.

Het schilderij werd in 1986 samen met zestien andere oude meesters gestolen uit het landhuis van de diamantmiljonair en vroeger Lager-Huislid Sir Alfred Beit in het Ierse graafschap Wicklow. Zes stukken waren al kort na de roof teruggevonden. Een jaar geleden legde de politie bij een heler in Londen beslag op een zevende, het portret van madame Bacelli van Thomas Gainsborough.

Doodslag in plaats van zelfmoord

"U bent waarschijnlijk een van de eerste beoogde **zelfmoordenaars** die erin slaagt zichzelf met een aanvalsgeweer en 24 kogels te missen", zo zei de rechter tijdens een proces waarin een Zwitser terechtstond. De 28-jarige man had geprobeerd zichzelf dood te schieten, maar hij raakte de portier van zijn woning.

Volgens zijn advocaat ondernam de man de zelfmoordpoging nadat zijn vrouw begin 1991 bij hem was weggegaan. Zijn eerste schot met een geweer van zwaar kaliber miste doel, waarop hij uit woede zijn vuurwapen uit het raam leegschoot. Een van de kogels raakte de portier van het gebouw die net bezig was een insluiper van het terrein te verjagen.

Reddingsoperatie potvis

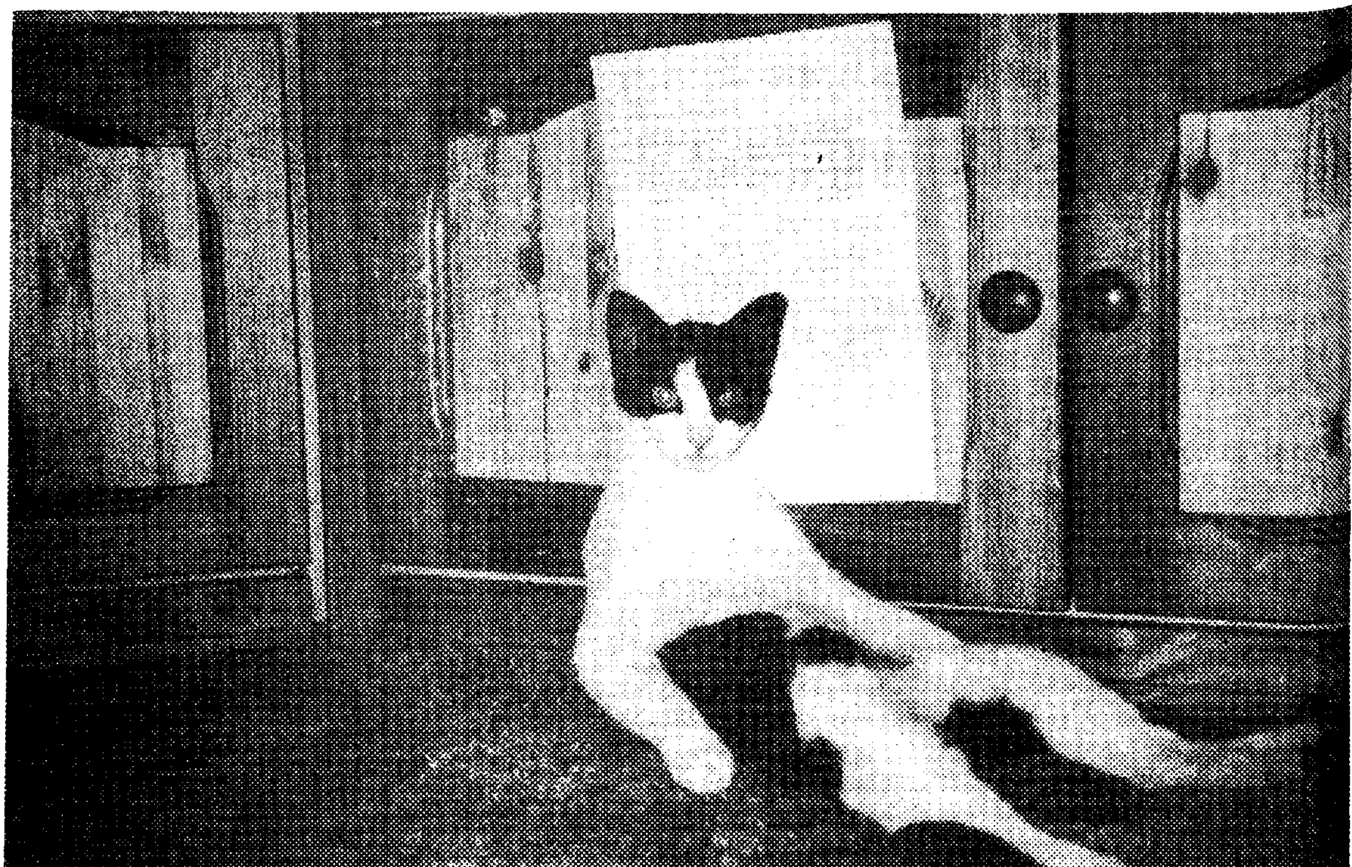
Bandopnamen met het geluid van vrouwelijke potvissen vormen onderdeel van een reddingsplan voor zes mannetjespotvissen. Zes mannetjesdieren zijn in ondiep water terechtgekomen van de Schotse Scapa Flow Baai toen zij achter hun prooi aanzwommen.

Britse biologen bedachten toen het plan de dieren naar open zee te lokken door ze te verleiden met vrouwtjesgeluiden. Mocht de reddingsoperatie mislukken, dan bestaat er een alternatief om de inmiddels verzwakte dieren te bevrijden. Met een hoefijzervormige linie van boten zal dan getracht worden de beesten weer naar open zee te drijven.

Athene krijgt opknapbeurt

De Griekse regering heeft een herstellingsplan gelanceerd die de historische hoofdstad Athene moet omtoveren tot een **archeologisch park.** Voor het ambitieuze project is een bedrag van ongeveer een miljard gulden uitgetrokken. "Wij willen dat Athene, de bakermat van de westerse democratie, een passende historische hoofdstad wordt voor Griekenland en Europa", aldus de Griekse minister van cultuur Doraa Bakoyanni.

Met de werkzaamheden die zo'n vijf jaar gaan duren, zal onmiddellijk een begin worden gemaakt. Athene is nu een van de meest vervuilde en vervallen steden van Europa. Hoofdbestanddeel van het programma is een vier kilometer lange voetgangersweg met tunnels en loopbruggen die archeologische bezienswaardigheden en nieuw aan te leggen parken met elkaar verbindt.

■ *Opzitten en pootjes geven. Dat laatste doet deze poes nog net niet, maar ze schijnt zich behoorlijk comfortabel te voelen in zithouding. Becky (huisvriendin van Pamela en Michael) likt haar wonden, na een kleine ingreep die ervoor zorgt dat zij het eiland niet zal overbevolken met nog meer kleine poezebeestjes. Becky gaat vooortaan door het leven als een N.O.K.M (Niet bewust Ongehuwde Kinderloze Moeder). Daaraan zouden vele poezen (of hun eigenaren) een voorbeeld kunnen nemen.*

Seks-experts uit elkaar

De **wereldberoemde seksuologen** en echtgenoten **William Masters** en **Virginia Johnson** zijn na een huwelijk van 22 jaar sinds donderdag officieel gescheiden. Het vermaarde Amerikaanse echtpaar verwierf bekendheid door hun adviezen aan echtparen met seksuele problemen. De arts William Masters (77) en Virginia Johnson (68) ontmoetten elkaar voor het eerst in 1956. Masters trok toen de psychologe aan voor seksueel onderzoek waar hij toen mee bezig was.

Het eerste huwelijk van Masters overleefde de nauwe samenwerking met Johnson niet. Ze trouwden in 1971 nadat Masters zich van zijn eerste vrouw had laten scheiden. Masters en Johnson leefden sinds vorig jaar februari al gescheiden, nadat hun scheiding al was aangekondigd.

Het echtpaar zei niet waarom ze na 21 jaar uit elkaar gaan. Dit gebeurde volgens vrienden op "vriendschappelijke" wijze. Een schoonzoon zei vorig jaar dat zij van mening verschilden over "de doeleinden van het leven". Naar verluidt, zou Masters zijn tijd willen besteden aan onderzoek, terwijl Johnson haar tijd liever doorbrengt met reizen en familiebezoek. Ze blijven wel hun Masters and Johnson-instituut leiden in St. Louis.

Met hun boeken over tal van seksuele vraagstukken schreef het echtpaar zich beroemd en rijk. In 1966 publiceerden Masters en Johnson hun bekendste boek *Human Sexual Response.* In 1970 verscheen *Human Sexual Inadequacy.* Hun seksuologische boeken sloegen in die tijd in als een bom en leidden tot veel controverses.

Directeur BBC mag blijven

Directeur **John Birt** van de BBC mag blijven. De Raad van Beheer vindt dat de directeur die een foefje toepaste om zijn belastingen te drukken, geen ontslag hoeft te nemen.

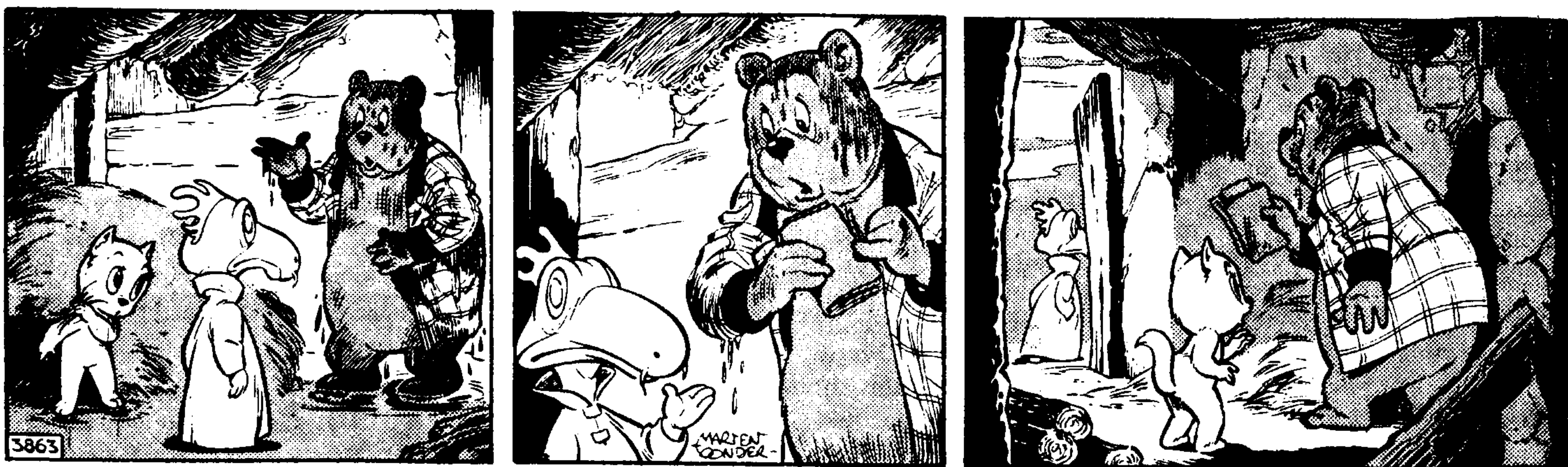
Twee weken geleden kwam aan het licht dat Birt al zes jaar om belastingtechnische redenen werd uitbetaald als freelancer. Zijn salaris bedroeg zo'n 350 duizend gulden per jaar. De positie van de voorzitter van de Raad, Hussey, was eveneens discutabel omdat hij zijn goedkeuring had gegeven aan de constructie.

De twaalf leden van de raad van beheer verklaarden in een communique dat het ontslag van Birt en Hussey niet in het belang van de omroep zou zijn.

Een museum in Duitsland heeft ruim honderd zeer **waardevolle schetsen en aquarellen** in ontvangst genomen die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Rode Leger waren gestolen.

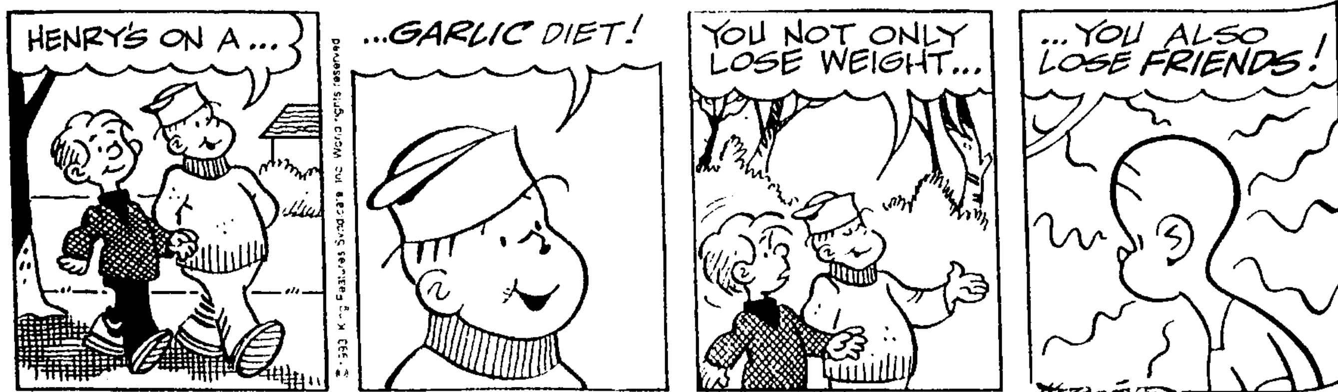
De kunstwerken, onder meer van Durer, Goya en Toulouse-Lautrec waren van Bremen overgebracht naar een kasteel ten noorden van Berlijn. Besloten werd de werken weg te halen uit een museum in Bremen vanwege de heviger worden geallieerde bombardementen. De meesterwerken verdwenen tegen het einde van de oorlog.

Heer Bommel en de nozellarven
door Marten Toonder

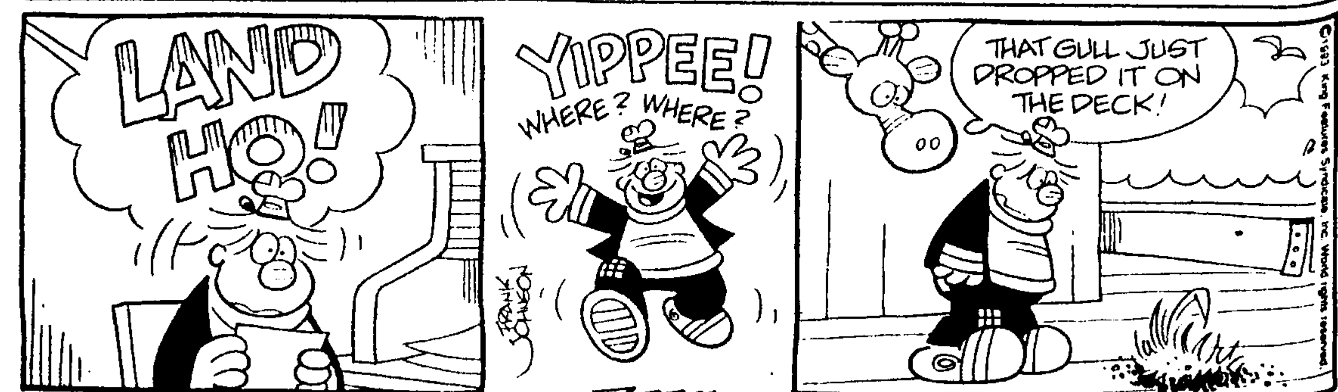

3863 — Heer Ollie en Tom Poes volgden hun gastheer naar diens huis om zich te reinigen - en met behulp van een bosje nat stro slaagden ze daar zo'n beetje in.
'Het leven is hier wel hard", zei heer Bommel terneergeslagen. "Ik ben reeds geheel afgemat en de dag is nauwelijks begonnen. Hoe laat is het ontbijt, heer Garg? Ik heb behoefte aan een kop warme thee -en de havermout zal me weer wat kracht geven, hoop ik".
Garg schudde met een korte beweging het hoofd en gaf geen antwoord.
Een vreselijk vermoeden kwam in heer Ollie op. "Wat?" zo riep hij uit. "Is er geen eten?"
Opnieuw schudde de gastheer het hoofd en nu sprongen heer Bommel de tranen in de ogen.
"Maar d-dat is ontzettend?" bracht hij uit. "D-dat is meer dan een heer van mijn stand kan verdragen. Mijn goede vader zou nooit hebben goedgekeurd dat zijn Ollie zonder een voedzaam ontbijt de dag begon!"
De heer Garg keek hem onbewogen aan en nu trok de gast ten einde raad zijn portefeuille te voorschijn.
"Zeg maar wat het kosten moet", riep hij huilerig. "Geld speelt geen rol!"
"Nee, vanzelf niet", zei Garg met dorre stem. "Wat heb je aan die papiertjes? Als je wilt eten moet je werken!"
Na die woorden schuifelde hij snel de deur uit, ademloos door de lange toespraak.
"Kalm maar, heer Ollie", zei Tom Poes troostend. "Ik zal direct een paar eetbare paddestoelen zoeken, dat is in ieder geval wat".

HENRY ® **By Dick Hodgins**

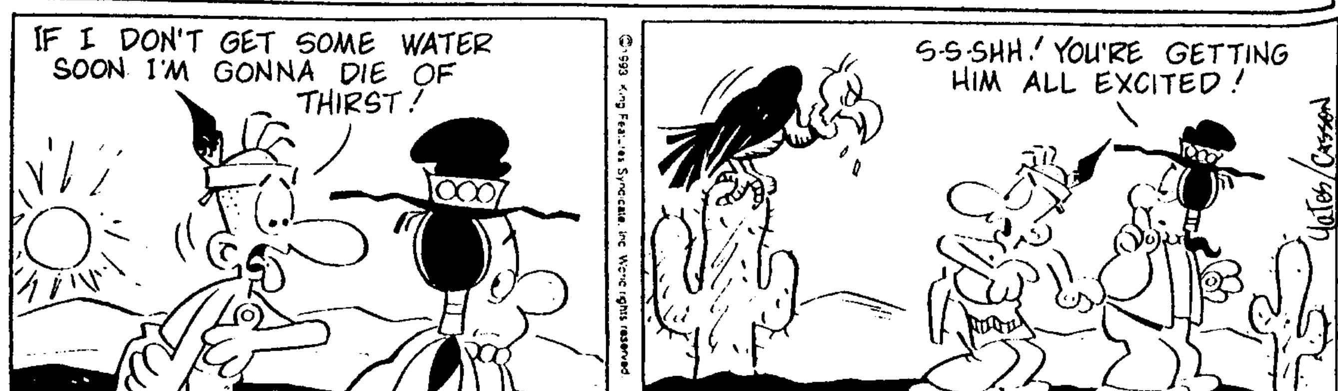
BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabou (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
Voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
Voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Santa Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 682412 en 682574. Fax: 681000; geopend vanaf zeven uur 's morgens tot vijf uur 's middags; spreekuur wijkgebouw Bonam: iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 371855; Suffisant: tel.: 687707; Montagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; Marnixweg: tel.: 657508; voor informatie omtrent zuigelingen- en peuterbureaus kan men terecht op consultatiebureau Brievengat. Tel.: 373584.
Voor de *wachtzuster* gelieve tel.: 603661 te bellen.

STICHTING VAN HET WIT GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-09.00 uur; dinsdag en donderdag, van 15.00-16.00 uur.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
Kantoor Gosieweg 15. Tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur. Voor de zuster van de wacht gelieve tel.: 689947, pagenummer 669-0368, te bellen.
Kantoor Bandabao: Groot Ste Martha 141. Tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur. Voor de wachtzuster gelieve tel.: 689947, pagenummer 669-0368 te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Rio Canariogatweg Noord 43, tel.: 84510, 691683, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Kantoor: 648077/648387; open van ... 17.00 uur. Spreekuur: ... 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 08.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA CURAÇAO
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of ...

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
19 maart 1993 vanaf 08.00 uur tot 22 maart 1993 om 07.00 uur:
Dokter ..., Santo ...

Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 603046 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
19 maart 1993 vanaf 17.00 uur tot 22 maart 1993 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer: Brievengat. Tel.: 377244; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO
19 maart 1993 vanaf 17.00 uur tot 22 maart 1993 om 07.00 uur:
Dokter Spong, Spreekkamer: Tera Korá. Tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 687004 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda:
Otrabanda, Winkelcentrum Colon. Tel.: 625633-34-35.
Punda:
Sta. Rosa, Sta. Rosaweg 56. Tel.: 377679/377650.

ZONDAG
Otrobanda:
Sta. Maria, Winston Churchillweg 155. Tel.: 680800.
Punda:
Brievengat, Corriweg 32. Tel.: 379098/379567.

DIVERSEN

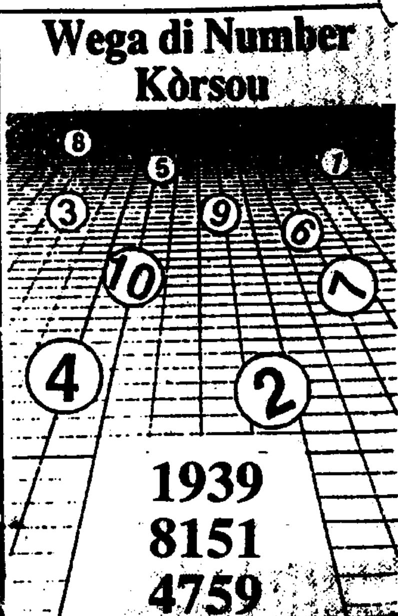
VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
20 maart: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
21 maart: A. Michel, Dr. M.L. King Boulevard 42.

HEEFT U HULP NODIG, bel SOS-lijn 127.

NOODGEVALLEN/VERMISSING ...
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone ...

Colofon AMIGOE
Curaçao: tel. 672000, fax. 674524
Aruba: tel. 24333, fax. 22368

postsstukken om 14.45 en 15.45 uur. Het zegelloket is op zaterdag van 07.30-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

DIERENARTS
voor **spoedgevallen** gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-18.50 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 06.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 18.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 06.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 06.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur predikdienst, (Emmy Berthold kleuterschool, Saffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK
Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
18.30 uur dienst.
Muizenberg/Steenrijk
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 110)
09.30 uur ...
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
...
Emmakerk
...
09.30 ...

NOACH-KAPEL
zaterdag om 18.00 uur kerkdienst (Ned) Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 684622).

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
16.00 Bowling Johnny Petraglia Open (L)
17.30 Wide World of Sports Florida Derby (L)
19.00 News
19.30 ABC News
20.00 News
20.30 New York Views
21.00 Life Goes On
22.00 Young Indiana Jones Chronicles
23.00 The Commish
24.00 News
24.30 Movie: 'The City' (1976)

02.00 News
02.30 Movie: 'Mr. Moto Takes A Chance' (1938).

ZONDAG
12.00 Business World
12.30 This Week With David Brinkley
13.30 News Conference
14.00 To Be Announced
15.00 Auto Racing Australian Grand Prix (T)
17.00 Tennis International Players Champ. (L)
19.00 News
19.30 ABC News
20.00 America's Funniest Home Videos
20.30 America's Funniest People
21.00 Day One
22.00 Movie: 'Family Pictures' (Pt 1 of 2) (1992)
24.00 ABC News
24.30 ABC Movie

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
16.00 Movie: 'Murphy's War' (1971)
18.00 Comedy on the Road
19.00 Caroline's Comedy Hour
20.00 TravelQuest
20.30 Bob Vila's Home Again
21.00 Movie: 'A Summer Place' (1959)
23.30 Comedy on the Road
24.30 Caroline's Comedy Half Hour
01.00 Movie: 'A Summer Place' (1959).

ZONDAG
12.00 Movie: 'The Great Sioux Uprising' (1953)
13.30 Movie: 'In the Money' (1958)
15.00 John Wayne: Young Duke
16.00 Movie: 'Rio Bravo' (1959)
19.00 Real West
19.30 In Search Of...
20.00 Real West
21.00 Movie: 'A Year in Provence: Winter' (1992)
23.00 Miss Marple
24.00 Movie: 'Brideshead Revisited' (Pt 8 of 12) (1979)
01.00 Movie: 'A Year in Provence: Winter' (1992)
03.00 Miss Marple.

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
15.15 College Basketball (L)
17.30 College Basketball (L)
19.45 College Basketball (L)
22.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
23.00 To Be Announced
24.00 News
24.30 Roseanne
01.00 Movie: 'The Lost Boys' (1987).

ZONDAG
12.00 Charlie Gaddy Reports
12.30 Guide to Homes
13.00 College Basketball (L)
15.20 College Basketball (L)
17.40 College Basketball (L)
20.00 60 Minutes
21.00 Murder, She Wrote
22.00 Movie: 'Without a Kiss Goodbye' (1993)
24.00 News
24.15 CBS News
24.30 Amen
01.00 Les Robinson North Carolina State Basketball.

... (kanaal 91)

ZATERDAG
15.00 L.A. Law
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Movie: 'Alice Doesn't Live Here Anymore' (1975)
19.00 Movie: 'Badlands' (1973)
21.00 Movie: 'Silkwood' (1983)
23.30 Girls Night Out: Cathy Ladman and Jeff Cesario
24.00 Unsolved Mysteries
01.00 China Beach
02.00 Self-Improvement Guide.

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
15.00 Bodybuilding Arnold Schwarzenegger Classic (T)
15.20 Speedskating World Sprint Championships (T)
17.00 PGA Golf Nestle Invitational, 3rd round (L)
19.00 News
19.30 NBC News
20.00 Saturday Sports Live
20.30 Roggin's Heroes
21.00 Almost Home
21.30 Nurses
22.00 Empty Nest
22.30 Mad About You
23.00 Reasonable Doubts
24.00 News
24.30 Saturday Night Live
02.00 HBO Comedy Showcase.

ZONDAG
12.00 Roswell Street Baptist Church
13.00 NBA Basketball Spurs at Knicks (L)
15.30 Softball Pepsi All-Star Game (T)
17.00 PGA Golf Nestle Invitational, final round (L)
19.00 News
19.30 NBC News
...
...
...

...BS (kanaal 89)

ZATERDAG
15.00 Movie: 'Mysterious Island of Beautiful Women' (1979)
17.00 Movie: 'The Savage Is Loose' (1974)
19.05 WCW Saturday Night Wrestling
21.05 Movie: 'Desperate Women' (1978)
23.05 Movie: 'Where the Heart Is' (1990)
01.05 Movie: 'The Last American Virgin' (1982).

ZONDAG
14.05 Movie: 'Father Goose' (1964)
16.35 Movie: 'The Over-the-Hill Gang' (1969)
18.05 Tom and Jerry's Funhouse
18.35 Captain Planet and the Planeteers
19.05 WCW Main Event Wrestling
20.00 Movie: 'The White Buffalo' (1977)
22.00 Cousteau's Rediscovery of the World
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program.

USA (kanaal 83)

ZATERDAG
15.00 Movie: 'Jaws 2' (1978)
17.30 My Two Dads
18.00 Joan Rivers' Gossip! Gossip! Gossip!
18.30 Bosom Buddies
19.00 Swamp Thing
19.30 Beyond Reality
20.00 Matrix
21.00 Movie: 'Desperado' (1987)
23.00 Silk Stalkings
24.00 Movie: 'New York Finest' (1987)
02.00 Movie: 'H.O.T.S.' (1979).

ZONDAG
13.00 WWF All-American Wrestling
14.00 MacGyver
15.00 Movie: 'Drive Like Lightning' (1991)
17.00 Joan Rivers' Gossip! Gossip! Gossip!
17.30 Just the Ten of Us
18.00 My Two Dads
18.30 Bosom Buddies
19.00 Beyond Reality
19.30 The Hitchhiker
20.00 MacGyver
21.00 Movie: 'I'm Dangerous Tonight' (1990)
23.00 Counterstrike
24.00 Silk Stalkings
01.00 Hollywood Insider
01.30 Paid Program.

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
12.30 Uitzending jeugd WK-kampioenschappen vanuit Australië: Australië vs Groot-Brittannië (3e/4e plaats) en Brazilië vs Ghana
17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turistiko met Captain Sterling
20.00 Telenotisia
20.30 Teatro Klasiko: *Cynthia*
22.00 Wega di Number Kòrsou
22.07 Estreno: *Margareth Bourkewhite (Double Exposure)* (met o.a. Farah Fawcett)
23.30 Sluiting.

ZONDAG
09.30 Directe uitzending Nederlandse voetbalwedstrijd
13.00 Deporte Tele-8: *Samenvatting voetbalwedstrijd Feyenoord vs Spartak*
14.00 Matinee
16.00 Sesa di Señor
17.00 Sala di Konsierto
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku... *Elian Muskus*
19.00 Cocktail Special
20.00 Telenotisia
20.30 Shete Dia
21.00 TeleCuraçao Special: *The Power*
22.00 Superstars of Wrestling
23.00 Sluiting.
(Wijzigingen voorbehouden!)

De topman van BMW, Eberhard VON KUNHEIM, gaat na bijna een kwart eeuw het roer van het autoconcern overdragen. Hij wordt op 13 mei opgevolgd door Bernd Pischetsrieder, directeur belast met de produktie. Von Kunheim wordt voorzitter van de raad van commissarissen. De winst van BMW is vorig jaar gedaald van 783 miljoen mark in 1991 tot 726 miljoen mark. De winst van het moederbedrijf BMW AG steeg van 449 miljoen mark tot 451 miljoen mark.

***

De nettowinst van de ANTILLIAANSE Verffabriek is vorig jaar gedaald van 719.000 tot 385.000 antilliaanse gulden. Voorgesteld wordt het dividend te verlagen van 27,5 tot 22,5 procent.

ÑAPA

ZATERDAG 20 MAART 1993

AMIGOE

Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Tropische reünie Olympische zwemsterren

REPORTAGES

Pantin: Bijzondere aartsbisschop van Trinidad

Alfabetisering: Meer dan leren lezen en schrijven

ONZE MAATSCHAPPIJ is erop gericht dat mensen lezen en schrijven kunnen: de reclameborden langs de weg verwachten het, de supermarkets, de medicijnbijsluiters en de briefjes aan de ouders van de kinderen van school of de informatie van Sociale Zaken. Om nog niet eens te spreken over een handtekening hier en een handtekening daar. Het is vreselijk moeilijk leven in een samenleving als de onze zonder dat je kunt lezen en schrijven.

-door NEL CASIMIRI-

De verschillende cursisten met de leiders.

En als je het toch redt, blijkt het bijna onmogelijk om een goede baan te krijgen. Heb je al een baan, is promotie bijna uitgesloten, want telkens blijkt je handicap onoverkomelijk. Het lijkt eenvoudig: dan leer je toch alsnog lezen en schrijven? Maar waar? Op de basisschool is geen plaats meer voor je en bovendien zou dat een erkenning betekenen van je handicap die je altijd zo goed verborgen hebt gehouden.

Curaçao is niet het enige land dat met dit probleem worstelt. Veel grote ontwikkelde landen kennen hetzelfde probleem. De eerste stap om dit op te lossen is erkennen dat analfabetisme bestaat. Dan kun je beginnen met een alfabetiseringsprogramma. Die erkenning valt echter vaak moeilijk. Engeland, Nederland, Belgie bij voorbeeld erkennen het probleem en zijn al vele jaren geleden begonnen met alfabetiseringsprogramma's. Duitsland aan de andere kant zegt dat zoiets bij hen niet voorkomt. En wat niet bestaat kun je niet verhelpen. Op Curaçao is de Stichting Pro Alfa een aantal jaren geleden ook begonnen met een alfabetiseringsprogramma. Jenny Fraai en Ruth Zefrin zijn twee voortrekkers van deze Stichting. Jenny Fraai was vorig jaar op een internationale conferentie over alfabetisering in Nederland en daar heeft ze gevraagd wie ze in Nederland kon vragen naar een praktische vertaling van

Zelfbeeld oppeppen

de theoretische programma's

Jos Ruys: "Zo kwam ze bij mij terecht. Ik ben al 17 jaar bezig met alfabetisering en wat in het verlengde daarvan ligt".

Het resultaat was dat Jos Ruys met Pieter de Graaf naar Curaçao zijn gekomen waar zij voor alle medewerkers van Pro Alfa een workshop hebben gegeven. Pieter de Graaf komt ook uit het uitvoerend werk. Hij heeft aan de eerste programma's meegewerkt. Later verhuisde hij naar de commissie ter ondersteuning van het alfabetiseringswerk in Brabant en werkte hij mee aan de opleiding tot educatief werker. Hij draagt bij aan de ontwikkeling van programma's. Samen vormen zij een vertegenwoordiging van de praktische en theoretische onderbouwing van het alfabetiseringswerk in Nederland.

Jenny Fraai en Ruth Zefrin vertelden samen met deze twee deskundigen uit Nederland over het werk van Pro Alfa en de workshop op Curaçao.

Jos: "In het begin werkten we met vrijwilligers. Tot 1972/73 werd er wel gealfabetiseerd, maar dat gebeurde individueel en incidenteel. Pas in 1974 is men begonnen met het groepsgewijs aan te pakken. We werken volgens de ideeën van Paula Lefrere, maar dan vertaald naar de Nederlandse situatie. Dat betekent dat het programma ook taalkundig goed onderbouwd is".

Jos Ruys is docent aan de Pedagogische Academie in Tilburg. Pieter de Graaf komt vanuit het welzijnswerk, maar is van huis uit ook onderwijzer.

"We zijn eerst plaatselijk begonnen met een stuk of zes projecten, maar het werd al heel vlug provinciaal en toen landelijk".

Jos: "Men benaderde ons met de vraag hoe we het deden en daardoor hebben we trainingen verzorgd. Zo kwam er langzamerhand structuur in de zaak. Het begon als vrijwilligerswerk maar er werden steeds meer eisen aan de mensen gesteld en sinds 1987/88 met de wet op de basiseducatie bestaat er een opleiding voor het beroep educatief werker. Educatief werker houdt meer in dan onderwijzer. Je moet rekening houden met het maatschappelijk leven en daar ook rekening mee houden tijdens het leerproces. Het is meer begeleiden en minder sturen. De sturing moet van de leerlingen zelf uitgaan. En naast de educatieve doelen zijn er ook maatschappelijke doelen te bereiken. Je moet de mensen meer weerbaar maken. Dat laatste is vaak het moeilijkst. Je moet zorgen dat de mensen toepassen wat ze geleerd hebben. Ze moeten een handtekening zetten op het postkantoor, ook als er naast en achter hen mensen staan die haast hebben en mopperen omdat het allemaal zo lang duurt. De smoesjes moeten afgebroken worden. Er moet ander gedrag voor in de plaats komen. Educatief werker is meer dan onderwijzer, je moet inzicht hebben in die veranderingsprocessen".

Pieter: "We werken altijd met groepen. Dan zijn er krachten die op elkaar inwerken. Er ontstaat een zelfhulpmechanisme. Men praat met elkaar over de stappen, helpt elkaar. Het moet niet alleen van de docenten afhangen wat er gebeurt".

Zouden de mensen niet liever individueel les krijgen?

Pieter: "Het is een keuze. Iedereen wil liever alleen, maar daarmee belemmeren ze zichzelf hun doel te bereiken. Ze zouden het liefst in ene hoekje wegkruipen en daar rijtjes leren. Maar we zorgen ervoor dat ze van het begin af aan uit die hoek komen, samen doen. Er zit iets bovenindividueels aan. Daarom leggen we ze de keus niet eens voor".

Jos: "Het is ook logisch. De mensen zitten vol angst. Ze zeggen: 'Ik treed wel naar buiten als ik het goed kan'. Maar dat moment komt nooit. Het probleem is dat mensen met 'goed kunnen' bedoelen 'feilllos'. En niemand beheerst een taal feilloos. We moeten zorgen dat ze eerder naar buiten durven. Het is pure winst als ze de stap durven nemen. Daarom is het ook niet met vrijwilligers te doen. Er zijn er wel die het kunnen, natuurlijk, maar dat is niet structureel".

Pieter: "Je moet zorgen dat je niet de hulpeloosheid van een ander in stand houdt. Als je iemand ziet als hulpbehoevend, dan wil je ze iemand helpen. Als je iemand ziet met mogelijkheden die ontwikkeld moeten worden, krijg je een heel andere aanpak".

Wie zijn in Nederland degenen die naar de cursussen komen, dus wie zijn degenen die gealfabetiseerd moeten worden?

Jos: "Gewone autochtone Nederlanders, die het Nederlands als moedertaal hebben. Wel komen ze voornamelijk uit de laagste lagen van de bevolking, maar niet alleen daaruit. Het kan ook anders misgaan op school. Het is een misverstand te denken dat het wel om buitenlanders zal gaan die zich in Nederland gevestigd hebben, of om mensen die door de oorlog uit de boot zijn gevallen of om geestelijk gehandicapten. Die zijn er ook bij, maar die bedoel ik niet. Meestal gaat het gewoon om de buurman".

U zei: 'Er kan van alles misgaan op school'. Wat bedoelt u daarmee?

"De leefwereld van kinderen is heel anders als de leefwereld van de onderwijzer. Als de voorbeelden

Smoesjes moeten afgebroken worden

altijd gehaald worden uit een wereld waar de kinderen helemaal geen voeling mee hebben, kan het misgaan. Dan hebben ze het gevoel dat het niets met hen te maken heeft. Ook de methodiek van lezen en schrijven leren kan een hoofdrol spelen. Als er te grote concessies gedaan worden aan het klassikale systeem, of als er te weinig inzicht bestaat hoe het proces van leren plaatsvindt. Kinderen moeten zelf hun hersencellen inschakelen. Maar meestal gaat het om een complex van factoren. Dat betekent dat de educatief werker goed geschoold moet zijn, hij moet de diverse problemen onderkennen en uiteenrafelen".

Pieter: "We praten in de groepen ook in het begin vaak over de schoolervaringen van vroeger. Hoe heeft het kind die beleefd om vandaar uit te zoeken naar oorzaken. We komen dan tot de conclusie dat zij niet de dommeriken zijn en dat vertrouwen hebben ze nodig voor zij kunnen leren".

Bestaan er veel overeenkomsten tussen analfabetisme in Nederland en analfabetisme hier?

"Nederland is een van de weinige Westerse landen die erkent dat het probleem leeft. Engeland en Belgie ook. De rest ontkent het en vindt het een probleem van ontwikkelingslanden. En in ontwikkelingslanden zelf wordt het ook weer ontkend. In Engeland is de situatie wel anders, waar daar wonen veel mensen uit de gemenebestlanden".

Is de televisie geen ideaal hulpmiddel voor alfabetisering?

"De t.v. is geschikt voor werving, maar ook dan is het niet echt effectief. Het is niet geschikt als didaktisch hulpmiddel, integendeel zelfs. Maar de overheden vinden het een heel aanlokkelijk middel, want het is goedkoop".

En de computer?

Pieter: "Ook dat is beperkt. Er is een poging gedaan om zo'n programma te maken, maar dat ging mis vanaf het begin, want het bleek dat je moest kunnen lezen, zelfs in het Engels, om het programma te laten draaien. En daarna, één fout en alles loopt vast".

Jos: "Het gaat in de eerste plaats om het opbouwen van het zelfvertrouwen en daarin zijn geen alternatieven voor het gewone onderwijzerswerk. Alleen via rechtstreekse communicatie met de educatieve werker kan een nieuwe weg gevonden worden in de samenleving. Via iemand die te vertrouwen is naar die wereld van verwaanden, zoals de andere leden der samenleving meestal gezien worden".

Pieter: "Voor een land is het een vervelende onderwijsgroep, want we werken met groepjes van vijf of zes mensen met telkens een gekwalificeerde kracht. En dat kost geld. Er bestaat geen leerrecht in Nederland. Er is een bepaald budget voor en daar moeten onze mensen het mee doen. Als je bij kinderen een groep van 25 leerlingen erbij hebt, komt er een leerkracht bij. Bij de alfabetisering niet. Dat wordt te duur".

"Alfabetisering is voor ons maar de eerste stap. Daarna zijn er allerlei vervolgcursussen. Die gaat naar nieuwe maatschappelijke doelen of naar vervolg onderwijs, schoolactiviteiten, beroepsopleidingen e.d. Naast alfabetisering kennen we ook rekenprogramma's.

Van links af Jos Ruys, Jenny Fraai en Pieter de Graaf met een poster van Pro Alfa.

Dat begint ook heel praktisch met bij voorbeeld boodschappen doen. Het gaat meer om maatschappelijke kennis en vaardigheden. Later ook een eerste begin van Engels. De weg vragen, gedag zeggen. Tot ongeveer de tweede klas van het voortgezet onderwijs".

Leren volwassenen nu vlugger lezen en schrijven dan kinderen of gaat het juist langzamer?

"De meeste volwassenen zitten met een negatieve schoolervaring. Daarnaast krijgen ze maar twee tot vier uur per week les. Kinderen elke dag. Wel leren we mensen om weer op letters te gaan letten. Overal zie je letters, thuis en in je omgeving. Het is de bedoeling dat ze ze niet meer negeren, maar proberen te herkennen. Kinderen worden thuis voorgelezen en kijken naar letters. Het is een spel erbij. Het is heel wisselend. De een gaat vlug, de ander langzamer. Sommige mensen zijn ook geblokkeerd door vroegere ervaringen"

Het bestuur van de Stichting Pro Alfa op Curaçao bestaat uit Mercedes Cras voorzitter, Bunchi Römer secretaresse, Luis Maduro penningmeester, Jenny Fraai coördinatrice, Ruth Zefrin didaktisch medewerkster, en Nanda Chocolaad en Reginalda Jasmijn educatieve begeleidsters. De initiatiefnemers tot de oprichting van de Stichting waren de Soroptimisten International Curaçao. Het salaris van de educatief medewerkers wordt betaald door de overheid. Van de andere kosten wordt het leeuwendeel betaald door Sede Antia, maar daarnaast zijn er ook sponsors, zoals Maduro en Curiel's Bank, de Zusters van Schijndel, de ALM, het Alex Curiel's fonds en een aantal kleine contribuanten.

Jenny Fraai: "Pro Alfa is in 1989 op Curaçao opgezet. Deze workshop is voor de educatief medewerkers, eigenlijk voor ons allemaal, dus voor de directie en voor degenen die les geven aan de cursisten. Dat zijn er ongeveer 40. We hebben ook de Stichting Mangusa uitgenodigd. Zij hebben ook meegedaan".

Jos: "Pro Alfa heeft ons uitgenodigd, om de deskundigheid te bevorderen. De groep was te groot om in zijn geheel te houden. Daarom is die in tweeën gesplitst. We hebben met elke groep vier middagen gewerkt. De eerste dag ging het vooral over wat alfabetisering wel en niet is. Om het wezen van alfabetisering. Over het feit dat het meer is dan lezen en schrijven alleen. De tweede dag ging over hoe het menselijk taalsysteem werkt. Dat is moeilijk. Je werkt vaak met mensen bij wie iets in dat systeem is misgegaan en je moet doelgericht te werk gaan. De derde dag hebben we ervaringen van mensen verbonden met het lees- en schrijfproces. De vierde dag ging het om lezen en een beetje schrijven. Nu moet de staf daar voortdurend verder aan werken. Want dit gaat om kennis die nog moet worden omgezet in vaardigheid. Dat is aan de staf. Zij moeten begeleiden. Eigenlijk vertoont dat veel overeenkomst met het begeleiden in het alfabetiseringsproces. Je moet vertalen naar de praktijk".

Jenny: "Het was behoorlijk pittig. Zo werd het algemeen ervaren".

Jos: "Er zaten heel gemotiveerde mensen in de groep.

Het is heel goed mogelijk het alfabetiseringsproces uit te bouwen tot een basiseducatie. Op de tweede dag toen we praatten over het taalleervermogen van mensen hebben we vijf zinnen op het bord geschreven, waarmee je alle moeilijkheden in taal kunt behandelen. Het is kijken naar taal en er iets mee doen, het taalleervermogen aan het werk te laten gaan. Vooral ook om het vertrouwen in het taalleervermogen te herstellen. Veel medewerkers zeggen in het begin: Wij willen een boek. Dan is ons antwoord: Dan moet je dat zelf maken. Het menselijk taalvermogen werkt niet als een methode. Pas als men zover is dat de mensen meer kunnen heb je meer teksten nodig".

Het alfabetiseringsproces op Curaçao vindt plaats in het Papiamentu?

Jos: "Dat is meer dan duidelijk! Over politiek hebben wij ons niet uit te laten, maar leren lezen, waarbij zoveel dingen naar voren komen, kan alleen in de moedertaal, niet in een tweede taal, tenzij je die zeer goed beheerst. Leren lezen in ene vreemde taal moet wel ongelukken veroorzaken. Dat moet wel in een aantal gevallen verkeerd gaan".

Pieter: "Een groot verschil met Nederland is dat in Nederland meer mannen meedoen met de alfabetiseringsprogramma's en hier zijn de deelnemers voor 90 % vrouw".

Ruth: "Voor mannen is de drempel nog te hoog om toe te geven dat ze nog moeten leren lezen als ze al 30 of 40

Vervolg op pag. 4

OP CURAÇAO HEEFT iedereen minimaal een paar jaar lagere school gevolgd, dus op Curaçao kunnen alle mensen lezen en schrijven. Dacht u. Maar het is niet waar, net zo min als dat waar is in andere landen. Het percentage mensen op Curaçao dat kan lezen en schrijven is hoog, maar er blijft een grote groep mensen over die niet of nauwelijks kan lezen of schrijven. Zij durven daar echter vaak niet voor uit te komen, schamen zich en zorgen dat ze het zo min mogelijk nodig hebben. Toch kun je er soms niet onderuit. Dan moet er op het postkantoor een biljet ingevuld worden, onverwacht, en wat doe je dan? Of je hebt je bril vergeten en vraagt de ambtenaar je te helpen, of je moet plotseling naar huis omdat je bedenkt dat je dochter of zoon.... Of je pieper gaat af en je moet meteen naar je baas. Of je pen schrijft niet meer. Er zijn zoveel uitvluchten mogelijk.

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Zwart Amerika likt zijn wonden

Los Angeles kan overal gebeuren: 'Er is hier overal zoveel woede'

"OF LOS ANGELES ook hier kan gebeuren. Oh man! hier in Washington kan het elk moment gebeuren. En in Detroit en in Miami en overal. Er is zóveel woede". "Alles kan een aanleiding zijn. Een politie-agent die een zwarte arresteert, een latino die in zijn winkel onvriendelijk is tegen een zwarte. En natuurlijk als ze Jesse Jackson vermoorden. Jessie is onze belangrijkste leider. Yeah man, als ze Jesse vermoorden..." Hij schudt zijn hoofd en zijn ogen zien een hel, "...dan staat Amerika in brand". Hij is winkelier in zomaar een straat in zomaar een binnenstad in de Verenigde Staten: Georgia Avenue in Washington DC. T-shirts. 'Gestolen uit Afrika: 10 miljoen mensen', staat op een van de tentoon gehangen hemdjes. Andere vertonen de beeltenis van de legendarische en radikale Amerikaanse zwarte moslimleider, Malcolm X. Weer andere T-shirts laten giraffen in een Afrikaans landschap zien.

= door Marc de Koninck, Gelderlanderpers =

AMERIKA na de rellen in Los Angeles. De verontwaardiging over de vrijspraak van de vier politiemensen duurt voort, de verbijstering over het daarop volgende geweld ook. In Washington DC, de stad van het Witte Huis, likken de zwarte Amerikanen nog steeds hun wonden van die eerdere uitbarsting, 24 jaar geleden. Juist ook, omdat er sindsdien nauwelijks iets is veranderd.

Hij heet Ralph, is 32 jaar en is een paar maanden geleden dit miniscule zaakje begonnen. Het glanzende Witte Huis en het Capitool liggen nauwelijks 1500 meter weg, maar hier aan Georgia Avenue speelt het ware Amerikaanse stadsleven zich af in hetzelfde doffe decor dat ontelbare binnensteden in de VS bieden aan hun overwegend zwarte bewoners. Hier en daar hebben plukken woonhuizen en winkels zich staande weten te houden temidden van braak liggend gebied, parkeerterrein, en hoge omheinde basketbalvloeren. Vele van de open gaten zijn nog altijd het resultaat van de rassenrellen van 24 jaar geleden, na de moord op Martin Luther King, toen ook in Washington hele stadsdelen in de as werden gelegd. Nu verraden sommige huizen met hun onttakelde veranda's nog hun vervlogen luister. Andere panden zijn uitgebrand. En sommige bieden onderdak aan de middenstanders die hun ruiten en deuren met zware tralies hebben gebarricadeerd: een drugstore, een drankwinkel, een Salvadoraans restaurant, een Chinese wasserette.

En Ralphs T-shirts. "Ik had 2000 dollar eigen geld en ik moest nog 3000 dollar hebben om hier te kunnen beginnen. Maar ik kreeg geen lening van de bank. Dat is het probleem, man. Zwarten krijgen geen lening. Ze krijgen geen kans. Als je Aziaat bent, krijg je zo 100.000 dollar om een mooie zaak te beginnen". Hoe hij dan wel aan die 3000 dollar is gekomen? "Dat kan ik je niet vertellen. Maar ik kan je wel zeggen dat het als Afrikaanse Amerikaan verdomd moeilijk is om de wet niet te overtreden, wil je iets bereiken".

GOED HART

In een hoek van het winkeltje staat, in camouflagepak, soldaat Melvin instemmend te knikken. "Neem mij nou", zegt hij. "Ik kom uit Philadelphia en ik ben opgegroeid zonder vader en toen ik zestien was kwam mijn moeder om bij een auto-ongeluk. Ik was de oudste van twaalf broertjes, zusjes, halfbroers en nichtjes. Ik was de enige man en ik voelde me ook verantwoordelijk. En ik moest ook een paar dingen doen die ik niet mocht doen, wilde ik voldoende eten en kleren in huis krijgen. Om uit de gevangenis te blijven, ben ik het leger ingegaan. Dat is Amerika voor de zwarte man. Om de kost te verdienen, ga je van school en om uit de gevangenis te blijven ga je het leger in. En nou is Rusland onze bondgenoot geworden en loop ik de kans ontslagen te worden".

Zo zitten in alle Amerikaanse zwarte wijken, aan Georgia Avenue in Washington, in de Bronx in New York, langs de Mississippi in St. Louis, in South Central Los Angeles en waar dan ook, Amerika's raciale problemen en verrassenderwijs zelfs de veranderingen in Oost-Europa, o zo dicht op de zwarte huid van alledaagse Amerikanen als Ralph en Melvin.

"Kijk", zegt de winkelier, "de zwarte man heeft een goed hart. Als hij een baan heeft, als hij zijn brood kan verdienen, dan zal hij niemand kwaad doen. Maar de blanken geven betere jobs niet aan een zwarte. Zij houden niet van onze kleding, niet van onze manier van praten. Hier aan de overkant werken zwarte academici bij McDonalds voor een minimumloon, 4,75 dollar per uur. Daar kan niemand van leven". Zoals in Oost-Europa decennia van communistische indoctrinatie de vrijheid lievende menselijke natuur niet hebben kunnen veranderen, zo lijken anno 1992 in Washington DC eeuwen van Amerikaanse inkapseling niets te hebben gedaan om de zwarte bevolking het bewustzijn van haar positie, haar huidskleur en haar herkomst te doen vergeten. Integendeel, niet ver van Ralphs winkel ligt aan dezelfde Georgia Avenue de Howard Universiteit en getuigt het campusleven van de hernieuwde heroriëntatie van Amerika's zwarte intelligentia op Afrika als het moederland. Hier heten de faculteiten *Afrikaans Studie- en Onderzoekscentrum* en *Afrikaanse wetenschappen* en roept de literatuur in de boekwinkels op tot *Afrocentriciteit* en tot opstanding uit de *culturele genocide* die het Euro-Amerikanisme op Afro-Amerikanen heeft gepleegd.

Mark is derdejaars student sociologie en bestudeert thans de oorsprong van 'de geweldadigheid van de zwarte adolescente man in Amerika'. Mark citeert het studieboek van de zwarte criminoloog Amos Wilson, die exclusief zwarte jongensscholen bepleit. "Afrikaanse Amerikanen imiteren onbewust de vijand in zijn onderdrukkend gedrag. De Amerikaanse scholen zijn het instrument van de vijandige blanke mannelijke onderdrukkers en de standaard Amerikaanse school kan de Afrikaanse Amerikaan dan ook geen bevrijding brengen uit zijn historische gevangenschap".

FEL

Mark draagt een Afrikaans hoofddeksel en op zijn T-shirt staan Bob Marley en *Revolution*. "Kijk", zegt hij, "één op de vier jonge zwarten in Amerika zit in de gevangenis. Er zitten meer van mijn broeders in een gevangenis dan er op een universiteit studeren. Dat komt omdat manlijkheid in de Afrikaanse cultuur heel belangrijk is. Die manlijkheid is in oorsprong wijs en verantwoordelijk en niet agressief, maar is door de onderdrukking misvormd. Voor de jonge zwarte in Amerika's binnensteden is iedereen, ook de zwarte buurtgenoot, de vijand en zijn geweld en seks de uitdrukking van manlijkheid".

Marks gesprek hier op de campus met een blanke vreemdeling zorgt al gauw voor een kleine oploop en vervolgens een nogal warrige groepsdiscussie. "Mark is een radicaal", zegt een meisje. "Hij heeft het altijd over het fysieke geweld van zwart tegen zwart als gevolg van het psychologische geweld van blank tegen zwart. Ik erken ook het racisme in Amerika, maar ik vind dat racisme geen excuus is voor de sociale mislukking van veel zwarten". Zij erkennen maar één redmiddel: "Onderwijs, onderwijs, onderwijs. Want onderwijs is kennis, is banen, is geld, is macht". Ook als het 'blank' onderwijs is? Even valt de groep stil. Ze weten het niet. "Ja" en "nee" klinkt het tegelijk. Oh, dilemma. Het is een ontroerend moment.

VOEDSELBONNEN

Door een van de zijstraten van Georgia Avenue, waar aftandse Cadillacs en Lincolns voor de verveloze huizen staan, loopt Charlotte. Ze heeft zojuist in de houten Baptistenkerk de eredienst bijgewoond voor de 13-jarige jongen die eerder in de week het dodelijk slachtoffer werd van een vuurgevecht tussen twee drugsbendes. Er rollen tranen over Charlotte's wangen, maar het lijkt of ze niet huilt als ze op vlakke toon vertelt: "Die jongen was toevallig op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats. Hij was net zo onschuldig als die mensen die in Los Angeles zijn vermoord, omdat ze toevallig op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats waren".

Voor Charlotte hebben misdaad, geweld en armoede de sombere mijlpalen in haar leven geplaatst. "Mijn levensverhaal hier in het ghetto is lang, maar ik zal je een paar dingen vertellen, dan kan je de rest zelf wel bedenken. Ik had negen kinderen van vier mannen. Mijn eerste man is in 1970 doodgeschoten bij een beroving. Mijn oudste dochter is overleden aan een overdosis. Ik ben nu alleen met mijn twee jongsten. Een zoon is al jarenlang weg. Ik weet niet of hij nog leeft".
Charlotte houdt zich, net als 25 miljoen andere Amerikanen (10 procent van de totale bevolking !) in leven met de voedselbonnen van de overheid.

STORM

Op de stoep van 'Georgia' staan wat stands met sieraden, cassettebandjes met toespraken van Martin Luther King en Nelson Mandela en geschriften van ondere andere de extremistische zwarte Moslimleider (en erkend antisemiet) Louis Farrakhan. In een van de stands klinkt uit een draagbare radio luid de stem van een nieuwslezer: "President Bush is naar Los Angeles afgereisd. Bij zijn vertrek zei hij dat de gebeurtenissen in Los Angeles een unieke gelegenheid bieden om te heroverwegen wat nodig is om de binnensteden van Amerika te helpen".

De verkoper maakt zich zichtbaar boos en zegt: "Dit bewijst dat de zwarten in Amerika alleen aandacht krijgen als ze tot geweld overgaan. Dat is triest.

ROESLAN CHASBOELATOV ...referendumplan verworpen...

Doelstellingen parlementsvoorzitter niet bekend

Dwarszitten Jeltsin kenmerkt optreden Roeslan Chasboelatov

MOSKOU - President Boris Jeltsin moet nu wel spijt als de grijze haren op zijn hoofd hebben dat hij Roeslan Chasboelatov in 1991 als voorzitter van het Russische parlement heeft geïnstalleerd. Vanuit die positie heeft Chasboelatov weinig anders gedaan dan het staatshoofd dwarszitten, beledigen en provoceren. Zijn macht heeft hij gebaseerd op het blokkeren van de uitvoerende macht.

Tijdens de couppoging van augustus 1991 stonden de twee mannen nog zij aan zij, maar de wegen scheidden zich toen de regering begin 1992 radicale maar pijnlijke economische hervormingen inzette. Het conflict over de vraag wie het land moet leiden, de president of het parlement, is inmiddels uitgelopen op een persoonlijke vete tussen de twee.

Aan Jeltsins persoonlijke populariteit, hoezeer die ook is afgenomen, kan Chasboelatov niet tippen. De boerenzoon uit Tsjetsjenië heeft niet de postuur van een leider, maar hij weet als geen ander het parlement te bespelen om zijn zin door te drijven. Over zijn politieke doelstellingen laat hij zich niet uit, maar hij is herhaaldelijk uitgevallen tegen de 'dictatuur van de uitvoerende macht' en de naar zijn mening 'excessieve bevoegdheden' van de president. Hij beroept zich op de grondwet - een relikwie uit de Sovjettijd dat na tientallen amendementen in een onwerkbaar document is veranderd - die bepaalt dat het Congres van volksafgevaardigden het hoogste orgaan van het land is. Hij kan daarbij terugvallen op de meerderheid van de [illegible], die nog in de Sovjettijd zijn gekozen en niets willen weten van radicale veranderingen.

COMPROMIS-KOMPLOT

Volgens het Kremlin wil de parlementsvoorzitter zich belangrijker voordoen dan hij is, door elke stap van de president met kritiek te overladen. De ene dag ontkent hij dat er onenigheid is tussen hem en Jeltsin, om een week later de president te betichten van plannen voor politieke moorden. Compromissen sluiten is niet aan hem besteed. Enkele weken nadat hij in december met Jeltsin had afgesproken dat er een referendum over een nieuwe grondwet zou komen, kraakte hij het akkoord af als een 'komplot'.

Sindsdien heeft hij de hervormers rond Jeltsin herhaaldelijk de mantel uitgeveegd, doorgaans in weinig diplomatieke bewoordingen. Op het congres van april 1992 maakte hij de ministers van premier Jegor Gajdar uit voor 'jochies die de weg zijn kwijtgeraakt'. 'Voor zulke mensen heb ik net zo weinig achting als voor wormen.' Afgelopen najaar begon hij zelfs aan de uitvoerende macht van de regering te tornen: Het parlement bleek er een eigen privé-legertje op na te houden, dat Chasboelatov inzette bij een poging om de liberale krant Izvestija te naasten om er het orgaan van het parlement van te maken.

In 1991 gold Chasboelatov nog als een democratische liberaal en een neutrale academicus (hij is specialist in de westerse economie). Jeltsin moest zelfs wekenlang lobbyen om zijn benoeming als voorzitter erdoor te krijgen. Zijn Kaukasische afkomst werd aanvankelijk gezien als een teken van Ruslands goede wil tegenover zijn minderheden, maar tegenwoordig wordt zijn naam eerder in verband gebracht met de Tsjetsjeense maffia, een van de machtigste in Moskou.

Chasboelatov is niet vies van dramatische effecten om de politieke spanning op te voeren. "Ik zal door geweld sterven", voorspelde hij enkele maanden geleden. Zelfs in het parlement groeit de kritiek op het arrogante gedrag van de voorzitter, die de zittingen met een quasi-dicatoriale autoriteit leidt. Paradoxaal genoeg blijft het presidentschap, waartegen hij zich zo sterk afzet, zijn belangrijkste steunpilaar.

"We moeten Roeslan Chasboelatov steunen", meent Jeltsins juridisch adviseur Sergej Sjachraj. "Zijn opvolger zou een nog autoritairder persoon kunnen zijn," zo luidt de achterliggende gedachte.

Van verklezingssfeer bijna niets te merken:

Vooral aidsschandaal tastte imago Franse politiek aan

PARIJS - De politiek is ook in Frankrijk in diskrediet geraakt. Dat de Fransen zijn uitgekeken op de traditionele "classe politique" waarvan de leiders al sinds de jaren '70 of eerder actief zijn, is geen nieuw fenomeen maar een verschijnsel van de afgelopen jaren. President Francois Mitterrand (76) wordt met zijn twaalf jaar in het Elysee-paleis en een carrière die terugloopt tot 1946 als levend symbool gezien van de inertie en machtsmoeheid die het land treft. Maar de opeenvolgende schandalen hebben het imago van dc politiek nu verder aangetast dan ooit.

Vooral het aidsschandaal, waarbij medio jaren '80 nietverhit bloed werd toegediend terwijl de autoriteiten ervan op de hoogte waren dat het met het HIV-virus was besmet. Bij financiële of politieke affaires kan het publiek veel hebben, zij horen er min of meer bij. Maar het aidsschandaal heeft een andere dimensie. Er zijn onschuldige slachtoffers gevallen en dat is onverteerbaar.

Ook nu komen nog wekelijks schandalen aan het licht. Zo werd afgelopen week bekend dat tijdens het bewind van Mitterrand telefoons werden afgeluisterd en bleek dat de regerende socialisten zich in de weken voor hun algemeen voorspelde afgang vooral hebben beziggehouden met het massaal benoemen van 'maatjes' op diplomatieke posten.

Het is ook moeilijk om mensen te boeien wanneer al zo lang van te voren bekend is wat de uitslag van de stemming zal zijn. Alle peilingen wijzen op een overweldigende overwinning van de centrum-rechtse coalitie RPR-UDF van Jacques Chirac en Valery Giscard d'Estaing, voor de verkiezingen verenigd in de Union pour la France (UPF).
De socialisten gaan een pijnlijke nederlaag tegemoet, waarbij zij bijna tweederde van hun zetels zullen verliezen. De socialist Mitterrand zal, evenals in 1986-1988, in de zogenoemde 'cohabitation' moeten samenwerken met een regering van de oppositie, tenminste tot 1995, wanneer zijn tweede, en laatste, ambtstermijn afloopt. Van dit tweede geforceerde 'huwelijk' worden ook niet veel opzienbarende initiatieven of hervormingen verwacht.

De grote partijen zijn het in grote lijnen met elkaar eens over de belangrijkste thema's: Het reduceren van de werkloosheid, het in stand houden van een sterke franc, het werken aan een verenigd Europa, het verdedigen van de Franse boer, milieubescherming en een einde maken aan de illegale immigratie. Dus grote principiële discussies hoeven nauwelijks te worden gevoerd.

FRANSE ANGSTEN

De sfeer is somber omdat de werkloosheid (10,5 procent) alleen maar toeneemt en de meeste Fransen niet veel verbetering van de toekomst verwachten. Slechts weinigen, zelfs de rechtse kiezers, geloven dat een centrum-rechtse coalitie het beter zal doen dan de socialisten. "Frankrijk maakt een ongelukkige indruk, gekweld door twijfel, opgevreten door ongerustheid... Verbitterd jegens links, aan anorexia lijdend jegens rechts, teleurgesteld over zijn eigen lot en onzeker over zichzelf en over de toekomst", schrijft de politiek commentator Alain Duhamel in zijn nieuwe boek 'Les Peurs Françaises' (Franse angsten).

Chirac: ...coalitie met Giscard...

De uiterlijke kernmerken van een verkiezingscampagne ontbreken. Het is wel zo dat de meeste Fransen hun ware politieke kleur het liefst pas onthullen wanneer zij alleen in het kieshokje staan. De campagnevoerders zijn zich bewust van de sceptische houding van de kiezers en 'niet te veel opvallen' lijkt hun devies. De nieuwe verkiezingswet waarbij een kandidaat niet meer dan 170.000 gulden aan zijn campagne mag besteden en in de zes maanden voor de stemming nauwelijks meer reclame mag maken voor zijn partij, beperkt overigens ook de mogelijkheden om uitbundig te werk te gaan. Als het niet was om de portretten van politici op officiële reclameborden en de korte politieke uitzendingen op radio en tv, dan zou men bijna vergeten dat op 21 en 28 maart algemene verkiezingen worden gehouden.

Rudi Plaate in de politiek:

Een foto in de krant. Rudi Plaate denkt na... Talloze reakties, een enkel dreigement, nu al. Stukgemaakte planten bij 'Rudi's'. De politicus in spe is er gelaten onder. Blijkbaar toch vastbesloten. In het kantoor komen telkens mensen. De Portugees met een vraag, een verzekeringsagent. "..Weet je, ik moet nu wel mijn levensverzekering herzien." De man wordt afgewimpeld; Plaate heeft nu zijn hoofd bij andere dingen. Dat het hem hoog zit, blijkt in de loop van het gesprek herhaaldelijk. 'De bezem erdoor', is zijn lijfspreuk. Af en toe worden zijn ogen hard.

'Gun me het voordeel van de twijfel'

- door Leonardo R. van Goens -

Rudi Plaate kwam al eerder in het geweer: Toen enkele jaren geleden de markt zo nodig beschermd moest worden, liet hij ook van zich horen. Mede door zijn oppositie liep het niet zoals de toenmalige bestuurders het graag wilden. Zijn politieke aspiraties zijn van recentere datum. Tegen wil en dank, het zij gezegd. Plaate heeft tenslotte een goed draaiende zaak nabij Zuikertuintje. En zijn echtgenote denkt er het hare van. Zij weet, hoe hij kan zijn, als hij te kwader trouw wordt tegengewerkt. Musicus en geslaagd zakenman (hij maakt de indruk veel meer te weten dan hij kwijt wil), met een eigen plantage nabij het vliegveld. Wat drijft hem naar de politiek? 'Het gedrag van de overheidsdienaren' zegt Plaate. En al die overbodige bestedingen. De verloedering van de jeugd, onderwijs, drugs, kapitaalvlucht, allemaal zaken waar hij diep over heeft nagedacht. Zijn besluit lijkt genomen... Ziehier zijn overpeinzingen.

"De toestand is al jaren bezig te verslechteren. Al die problemen op sociaal-economisch gebied! En dan de laksheid van de regering om maatregelen te nemen." zegt Plaate verontrust. "Nu dat ze vanuit Holland pressie gaan uitoefenen worden wij hier geconfronteerd met allerlei achterstallige belastingen in heel korte tijd. Belasting moet betaald worden, natuurlijk, maar je weet hoe het op Curaçao is: Als je bij mij niet gaat innen, blijf ik het uitstellen. Hij laat een dikke stapel bankafschriften zien. Dit had ik op tijd betaald, vanaf '81. Maar ze kwamen hoor! Zonder deze bewijzen had ik alles weer kunnen dokken, want dáár zijn ze alles kwijt. Wij zijn in een situatie gekomen, dat het volk op te grote voet is gaan leven, met geld dat ze eigenlijk niet hebben."

Is dit, na die generaties van welvaart, sinds de olie hier kwam, nog te keren?

"Dit is heel moeilijk te keren. Door al die welvaart die we genoten, werden we een soort van rijke familie, die de kinderen gaf, wat ze maar wilden. Toen het minder werd, konden de kinderen geld lenen, voor alles wat ze wilden hebben. Op een gegeven moment kwamen er zoveel manieren om te lenen; credit cards, bonnen, privé geldschieters, al die manieren waarop iemand met een gering inkomen alles kan hebben, maar dan met stress rondloopt, omdat-ie niet kan betalen. En helaas gaat het niet om eten, maar om er beter uit te zien, om 'meer' te zijn dan de buurman. In de tijd toen er nog echt welvaart was, konden we zeggen: 'We kunnen gewoon doorleven, morgen zien wel weer'. Maar nu, in 1993, zijn we op het cruciale moment van noodzakelijke ommekeer gekomen. We zullen terug moeten, terug naar minder en dat gaat met heel veel moeite gepaard. Want niemand wil zijn luxe kwijt. En degeen die gaat regeren zal stappen moeten gaan ondernemen, want straks is die geleende gulden van ons een dubbeltje waard. Dat hebben we vlakbij gezien, in Venezuela en in Suriname, en in meer van die Zuid-Amerikaanse landen. Wij staan daartussen nog overeind, als een rijk land - maar het is schijnwelvaart. De situatie wordt steeds chaotischer, er worden geen maatregelen getroffen, en nu zitten we met de toestand dat de geldreserve is gedaald. En doordat wij nu gepresst worden om achterstallige belastingen te betalen, is in de roulatie van het geld in stilstand gekomen. Alle zakenlui lijden daaronder, de hele economie!"

U sprak bij die foto op 2 februari, over de overheidsuitgaven als grote auto's, dure reizen...

"Kijk, het volk ziet in de leiders hun eigen spiegel. Zij vinden, dat als die zo kunnen leven, dat er dan wel geld moet zijn. Terwijl -wat men niet beseft- de situatie heel anders is, blijven ze geloven dat er geld is. Ik kom tot de slotsom, dat er nieuw bloed moet komen in de politiek. Want we blijven steeds draaien om dezelfde mensen."

Is er nieuw bloed?

"Er is genoeg! Maar het probleem is dat men zich niet wil mengen in wat het nu is. En dat is mijn standpunt ook."

Dat is uw standpunt. Maar u gaat wel beginnen.

"Als ik begin, dan is dat met als achterban die personen die ik nu gesproken heb. Mensen die niet politiek bezig zijn, maar die wel goed op de hoogte zijn. En ze geven me de benefit of the doubt. Intelligente mensen, die tegen mij zeggen: 'Haal jij die stemmen maar, want als ík het ga doen, ga ik erg achteruit in salaris.' Ik vind, dat we juist van hen, die goede krachten zouden zijn, mensen die bij grote concerns werken een dream-team moeten maken. Ik heb echter ook verschillende van deze mensen benaderd - zij willen absoluut niet meedoen."

Wat bedoelt u met een dreamteam?

"Een dream-team opzetten betekent, dat je met een regering komt, die een hele grote schoonmaak houdt in het gedoe. Bij voorbeeld in de justitie, die volgens mij helemaal stilstaat. We kunnen met de dag constateren dat het gedragspatroon slechter wordt, de mensen hebben geen respect meer voor de justitie."

WAPENS

"Kijk maar eens hoeveel wapens er in omloop zijn. En kijk eens naar de hoeveelheden drugs. Wij weten allemaal waar die verkocht worden, wie ze verkopen."

Zijn er wel die het weten waar, en wie ze verkopen?

" Natuurlijk! Maar ze zijn zo verbonden aan de Nederlandse wetgeving. Dat is ook een van mijn overwegingen, als ik stemmen mocht krijgen. Bij bepaalde zaken kunnen we niet op zijn Nederlands denken. We leven hier in de tropen. De Nederlandse wetgeving is te soepel. Wij moeten harder zijn. De justitie moet aangepakt worden. Men moet strenger worden, in die zin, dat we de politie meer macht geven om op te treden. Ik vind dat onze politie te gelimiteerd is. Er zijn zoveel rechercheurs van de drugs-afdeling, die bij hun werk plotseling op een muur stuiten, ze worden gestopt!"

Over het aanpakken van de drugsproblematiek heeft Plaate een uitgesproken mening: "We moeten hiervoor technische hulp uit Nederland krijgen."

Daar bent u niet op tegen?

"Nee! Absoluut niet. Zolang wij ons handje ophouden, moeten wij ons ook aan de regels houden... Als wij niets uit Nederland wensen te accepteren, dan moeten we zorgen dat we self-supporting zijn. Er is immers sprake van geweest, dat er een tehuis voor drugs-verslaafden opgezet zou worden. Dat is van de baan. Maar we moeten hoe dan ook proberen, die mensen niet als misdadigers te zien, maar als slachtoffers. Ze hebben een plaats nodig van waaruit ze terug kunnen komen in de maatschappij. En ik denk, dat we het zelf niet kunnen doen, en dat we echt Nederlandse expertise hier moeten halen, zodat de verslaafden niet naar Nederland hoeven. Ze moeten niet opgesloten worden als gevangenen, maar we moeten met een programma weer ménsen van ze maken, die hun eigenwaarde terugwinnen. Ik geloof niet dat drugsverslaafden levenslange patiënten moeten zijn - als wij ze op professionele wijze kunnen drillen. Voorzichtig in het begin, want het zijn zwakkelingen. Maar later met harde hand, desnoods semi-militaristisch. Bij voorbeeld in een kamp, op te zetten op St. Joris, waar ze hun eigen gewassen kunnen kweken - op een eigen boerderij. Dan hebben ze een doel in het leven. En naarmate ze verder komen in de goede richting, worden ze bevorderd, zodat ze hun trots terugkrijgen. Ik heb een heel programma daarvoor klaar."

En wat gebeurt er, als ze terugvallen?

"Als ze in de maatschappij terugkomen, hebben ze geen werk, geen trots, geen vak. En degenen die ze al verpest hebben proberen ze opnieuw te verpesten. Daarom vallen ze terug. Maar ik denk, dat we met een hele strenge opvoeding, waarbij deze mensen goed aan het werk gezet worden,, weer echt mensen van ze kunnen maken. Ik geloof niet, dat we een drugsverslaafde -zo'n jonge kerel van zestien jaar- voor z'n hele leven moeten opgeven. Zoals het nu is, worden ze in Nederland gedumped (tenminste, die het kunnen betalen!) en dan komen ze terug, en na een paar weken zitten ze weer in die drugsbende. Omdat ze niets kunnen produceren. En als we met deze tolerantie doorgaan, dan is er geen vervolg meer voor onze generatie. De volgende generatie kan, zo doorgaande, alleen maar minder zijn."

Is het mogelijk om met zulke radikale ideeën voet aan de grond te krijgen in de plaatselijke politiek?

"Ik denk het wel. Voor sommige dingen heb je juist een zetel nodig om ze te doorbreken. Je moet een sleutelpositie krijgen voor wat voor Curaçao nodig is. Ik ben dan in de regering, maar aan niemand gekoppeld. En als ik gekozen word, dan sta ik, al ben ik alleen, de partij voor, die opkomt voor 'Curaçao alleen', maar niet met een status aparte, als Aruba. Dat is mijn grootste voorwaarde. Niet dat wij voor St. Maarten, en Bonaire, en de andere eilanden moeten opdraaien. Want we krijgen van hen alleen maar schoppen."

Maar wat moeten die eilanden dan?

"Daar moeten we een oplossing voor vinden."

Dat zou dus een andere staatkundige struktuur moeten worden?

"Ja. Curaçao alleen! Curaçao heeft genoeg om zelf-voorzienend te zijn."

Ieder eiland als provincie?

Daar moet Plaate zich nog in verdiepen. "Ik been geen politicus", benadrukt hij. "Ik ben een burger die van zijn land houdt."

Zoudt u niet een eenzame positie innemen, in Fort Amsterdam? Men zou u kunnen tegenwerken...

"Natuurlijk! Maar daar ben ik helemaal niet bang voor. Ik heb toch m'n mensen, die voor me gestemd hebben? En ik heb zoveel reakties gekregen na die ene foto (op 2 februari, red). De dag na het bericht in uw krant was ik de hele dag aan de telefoon. En de mensen stonden in de zaak hier te wachten om met me te praten - ik kon m'n werk niet doen."

"Het waren geen kleine jongens! Grote investeerders waren erbij, die verklaarden, dat ze op me zouden stemmen, mensen die al meer dan vier verkiezingen niet gestemd hebben. Dit zijn degenen die inzien, dat als we geen stappen ondernemen, we de afgrond ingaan in de komende jaren. Ze gaan op me stemmen, als ik me beschikbaar stel. Ik heb ze wel heel duidelijk gezegd: 'Geen fabors!' Ik ga niemand iets beloven. Wat ik ga doen, is proberen te redden wat er nog te redden valt. Ik ga weliswaar zelfstandig verder, maar de poorten zijn geopend. Ik moest immers wel beslissen. Door die reakties, uit alle lagen van de bevolking ben ik dusdanig gestimuleerd, dat ik vastbesloten ben. Ik weet niet of ik, tussen nu en de verkiezingen, er nog een of twee mensen bijkrijg die op dezelfde frequentie zitten als ik."

Maar verkiezingscampagnes hangen in elkaar van de fabors

"En dat wil ik juist niet hebben. Als je mee wilt doen zónder beloftes, dan ben je welkom. Als je mij dus, voor dit werk, de benefit of the doubt geeft. De campagne die ik voer is er een van bezuinigingen in Fort Amsterdam, en in de Concordiastraat. En een van de belangrijkste voorwaarden die ik zal stellen aan mijn medewerkers is, dat ze tevoren aan de accountantsdienst opgeven wat ze hebben; zelf word ik ook gecontroleerd op m'n privévermogen. Er zal

Een van de grootste schandes van de laatste tijd vind ik die school in Otrobanda die ontruimd werd omdat er drugsdealers en prostituees rondlopen - waardoor de schoolbevolking dus maar naar een andere school gebracht moest worden. We hadden die drugsdealers juist moeten wegschoppen, én hun meiden, met de oproerpolitie. Als ik aan de macht was, deed ik het net omgedraaid. Ik had die zooi opgeruimd, om de school te behouden. Want je kan je voorstellen: de kosten voor transport, naar Brievengat. Wie gaat dat betalen - de ouders? Of onze overheid? Ik vind het gewoon schandalig dat niemand meer op die school durfde te komen. Net als de situatie op de Da Costa Gomez school op Koral Specht; 't is gewoon nalatigheid van de justitie - van ons politie-apparaat. Misschien zullen ze me 'n diktator noemen, maar zulke dingen zullen onder mijn beleid niet gebeuren. Want als het zo doorgaat, dat we voor de misdaad moeten blijven vluchten, dan vluchten we op 'n gegeven moment de zee in.

dus openheid zijn van bezittingen en gelden. Ik ga namelijk niet de politiek in, om 'zaken te doen'. Ik ga de politiek in om Curaçao er bovenop te helpen. Zo moét er een manier zijn om de justitie aan te pakken.En ook al die corruptie. Het is hier immers zo geworden dat alles wat je wilt doen, met geld onder de tafel gaat. Je moet 'fixen', als je iets gedaan wilt krijgen. Al gaat het maar om een tientje - 't is fraude! Ik kan je tientallen gevallen noemen, die 'gefixed' zijn, maar daar zullen we de krant maar niet mee vullen..."

Zijn er integere ingezetenen, die voor uw lijst in aanmerking kunnen komen?

"Ja, zeker weten! Ik kan zo zes man aanwijzen. Mensen van gehalte, met een behoorlijk groot salaris, en belangrijke posities. Het geld, dat ze nu verdienen, zouden ze als regeerders moeten opofferen. Er zijn ook niet-top funktionarissen die voldoende van hun land houden, hoor. Als zij mee willen doen, dan ben ik klaar."

Wat zou uw partijprogramma inhouden?

"Als een van mijn belangrijkste programmapunten geldt: Korsow no 1; Curaçao op zichzelf. Bovendien: Ik herhaal nogmaals wat ik in mijn programma wil zetten: Bezuinigingen op alle landsen eilandsuitgaven. Al die luxe overbodige reizen; recepties. We moeten sober aan gaan doen!"

Met je eigen auto naar het fort? Dat doe je als voorbeeld, maar mag je dat eisen van collega's?

"Anders mogen ze met mij niet meedoen. De gouverneur heeft zijn privéchauffeur en de eerste minister ook, en de gezaghebber, ja. Maar verder, behalve in die situaties, waar het protocol de auto-met-chauffeur vereist: Absoluut niet. Recepties, waar chauffeurs moeten zitten wachten tot middernacht op bewindslieden. Dat kost geld!"

Een aantal nijpende problemen loeren op de politici. Inflatie bij voorbeeld.

"Als je begint met voor luxeartikelen hoge invoerrechten te laten betalen, dan kan je met die opbrengst al een heel gat vullen. Dat is een van de oplossingen."

Kapitaalvlucht?

"Daar wordt ook maar heel weinig aan gedaan. We moeten meer vertrouwen scheppen in onze eigen gulden. Want deze kapitaalvlucht is niet meer dan vrees. Op dit moment is er geen vertrouwen bij investeerders. De middenklasse, die de ruggegraat is van het land, is volkomen over-stressed. Maar dat zijn juist de mensen die werken! Ze zijn gestressed, omdat er ineens zo drastisch in hun portemonnee wordt gegrepen, door aanslagen, beslagleggingen enz. De mensen zijn bang! Er is, als logisch gevolg, geen roulatie van geld, en die moet er weer komen. Als dat vertrouwen terugkomt, zal men zijn geld niet meer wegdoen. Mensen die nu wat geld hebben, willen het zo gauw mogelijk omwisselen in dollars..."

Werkeloosheid?

"Die is in de maatschappij gekomen, omdat wij de mensen hebben verwend. Die hele toestand met onderstand heeft de werkeloosheid nog groter gemaakt. Bij voorbeeld onder de vrouwen - zij nemen een kind, om maar in aanmerking te komen voor onderstand. Het gedoe bij sociale zaken: Zijn daar genoeg mensen om de werkelozen te controleren, die er zijn op papier, maar die wel degelijk werken? Die controle is er niet. Daar moet de bezem door gehaald worden! Er moeten speciale agenten op af gaan die de mensen volgen om te zien wat ze doen, waarvan ze leven, terwijl ze ook onderstand ophalen.

Onderwijs?

"Dit is een heel groot probleem! Ik ben van die ouwe garde, van de fraters. En ik heb nooit problemen gehad met het Nederlands. Ik ben er trots op dat ik dat systeem heb meegekregen. Dankzij het Nederlands heb ik Engels leren spreken, en Spaans. Ik kan me goed verstaanbaar maken in het Frans! En ik, én een heleboel collega's praatten thuis Papiaments! Op school moesten we Nederlands praten. Ik kan niet inzien waarom wij dit systeem hebben veranderd. Ik ben compleet tegen dat Papiaments op school. Ze kunnen mij álles vertellen, maar ik geloof dat wij achteruit gaan door dit systeem. En dan de gebouwen - het onderhoud. Weer geldt de

Vervolg op pag. 10

Condoom 'een last' in macho-cultuur Aruba

Aidsvoorlichting sterk ingeperkt door traag vloeiende geldstroom

De aidsvoorlichting op Aruba lijkt op een laag pitje te staan, maar dat is bedrog. De mensen die ik spreek, zijn zonder uitzondering zeer enthousiast, maar geven meteen aan dat ze zich aan handen en voeten gebonden voelen. Er komt slechts zeer traag een geldstroom op gang die hun activiteiten moet gaan bekostigen. Laten we eerst eens kijken naar de geschiede-nis van de aidsvoorlichting op Aruba.

- door Annelien van Hemert -

GAAN WE HET wéér over aids hebben? Ja, want het is helaas nog steeds hard nodig. Wie herinnert zich niet de 'zaak van de leerlingen van Colegio'? Een drietal leerlingen zou besmet zijn met HIV en Aruba trilde op zijn grondvesten. Media en publiek bemoeide zich met deze zaak en de diagnose werd ook door hen gesteld: aids én door eigen schuld. Na een aantal weken was het nieuwtje er blijkbaar af, er werd niets meer over het gebeurde vernomen op tennisbanen, in supermarkten, op straat of in de pers. Ik heb diverse gesprekken gehad, onder anderen met leden van de Aidscommissie van de Women's Club of Aruba (WCA) en met leden van de Nationale Aids Commissie (NACC). 'Het is heel erg jammer dat het vorig jaar zo gegaan is. Ten eerste had natuur-lijk nooit naar buiten mogen komen dat iemand zich laat testen en waarvoor. Medische gegevens dienen vertrouwelijk te worden behandeld en daar is niet zorgvuldig mee omgegaan. Voor zover wij weten, zijn alle testen die gedaan zijn bij leerlingen van Colegio Arubano, negatief gebleken. Er hebben zich trouwens veel meer leerlingen laten testen dan de bewuste drie, maar zij waren de zondebokken.' Een trieste zaak, want laten we eerlijk zijn: Waren die jongeren anders dan de anderen? Hadden zij een andere manier van leven en omgaan met elkaar? Ik ben bang van niet.

In 1985 komt bij de Women's Club of Aruba een voorstel van een van de leden dat jaar een project te starten waarin de aidsvoorlichting centraal staat. Er is wereldwijd nog niet echt veel bekend over AIDS, maar de bezorgdheid over de nieuwe ziekte is groot genoeg om in 1986 daadwerkelijk aan de slag te gaan met de voorlichting. De WCA organiseert seminars voor medisch en paramedisch personeel, produceert een papiamentsta-lige voorlichtingsfilm en gaat op pad om presentaties te geven aan kleinere groepen, bijvoorbeeld schoolklassen. Gesteund door Marcelino de Windt van Directie Volksgezondheid dringt de WCA aan bij de overheid om een nationale commissie in het leven te roepen, die de aidsvoorlichting van overheidswege zal gaan coördineren en initiëren.

GELD

Bij een Ministeriële Beschikking in 1987 is deze commissie er inderdaad gekomen, met in het bestuur een bacterioloog, een verpleegkundige van de Dienst Besmettelijke Ziekten en twee leden van de Aidscommissie van de WCA. De samenwerking tussen de twee commissies is groot en dat kan ook niet anders, want ze hebben elkaar nodig. Tot nu toe verlopen aanvragen voor projecten via de Directeur Volksgezondheid, maar de NACC zou daar graag verandering in zien. Ze wil meer zelfstandigheid zodat de voorlichting niet beperkt blijft tot ad hoc activi-teiten, maar er een planning voor langere termijn gemaakt kan worden met een eigen budget. Er is nu te weinig structuur, geld komt maar moeilijk los, wat frustrerend is voor iedere betrokkene. Ondanks alle inspanningen van vrijwilligers en alle activiteiten die al georganiseerd zijn, vond de pers het naar aanleiding van de gebeurtenissen vorig jaar nodig om te beweren dat er 'geen aidsvoorlichting' was op Aruba. Er wordt wel degelijk aan de weg getimmerd, maar het eeuwige probleem is 'wie gaat dat betalen?'. De WCA heeft uit eigen fondsen diverse projecten betaald, maar het budget is beperkt. En zo blijf je zitten met een aantal goedwillende, bezielde mensen, die niet verder kunnen omdat de beurs leeg is.

CONDOOMS

Door de presentaties op scholen en gesprekken met ouders, komen de voorlichters er wel achter waar de schoen wringt. 'Aruba is een Zuidamerikaans land met een macho-cultuur, waarin promiscuïteit min of meer geaccepteerd wordt. Er wordt niet over gepraat, maar er wordt wel veel gedààn. Eigenlijk wordt er over sexualiteit in het algemeen helemaal niet gepraat. Dat proberen we eerst te veranderen. Ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid om kinderen sexueel op te voeden, dat is niet alléén de taak van onderwijzers.' Inderdaad, het lijkt erop of alles kan en alles mag op Aruba. En dat is geen exclusief genoegen van de Zuidamerikaan, ook de 'koude' cultu-ren kunnen er wat van. Op zich is dat ieders eigen leven en moet iedereen dat ook zelf weten, maar helaas is het in deze tijd onverantwoordelijk om het 'zo maar' te doen. Dé

■ *Marcelino de Windt: 'Er zijn zo'n 50 HIV-positieven op Aruba'.*

oplossing is natuurlijk het (juiste) gebruik van condooms, maar navraag leert dat condooms niet gezien worden als een zegen, maar als een last. Er zijn ook nog steeds relatief veel andere ge-slachtsziekten en de lijders daaraan zijn dezelfde 'types' als zij die aidsgevoelig zijn. Immers, gebleken is dat zij het niet nauw nemen met de voorzorgsmaatregels, ze zijn onvoor-zichtig te werk gegaan. Er is weinig interesse in de opgelopen ziekte, men wil vaak niet weten waar het vandaan komt en men gaat zeker niet de verwekker opsporen. De enige zorg is de vaste partner. Verder wil de drager van een geslachtsziekte gewoon medicijnen en dan is het weer over.

MENTALITEIT

Maar zo werkt het met aids natuurlijk niet. Alleen al uit medemenselijkheid zou je jezelf en je bedpartner moeten be-schermen tegen deze doodstijding. Het is helaas niet anders. Hoe iemand zijn nachten doorbrengt is zijn of haar zaak. Of je een ander moedwillig in gevaar brengt, is een kwestie van mentaliteit. Daar moet aan gewerkt worden. Bij de voorlichting op scholen wordt vooraf toestemming ge-vraagd om het gebruik van een condoom te demonstreren. Er wordt openlijk gepraat met de jeugd over alles wat erbij komt kijken. 'Ja, we hebben wel even moeten wennen aan de 'andere' woorden, wij zijn daar toch niet mee opgevoed. Maar ik heb er geen moeite mee, je moet de jeugd aanspreken in de taal die zij gebruiken', volgens een van de vrijwilligers. De presentatie wordt bewust buiten de morale sfeer gehouden: 'Het is niet aan ons om te oordelen over iemands manier van leven. We proberen wel een stukje verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen, want daar draait het om'. Vaak komen tijdens zulke sessies ook andere sexuele vragen. Daaruit blijkt eens te meer dat het ouders erg veel moeite kost om in huiselijke kring te praten over intieme kwesties. Het is geen onwil van de ouders, maar vaak onmacht. Hoe pak je zoiets aan? Tijden zijn veranderd en niemand van de ouders is op deze manier opgevoed. 'Wij geven ook presentaties aan ouders, als zij dat willen. We denken dat het erg belangrijk is om ongerustheid uit onwetendheid weg te nemen en samen te kijken naar de mogelijkheden die ouders hebben om hun kinderen voor te lichten'. Verder is het natuur-lijk zaak om de sexualiteit uit de stiekeme sfeer te halen. Openlijk praten over aids en sexualiteit is niet gevaarlijk, experimenteren zonder kennis echter wel.

TOPJE IJSBERG

Is er een reële reden voor ongerustheid? Is er aids op Aruba? Marcelino de Windt: 'Er zijn zo'n 50 HIV-positieven geregis-treerd op Aruba. Dat betekent niet dat dit alles is. Het effect van 50 kan oplopen tot misschien wel 1000. Veel mensen durven zich niet te laten testen, enerzijds uit angst voor de uitslag anderzijds doordat gebleken is dat 'vertrouwelijkheid' niet al te letterlijk genomen kan worden. Ik heb daar een oplossing voor bedacht. Iemand die zich bij ons wil laten controleren op HIV moet bloed laten prikken. Die bloedmonsters gaan niet op naam naar het laboratorium, maar op nummer. Alleen ik weet welk nummer bij welke persoon hoort. Aruba is zò klein, je kunt het risico niet nemen om, al is het buiten je schuld om, vertrouwen te beschamen. De hele materie is zo gevoelig, daar heb je geen extra pottekijkers bij nodig. Als een persoon positief blijkt te zijn, zorgen wij ook voor de begeleiding, als daar prijs op gesteld wordt. Je kunt niet volstaan met de mededeling dat iemand helaas AIDS gaat krij-gen, nazorg is verschrikkelijk belangrijk. Ook ouders, als het om jongeren gaat, worden begeleid, samen met hun kinderen, voor en na de test en -uitslagen. Je bent er ook niet met een negatieve uitslag. Dan is het zaak om nog eens goed voorlich-ting te geven aan de betrokkenen, zodat in de toekomst de persoon zijn verantwoordelijkheid wel neemt en dus niet meer in angst hoeft te zitten'. Want laten we wel wezen, AIDS krijg je nu ook weer niet 'zoma-ar'. De besmettelijkheid is niet zo groot en niet ieder con-tact betekent dat je waarschijnlijk positief bent.

PROSTITUTIE

Overal ter wereld is prostitutie, dus ook op Aruba. Dat neemt een risico met zich mee en dat mag niet verwaarloosd worden. Er is een aantal meisjes geregistreerd en die worden elke anderhalve maand op HIV getest en elke week op geslachtsziekten. Ze worden pas toegelaten op Aruba als ze een bewijs van een arts hebben dat ze geen besmettelijke ziekte hebben en dan nog worden ze getest. Anders is het met de illegalen. Zij worden niet getest, zij bestaan officieel niet eens, maar ze kunnen er wel voor zorgen dat klanten besmet raken. 'Daar is weinig aan te doen. Zo lang er illegale prostituées zijn, is niet te controleren in hoeverre er besmettelijke ziekten zijn binnen de prostitutie'. Maar hoe kun je zien of een hoertje al dan niet legaal aan het werk is? Ik kan me maar moeilijk voorstellen dat een klant eerst vraagt naar de papieren van een meisje. 'Dat gebeurt waarschijnlijk ook niet. Ook hier geldt dat een condoom de enige bescherming is. Klanten moeten daar zelf voor zorgen'.

BLOEDBANK

Het gerucht gaat dat bloed van de bloedbank niet safe zou zijn. Een kwalijke zaak als dat zo is. Vivian Lampe heeft de geruchten ook gehoord. Zij is werkzaam bij de bloedbank en weet niet waar het gerucht vandaan komt, maar ze wil wel het een en ander rechtzetten : 'Wij gebruiken de internationaal gangbaar test om HIV op te sporen. Als een donor negatief is, wordt het bloed maximaal een maand bewaard. Dan is het of gebruikt of het wordt vernietigd. De test is niet waterdicht, maar geeft voor 99,9999...% zekerheid. Dat is overal ter wereld zo, want er is gewoon geen betere test. En voor zover ik weet is er door bloed van deze bloedbank nog niemand besmet na 1986'. De angst voor aidsbesmetting via een bloedtransfusie op Aruba is dan ook volkomen ongegrond.

ONDERZOEK

Een aantal jaren geleden heeft de faculteit Dermatologie van de Erasmus Universiteit in Rotterdam aangeboden een onderzoek te doen naar de stand van zaken van sexueel overdraagbare aandoe-ningen en AIDS. De toenmalige regering had echter andere prioriteiten en zag geen heil in het aanbod.

Op Curaçao is een zelfde onderzoek wel gehouden en de aidsvoorlichting kon aangepast worden aan de gegevens. Het zou voor de NACC een goede zaak zijn als alsnog een onderzoek gehouden wordt op Aruba. 'We krijgen van overal ter wereld hulp aangeboden, artsen houden ons voortdurend op de hoogte van ontwikkelingen, we wisselen ideeën uit met betrekking tot voorlichting, maar onze eigen overheid lijkt weinig interesse te hebben voor het probleem'.

Het laatste initiatief van de NACC is het uitgeven van een boekje met gedichten van een aidspatiënt. 'Om mensen duidelijk te maken dat er niet te spotten valt met deze ziekte. Om begrip te kweken voor de positie van aidspatiënten, om gevoelens duidelijk te maken. Het is een mooi boekje geworden, wat binnenkort verkrijgbaar is. We zijn ook bezig met een voor-lichtingsbrochure, die huis-aan-huis verspreid gaat worden. Niemand, maar dan ook niemand kan dan nog zeggen dat er geen aidsvoorlichting bestaat op Aruba. Maar we willen meer. We willen continuïteit in de voorlichting, op langere termijn kunnen werken. Hoewel je nooit kunt meten of je wel genoeg doet, hebben we nu het gevoel dat er van al onze plannen maar bar weinig terecht komt. Niet omdat we niet willen, maar omdat er doodgewoon geen geld beschikbaar is. Vandaar ons verlangen naar meer zelfstandigheid en meer bevoegdheden'.

Als je ziet dat Nederland miljoenen uitgeeft aan aidsvoorlich-ting en de USA wel-licht miljarden, dan moet het toch mogelijk zijn dat Aruba, met of zonder de hulp van Nederland, duizenden uittrekt voor een project dat ons allemaal aangaat? De vrij-willigers zijn er, de inzet is optimaal, nu is het wachten op het verantwoordelijkheidsgevoel van de overheid.

■ *Vivian Lampe: 'De bloedbank is volkomen safe'.*

Vervolg van pag. 1

jaar oud zijn".

Pieter: "Misschien moet je in de werving meer voorbeelden verwerken die speciaal de mannen aanspreken".

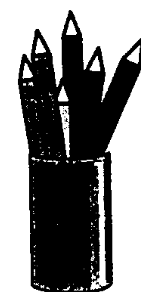
Ruth: "Ook andere cursussen worden meer door vrouwen bezocht".

Pieter: "Mannen komen pas als ze vastlopen op hun werk. De mannen die we krijgen, functioneren vaak behoorlijk op hun werk tot ze vastlopen omdat ze bij voorbeeld voorraden moeten noteren, of rapporten moeten schrijven over storingen. Dan worden ze gedwongen een bedrijfscursus te volgen of soms een technische cursus. Ook bij voorbeeld een heftruckchauffeur die zijn rijbewijs moet halen van de verzekering".

Kan er ook sprake zijn van erfelijke factoren?. Zijn er mensen die gewoon niet kunnen leren lezen?

Jos: "In de zeventien jaar dat ik er nu mee bezig ben heb ik dat maar een of twee keer meegemaakt. Er zijn wel mensen bij wie het proces langzamer gaat. Maar waar genoeg tijd is en deskundig personeel, kan iedereen leren lezen. Er wordt te vaak geschermd met dyslexie, met woordblindheid. Ik moet het eerst nog zien. Het is voor mensen een grote overwinning als ze de rapporten over zichzelf kunnen lezen, waarin staat dat ze nooit zullen leren lezen. Vaak wordt de diagnose dyslexie gesteld en daarna zal men de dyslexie opheffen à raison van zoveel gulden per jaar. Vaak is die zogenaamde dyslexie een uiting van heel andere problemen, met het gezin of de naaste omgeving".

Pieter: "In Nederland is de opvatting over het nut van leren lezen sterk aan het veranderen. Bij mensen waar de overheid grip op heeft, bij voorbeeld omdat ze een sociale uitkering krijgen, zet men er dwang achter. Anders komen ze nooit uit de problemen. Maar zo'n opvattingis onverzoenbaar, want nu worden dwang en de vrijheid om te leren met elkaar verbonden. Het gaat om het

maatschappelijk en persoonlijk belang. Wel worden alle nieuwkomers in de Nederlandse samenleving die afhankelijk zijn van een uitkering verplicht onmiddellijk een intensieve cursus sociale vaardigheden en Nederlandse taal te volgen. Daarmee zijn ze elke dag bezig. De opzet is dat ze niet beginnen met vast te lopen. Vaak wordt ook bemiddeld naar werk toe. Zonder kennis van de taal en zonder die sociale vaardigheden zijn ze niet in het arbeidsproces inpasbaar. In onze groepen zitten ook Antillianen, maar de meeste Antillianen zijn toch geconcentreerd in Amsterdam en de grote steden. Er zijn aparte publicaties gemaakt voor Antillianen omdat zij een speciaal taalprobleem hebben. Aan de ene kant spreken zij redelijk Nederlands op gebruiksniveau, maar als ze een cursus moeten volgen, blijken ze de instructietaal in de boeken niet te kunnen volgen. Lezen en begrijpen is moeilijker dan spreken en luisteren".

De Stichting Pro Alfa herkent veel dezelfde problemen op Curaçao.

Ruth: "We zijn al een paar jaar bezig met Pro Alfa. We hebben nu veertig groepjes in verschillende wijken, van Terra Cora tot Fuik. Maar gezien de gegevens die nu los komen van de Senso zijn die groepen maar het topje van de ijsberg. Grote groepen hebben we nog niet bereikt. Er zit ook een grote gap tussen de dropouts en de beroepsopleidingen. Er zijn wel beroepsopleidingen mogelijk, maar de mensen die daarvoor in aanmerking zouden komen, komen niet omdat ze geen basiseducatie hebben. We moeten op korte termijn een structuur ontwerpen om deze mensen op te vangen. Pro Alfa herkent zichzelf hierin, maar er zal aan een aantal condities voldaan moeten worden. Het heeft geen zin dure beroepsopleidingen in het leven te roepen als je niet de mensen te pakken krijgt die je moet hebben, waardoor er toch buitenlanders in dienst genomen moeten worden. Er moet een basiseducatie komen die voldoet om de mensen te helpen die in aanmerking kunnen komen voor de banen die nu open staan in diverse branches. Ik denk dat dat de toekomst zal moeten worden van Pro Alfa. Dat geldt vooral ook naar de mannen en jongens toe. Het moet een grote groep zijn die voor de basiseducatie in aanmerking komt. Daarbij gaat het ook hier niet alleen om lezen en schrijven maar om meer. Het is een attitudeverandering, een toepassing van een andere attitude ten opzichte van de wereld om je heen".

Hoe denkt de overheid hierover?

"We zijn met Jos Ruys en Pieter de Graaf naar de gezaghebber en de minister geweest en ook naar de gedeputeerde van onderwijs. Iedereen vindt het heel belangrijk en men wilde meteen spijkers met koppen slaan. Ze hebben ons gevraagd een een plan te maken dat in korte tijd uitgevoerd kan worden. Die uitdaging hebben we aangenomen. We maken het plan zo spoedig mogelijk, volgende week de grote lijnen, en we zijn in elk geval voor juni klaar zodat met het nieuwe schooljaar begonnen kan worden".

Jenny: "Ze willen ons ook inschakelen voor een beleid op de andere eilanden, vooral Bonaire en Sint Maarten. Vooral in deze tijd waarin iedereen praat over het degeneratieproces, maken wij een cursus om het zelfbeeld weer op te peppen. We werken ook in de gevangenis, waar mensen zijn die in hun jeugd van alles hebben gedaan en meegemaakt. Sociale vaardigheden bestaan uit meer dan lezen en schrijven. Bij hen zijn vaak ook de gevoelswaarden aangetast. Minister Walle merkte trouwens al op dat als we het geld niet aan Pro Alfa uitgeven we het later moeten uitgeven aan Koraal Specht".

Eeuwenoude boeken zijn soms belachelijk goedkoop

ONDER DE fraaie schouw in het kantoor van Kuyper in Haarlem, prijkt heel prozaïsch een computer. Overal in het monumentale veilingpand staan dozen met boeken en prenten. De Haarlemse antiquaar is in de eerste plaats zakenman. Hij moet dat wel zijn legt hij uit: "Ik heb een economisch te runnen bedrijf. Je kunt niet alleen maar verlekkerd naar de boeken zitten kijken. Van de onderneming moeten vier gezinnen rondkomen". Twee keer per jaar verdringen de handelaren en verzamelaars zich bij Kuyper in de kleine veilingzaal in de hal. Heel het pand zindert dan van veilingkoorts.

= door Mieske van Eck, Brabant Pers =

De sfeer op een beurs of in een antiquariaat is heel anders. Daar komt het niet gauw voor dat liefhebbers elkaar een boek of een prent betwisten en kan de klant veel rustiger over zijn koop nadenken. Op de Book & Print Fair in Amsterdam komt de top van de Nederlandse antiquaren bijeen. Maar ook handelaren uit Duitsland, Groot-Brittannië, Denemarken, Zwitserland. De Verenigde Staten en Canada hebben zich ook van een plaats op de beurs verzekerd. De prijzen in de gemeenschappelijke beurscatalogus voor de fair variëren van 100 tot 85.000 gulden. Toch is een antiquariaat niet de snelste of gemakkelijkste weg naar het grote geld.

"De meeste antiquaren moeten een inkomen bijeensprokkelen met boekjes van ongeveer honderd gulden of minder", zegt Kuyper. "Een autoverkoper verkoopt ook het liefst een Jaguar, maar moet het vooral hebben van de middenklassers".

Het duurste stuk uit de catalogus is *'Het tooneel der Steden van de Vereenighde Nederlanden van Johan Blaeu'*, een tweedelig werk uit de zeventiende eeuw. De boeken die samen 85.000 gulden kosten, bevatten plattegronden van 95 steden. Het goedkoopste stuk uit de catalogus (honderd gulden) is een handgeschreven nieuwjaarswens van Wim Sonneveld aan Heintje Davids uit 1973. Maar de catalogus biedt slechts een greep uit het totale aanbod van de fair. Naast fraaie, oude lederen of perkamenten banden, prenten en kaarten is er een ruim aanbod van twintigste-eeuwse bijzondere uitgaven. Zoals de eerste gedichten van Willem Frederik Hermans *'Kussen door een rag van woorden'* - uit 1944 (3800 gulden). Of een zelfgetekende prentbriefkaart van Anton Pieck aan de musicus Toby Rix (250 gulden). De Haarlemse antiquaar vindt het vervelend dat rond de fair een geur van ontbetaalbaarheid hangt. "De beurs heeft veel betaalbare en goede boeken en prenten te bieden. Verzamelaars moeten zich niet laten afschrikken door publiciteit over de kostbare stukken", stelt hij. Maar naar de fair komen de antiquaren wel met hun duurste boeken, geeft Kuyper grif toe. "Je neemt natuurlijk niet je lorrepotten mee".

GOEDKOOP "In vergelijking met andere spullen uit die tijd zijn boeken uit de zestiende of zeventiende eeuw belachelijk goedkoop", betoogt Kuyper. "Er zijn nog steeds boeken uit de zestiende eeuw die minder dan duizend gulden kosten. Natuurlijk geen atlas of bloemenboek, maar wel prachtige klassieke uitgaven op het gebied van literatuur, theologie of plaatsbeschrijvingen". Kuyper schat dat op de beurs twee tot vier miljoen gulden omzet wordt gemaakt. Dat lijkt een enorm bedrag voor drie dagen, maar daar moet je je niet op verkijken. Alleen de huur van een stand vergt al 3500 gulden, vertelt Kuyper. En daar komen natuurlijk nog allerlei kosten bij. Op de gemiddelde boeken - niet de topstukken - moet een handelaar een brutowinst van 100 procent maken, wil hij een redelijke nettowinst overhouden. Dat betekent dat hij al zo'n tienduizend gulden moet omzetten voor hij iets gaat verdienen. Als je tenminste het arbeidsloon van de antiquaar en eventuele medewerkers buiten beschouwing laat. Zo'n beurs is bovendien een hachelijke onderneming, omdat handelaren het vaak moeten hebben van de verkoop van enkele topstukken. Blijven de (weinige) klanten daarvoor weg, dan heeft de antiquaar drie dagen voor niets gestaan en nodeloos veel kosten gemaakt.

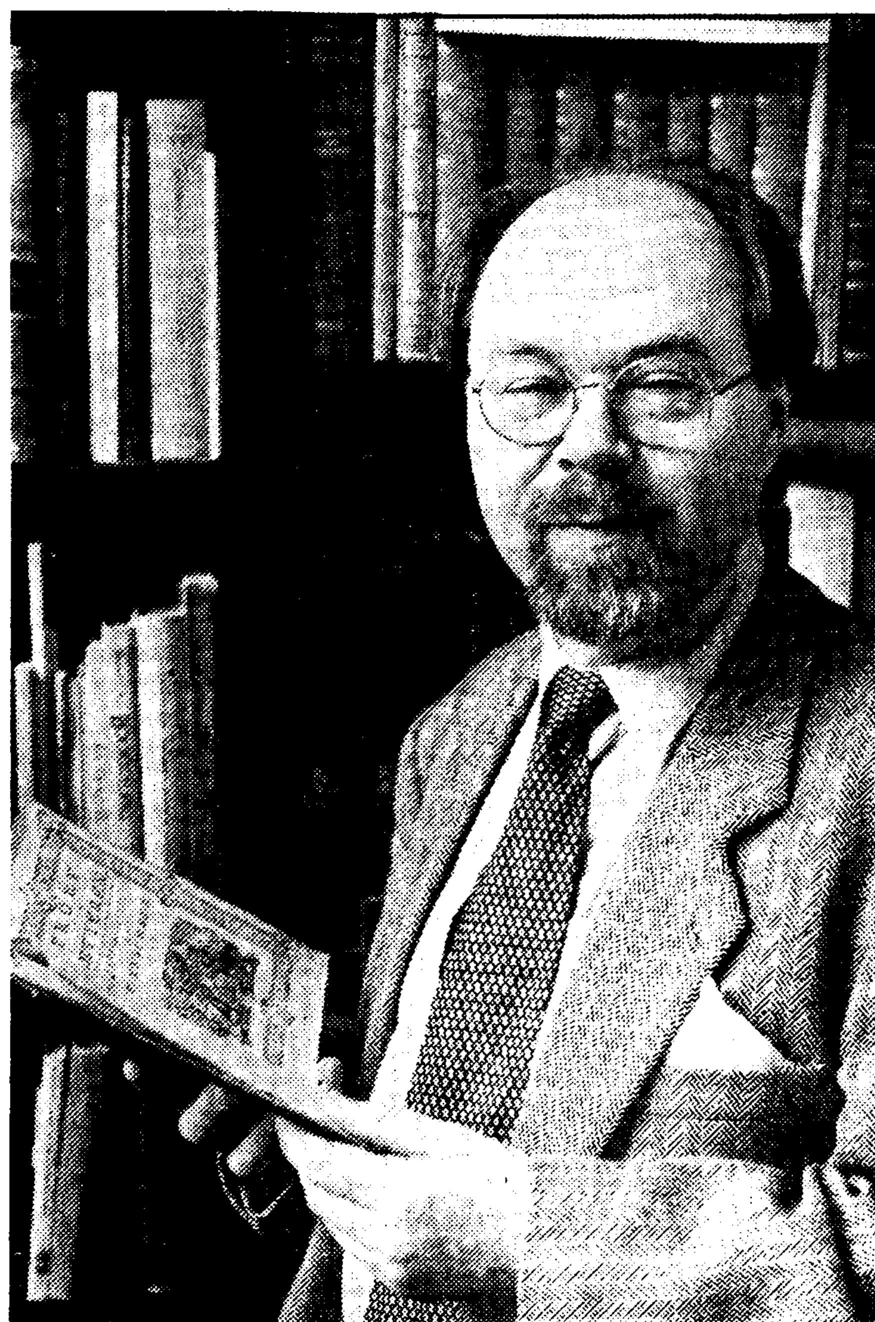
VERKEERD SPOOR

Is het aantrekkelijk om je geld te beleggen in boeken?
Kuyper: "Je moet een goed inzicht hebben. Vergelijk het met de antiekhandel. Maar als je het in de eerste plaats doet als belegging, zit je op het verkeerde spoor: In boeken moet je investeren omdat je er van houdt". Hij laat een doopsgezind bijbeltje zien in 1563 gedrukt door Biestkens. "Dat boekje ontroert mij. Het is nog helemaal in de oorspronkelijke staat. Dat heeft iemand in de zestiende eeuw in zijn handen gehad. Die Biestkensbijbel moet een heel bijzondere geschiedenis hebben". "Als je een goed boek koopt behoudt het zijn waarde. Het rendement op boeken is niet slecht. Wie tien, twintig jaar geleden getijdenboeken, atlassen of boeken over natuurlijke historie kocht, heeft een mooie winst gemaakt. Maar er zijn ook boeken die iets in waarde gedaald zijn.Zo zijn de vijftigers lange tijd populair geweest. Nu liggen de prijzen van deze boeken redelijk stabiel. De Vijftigers vormen dus geen goede belegging meer".

Heeft het antiquariaat last van de tegenvallende economische ontwikkeling in Nederland? "In tijden van recessie komt de waarheid boven. Er is zeker sprake van een beginnende mindere periode", formuleert Kuyper behoedzaam. "In Engeland is de markt voor de boekverkopers erg slecht. Ook de Amerikaanse klanten blijven steeds meer weg, omdat de gulden veel te sterk is. Maar we moeten elkaar geen recessie aanpraten, al zou ik nu geen autoverkoper willen zijn. De wereld komt tot andere inzichten en de behoeften worden anders. Het kopen van een dure auto wordt bij voorbeeld steeds onaantrekkelijker. Voor boeken geldt dat niet. En het publiek dat zich voor boeken en prenten interesseert, vergrijst niet. Elke generatie kent zijn boekengekken".

RISICO'S

Kuyper zelf heeft er geen spijt van dat hij zijn baan als leraar heeft opgegeven om van zijn hobby een vak te maken. In 1979 waagde hij de sprong en begon in Haarlem een eigen antiquariaat. Hij gelooft er niet in de dingen half te doen. "Van je hobby je werk maken is een hele stap. Wie niet durft moet in loondienst blijven", zegt hij stellig. Dat ondernemen risico's nemen betekent, weet Kuyper uit ervaring. "Het boekenvak is vol *ups* en *downs*. Ik kan het zien aan mijn wijnkelder. Uit de jaren dat het minder ging heb ik minder flessen".

Huub Kuyper: "Niet alleen maar verlekkerd kijken naar boeken".

De toren van energie

= door Nel Casimiri =

MEESTAL ZOEK ik een boek uit voor deze rubriek dat ik om een of andere reden leuk vind. Nu een boek waar ik veel bezwaren tegen heb: 'De toren van energie' uit de serie Dungeons & Dragons. Links bovenaan staat in een vignet: LEESBOEK. De serietitel is echter niet vertaald waardoor het voor jonge kinderen onbegrijpelijk wordt. Het is een kleine moeite om hier Kerkers en Draken of iets dergelijks van te maken. Het boek is bedoeld voor de middenklassen van de basisschool en houdt zelf het midden tussen een stripboek en een echt boek. Er wordt geen schrijver vermeld. De vorm is die van een gewoon leesboek, maar binnenin blijkt het om stripverhaalachtige tekeningen te gaan. In een band zijn twee verhalen afgedrukt.

Als je begint te lezen en daarbij naar de plaatjes kijkt, is het heel moeilijk om in het verhaal te komen. Het gaat om een aantal kinderen, de een gekleed als Noorman, de ander als prehistorische grotbewoner, verder een middeleeuwse ridder of schildknaap en een tovenaarsleerling. Eenhoorns, draken, magische inktvissen en een oude tovenaar in priestergewaad vormen mee- en tegenspelers. De kinderen zijn gewapend met zeer moderne stralingswapens die ze met pijl en boog afschieten. Dungeons & Dragons blijkt een deel van een serie te zijn en om het verhaal enigszins te begrijpen moet je eerst de informatie op de achterkaft lezen. Ik denk niet dat veel kinderen daarmee beginnen. Daar staat: "De vrienden Henk, Diana, Eric, Presto, Sheila en haar broertje Bobby, gaan op de kermis de geheimzinnige tent van de 'Magiers en Monsters' in. Een kermisauto voert hen met duizelingwekkende vaart door de ruimte. Ze vallen en komen voor een afgrijselijke draak terecht, die plotseling verdwijnt als er een klein, raar mannetje verschijnt: 'Dat was de Wreker, de draak, de macht van het kwaad. Ik ben jullie gids in de wereld van Magiers en Monsters..' De vrienden, die opeens rare kleren aan hebben, willen liever naar huis. Maar waar is de weg terug?"

ONDERSCHAT

De juiste weg is dus de weg naar huis, maar daar is niets van terug te vinden, behalve in de laatste regel van het tweede verhaal. Het boek is duidelijk ontsproten aan de fantasie van een volwassene die de nuchterheid van de kinderen onderschat. Als ze iemand willen redden die in een griezelig sprookjeskasteel gevangen zit, komen ze bij een rij heel enge bewakers. De tekst bij dat enge plaatje luidt: 'Door gebruik te maken van al hun vindingrijkheid kunnen de kinderen de Orcos omzeilen en het kasteel binnendringen'. Niets geen uitleg, geen spannende avonturen. Het volgend plaatje laat de arme gevangene zien in haar cel. waar ze zo binnenlopen. En zo gaat het door. Als er een echt gevaar dreigt van een draak, schiet Henk een lichtstraal af die zich om het hoofd van de draak windt. De draak voelt zich gewurgd en laat meteen los. De spanning van het boek moet van de plaatjes komen, zeker niet van de tekst. Misschien is het boek nog het geschikst voor kinderen die niet kunnen of willen lezen en hun eigen verhaal verzinnen. Dat zullen veel betere en ook spannender verhalen zijn dan ze hier krijgen voorgeschoteld.

Dungeons & Dragons. De toren van energie. Uitgeverij De Ballon. Wassenaar, 1987. ISBN 90 374 0058 2.

■ *Het omslag van 'De toren van energie'.*

Nieuw boek van Vlaamse historicus Wim Verrelst:

De nestwarmte van het eigene, dat gaat eraan

OP DE INGRIJPENDE overgang van het landelijke naar het industriële Vlaanderen, heeft de Belgische auteur Wim Verrelst zijn nieuwste boek 'Trots en schaamte van de Vlaming' gericht. Zijn bronnen: schrijvers en beeldende kunstenaars die hun werk voornamelijk na de eeuwwisseling hebben geproduceerd. Met de klemtoon vooral op het eigen Vlaamse volksleven. In de tijd dat onder de sterke Franse invloed en dominantie het heimwee naar de grote Vlaamse hoogtij van de middeleeuwen groeide, richtten schrijvers en dichters zich op het arme, eenvoudige, vrome volk van het platteland. "De zonden en deugden van de katholieke moraal werden gedeeld over de Franskiljonse burgerij en het volk van het platteland." Aan de eerste werden de hoogzonden van hoogmoed en wellust, aan de tweede de deugden van eenvoud, nederigheid, standvastigheid in de armoede, trouw aan God en geloof toegedicht. Doordringen in de mentaliteit van het volk voerde de boventoon. "In geen andere literatuur en kunst werd de zorg van een plattelandsbevolking die de Vlamingen in hoofdzaak waren, zo volledig en diepgaand ontleed. Zeker tot de jaren zestig is dat doorgegaan. Wie Stijn Streuvels en nadien Hugo Claus en Louis Paul Boon heeft gelezen, zal het niet ontgaan zijn hoe diep zij in de mentaliteit van het volk wisten door te dringen. Met name Streuvels in zijn boeken over het Vlaamse platteland, die hij schreef in de tijd dat Thomas Mann en Berthod Brecht zich juist op het stedelijk expressionisme concentreerden".

In 'Trots en Schaamte van de Vlaming', gaat Wim Verrelst uitvoerig in op deze ontwikkeling, die zo sterk heeft bijgedragen tot de emancipatie van Vlaanderen. Het zich losmaken van de Franse invloed, die vooral ook het betere onderwijs beheerst. "Vergeet niet dat de universiteit van Gent pas in 1930 vernederlandst is. En dat bij voorbeeld de generatie van mijn ouders nog in het Frans is opgevoed. Het Nederlands van die tijd was eigenlijk niet veel meer dan een lappendeken van dialecten", zegt Verrelst en hij voegt er onmiddellijk aan toe dat het algemeen Nederlands een taal is die de gemiddelde Vlaming nog steeds moet leren. Verrelst koppelt de onzekerheid als factor in het Vlaamse karakter aan een complex van trots en schaamte. Trots op wat de historicus nadrukkelijk de Vlaamse ontvoogdingsstrijd noemt. Maar anderzijds is er een gevoel van schaamte om het besef dat de Vlamingen zeker wat de taal betreft alles hebben moeten leren van de hogere Franssprekende kringen in eigen land of in het buitenland. Tegenover schaamte en onzekerheid plaatst Verrelst het niet aflatende streven bij de Vlamingen naar perfectionisme. Het rusteloze pogen om het goede van elders te imiteren en zo mogelijk zelfs te overtreffen, ter versterking van het gevoel van eigenwaarde.

In het veranderende Vlaanderen van vandaag is dat gevoel al sterk toegenomen. De notoire eenvoud en armoede van het Vlaamse platteland en de Vlaamse beweging als motor van de emancipatie zijn nu weggevallen. Niet alleen in de steden, maar nu ook in de provincie lijkt het katholicisme met zijn grote invloed op de Vlaamse gemeenschap een zachte dood te sterven. Verrelst noemt dat een van de grootste cultuurbreuken. Veranderingen ook in de kunst, waarin al bijna geen typisch Vlaams meer herkenbaar is. Als gevolg van de stromingen die aansluiten bij de internationale ontwikkelingen. "De nestwarmte van het eigen, dát gaat eraan", klinkt het ietwat weemoedig. Want de Kempenaar Verrelst zit boordevol nostalgie, getuige zijn gevoelige beschrijvingen van het plattelandsleven in zijn roomse jeugd. Toch is hij over het veranderende Vlaanderen van morgen niet pessimistisch. Al maakt hij zich bezorgd over de groeiende onverdraagzaamheid. Maar de Vlaming Verrelst blijft vertrouwen op de fundamentele vredelievendheid van zijn landgenoten.

■ *'Trots en schaamte van de Vlaming', door Wim Verrelst. Uitgever: DNP-Pelckman, Kapellen, België.*

Tip Marugg niet in slag om AKO prijs

HET BOEK *'De papegaai, de stier en de bougainvillea'* van de schrijver Anil Ramdas, afkomstig uit Suriname, is een van de 24 werken die dit jaar zijn voorgedragen voor de bekende literaire AKO-prijs in Nederland. Ramdas, die ook bekend is om zijn literaire bijdragen in de NRC, dingt naar de prijs van 50.000 gulden verbonden aan de prijs welke op 11 mei zal worden uitgereikt in het Amsterdamse Amstel Hotel. Enkele jaren geleden werd het boek 'De morgen loeit weer aan' van de Antilliaanse schrijver Tip Marugg voorgedragen. Insiders menen dat het feit dat Marugg bij voorbaat liet weten de prijs niet persoonlijk in ontvangst te willen nemen, ertoe geleid heeft dat de AKO-prijs toen aan een ander boek werd toegekend.

Bij de genomineerde werken van dit jaar behoren o.m.: *Ontaarde moeder* van Renate Dorrestein, *Heren van de thee* van Hella Haasse, *Kerst en andere liefdesverhalen* van Kristien Hemmerechts, *Het Oostindisch kampsyndroom* van Rudy Kousbroek, *Vuur en zijde* van Doeschka Meijsing, *De ontdekking van de hemel* van Harry Mulisch, *De omweg naar Santiago* van Cees Nooteboom en *De mythe van Amerika* van J.W. Schulte Nordholt.

PC HOOFTPRIJS

De PC Hooftprijs 1993 voor beschouwend proza is toegekend aan de schrijver Gerrit Komrij voor zijn essays en columns. De prijs, 75.000 gulden, wordt ook in mei uitgereikt. De jury bestaande uit Carel Peeters, W.Bronzwaer, Maarten van Buuren, Jaap van Heerden en Willem Otterspeer, heeft Komrij bekroond vanwege de omvang van zijn werk als essayist, zijn 'sublieme literaire kwaliteit' en zijn vitaliteit.

Rooms-katholieken en het publieke moraal-symposium:

Verschillend denken vereist respect voor elkaar, geen eensgezindheid

VUGHT - Rooms-katholieken moeten zich verzetten tegen de euthanasiewet, "omdat die slecht is voor de samenleving". Dat zei dr. G.J. M. van Wissen in Vught op het symposium 'Rooms-katholieken en de publieke moraal', georganiseerd door het Contact rooms-katholieken (CRK), dat in een zwart-wit-kwalificatie omschreven kan worden als conservatief-georiënteerd.

Het argument dat euthanasie in strijd is met het geloof, wordt volgens de universitair hoofddocent staatsrecht aan de universiteit van Amsterdam "in deze pluralistische maatschappij" niet meer geaccepteerd. De euthanasiewet schaarde hij onder de wetten "die een bepaald gedrag toestaan". Daarnaast bestaan er wetten "die een bepaald gedrag dwingend voorschrijven", zoals verplichting tot vaccinatie. "Als mensen door zo'n wet in gewetensnood komen, moet de wetgever hen van deze plicht ontheffen", aldus Van Wissen.

Om in een maatschappij met veel verschillende overtuigingen in vrede met elkaar te kunnen leven, dienen de burgers respect te hebben voor elkaar. "Dat betekent niet dat je het met elkaar eens moet zijn", aldus Van Wissen. Hij benadrukte dat het belangrijk is dat rooms-katholieken duidelijk hun standpunten naar voren brengen. "Niet door met modder te gooien, maar door argumenten te gebruiken die anderen begrijpen".

GOEDE VOORBEELD

Mensen niet dwingen tot bepaalde opvattingen, maar wel proberen hen te overtuigen, ging moraaltheoloog dr. W.J. Eijk een stapje verder. Dat valt niet mee in een maatschappij die niets meer van het geloof wil weten. "Door zelf het goede voorbeeld te geven, kunnen we toch ons steentje bijdragen aan de publieke moraal", aldus Eijk.

Drs C.B.M. van Voorst tot Voorst ("Mijn eerste roeping is het moederschap"), was het met beide heren eens dat rooms-katholieken moeten blijven deelnemen aan de maatschappelijke discussie. Afzonderingg is, ook in de opvoeding, niet het juiste antwoord op het verval van normen en waarden in onze moderne samenleving.

Volgens Van Voorst tot Voorst moet de opvoeding van kinderen evenmin worden gekenmerkt door "compromissen die laveren tussen de publieke opinie en de kerk". "We moeten wel in de wereld, maar niet van de wereld zijn", meende zij. Ze pleitte voor deelname aan "positieve gebeurtenissen", zoals de milieubeweging, "zolang ze maar niet doorslaan". Ouders moeten het goede voorbeeld geven voor hun kinderen. Zij moeten getuigen van hun geloof en zonden als euthanasie en abortus aanklagen, zonder de zondaar te veroordelen.

NIET TE OVERZIEN

In de discussie werd Tweede-Kamerlid dr. A. Lansink (CDA) aan de tand gevoeld over de opstelling van het CDA in het euthanasiedebat. "Euthanasie blijft in het wetboek van strafrecht en artsen moeten zich achteraf uitgebreid verantwoorden voor hun handelingen", hield hij zijn kritische gehoor voor. "Als het CDA tegen de wet zou hebben gestemd, zou euthanasie uit het Wetboek van Strafrecht zijn gehaald. Dan zouden de gevolgen niet te overzien zijn geweest", aldus Lansink.

"We hadden bij de stemming over de wet op de Lijkbezorging graag een verdeelder CDA gezien", zo besloot pater G.Th.A. Wilkens SJ het symposium. "Maar onze bisschoppen waren ten goede onverdeeld. Zij hebben zich niet tegen elkaar laten uitspelen. Bovendien waren zij het eens met de paus, en dat is ook wel eens anders geweest. Zo komen we weer terecht in een kerk met een RK-profiel."

Godsdiensten moeten krachten bundelen voor vrede

Paus: Joegoslavië-tragedie houdt iedereen uit slaap

ASSISI - Christenen, moslims en joden hebben tijdens het vredesgebed in Assisi een dramatische oproep gedaan voor vrede in het voormalige Joegoslavië. "Een dergelijke tragedie kan niemand onverschillig laten, houdt iedereen uit zijn slaap", zei paus Johannes Paulus II, die het initiatief voor de interreligieuze bijeenkomst had genomen.

De paus riep de wereldgodsdiensten op de krachten te bundelen om een einde aan de oorlog te maken. Zij moeten de "politiek van haat en discriminatie" krachtig veroordelen en zich inzetten voor het recht op godsdienstvrijheid. "Religie als excuus voor ongerechtigheid en geweld is een verschrikkelijk misbruik, dat door allen die in God geloven veroordeeld moet worden." Tijdens de Eucharistieviering op zondag sprak de paus schande van de "absurde schending van de mensenrechten" en herinnerde hij de duizenden deelnemers aan de "verschrikkelijke ervaringen" van de Tweede Wereldoorlog. "Deze ervaring wordt de laatste jaren opnieuw beleefd en breidt zich op de Balkan alsmaar verder uit."

Vinko Puljic van Sarajevo voegde daar geëmotioneerd aan toe: Help ons, laat ons niet alleen." Hij wees erop dat de helft van alle gelovigen uit zijn bisdom inmiddels gevlucht is.

Pax Christi-secretaris Jan ter Laak, die met kardinaal A.J. Simonis behoorde tot de Nederlandse deelnemers, vond 'Assisi' een "rare ervaring". Hij is nog maar nauwelijks bekomen van zijn reis naar de kou en ellende van Sarajevo en woonde nu een "intense happening" bij, waaraan verrassend veel jongeren deelnamen. Ter Laak vond het heel belangrijk dat er uit de koran gezongen werd en dat moslimleider Selimovski door de paus werd omhelsd.

Eerder hadden voor het eerst de leiders van de drie belangrijkste geloofsgemeenschappen gemeenschappelijk geeist dat er een einde zou komen aan het geweld en de haat in het vroegere Joegoslavië. De strijd moet onmiddellijk worden beeindigd, de mensenrechten gerespecteerd, alle interneringskampen opgeheven en er moet een einde worden gemaakt aan de onmenselijke praktijk van etnische zuivering. Dat stond in een oproep die de leiders van de drie geloofsgemeenschappen eerder openbaar hadden gemaakt. De leider van de Servisch-orthodoxe delegatie, patriarch Pavle, aartsbisschop Vinko Puljic van Sarajewo en de leider van de Bosnische moslims reis Ul Ulema Jakub Selimoski waren op de neutrale grond van het Zwitserse Ermatingen bijeen.

Aartsbisschop staat aan begin van nieuwe tijdperk

Anthony Pantin: kwart eeuw op de voorgrond in kerk Trinidad

PORT OF SPAIN - Anthony Pantin staat dezer dagen in het middelpunt van de belangstelling op Trinidad en Tobago maar ook in ruimer Caribisch verband. Het was namelijk gisteren (19 maart) een kwart ceuw geleden dat hij tot bisschop werd gewijd van Port of Spain. Hij was de eerste bisschop die van het bisdom Trinidad en Tobago afkomstig is. Het zilveren feest is met de nodige luister gevierd in de kathedrale kerk van Port of Spain.

Onder degenen die daarbij aanwezig waren was onder meer mgr Wim Ellis, de bisschop van Aruba en de Nederlandse Antillen. Zijn bisdom behoort kerkrechtelijk gezien tot het aartsbisdom Port of Spain. Bisdommen worden steeds aangeduid naar de plaats waar de betrokken bisschop zetelt. Voorafgaande aan de feestelijke gebeurtenis werd door de Carbische bisschoppen weer eens vergaderd. De Caribische bisschoppenconferentie omvat namelijk talrijke-bisdom-eilanden, maar in de loop der jaren is er toch een band gegroeid tussen de bisschoppen, mede als gevolg van de regelmaat waarmee vergaderd wordt.

ONGEKEND

De benoeming van Anthony Pantin tot aartsbisschop was in feite het begin van een nieuw tijdperk voor de kerk van Trinidad en Tobago en in zekere zin ook voor het gehele Caribische gebied. Sindsdien zijn er talrijke priesters uit het Caribische gebied tot bisschop benoemd. Onder wie ook mgr Wim Ellis. De wijdingsplechtigheid van mgr Pantin werd onder meer gekenmerkt door steelband-muziek, iets ongekends. Ook de manier waarop de mensen via de zang werden betrokken bij de plechtigheid was iets nieuws. Bij de wijding van mgr Ellis indertijd werden de offergaven al dansend naar het altaar gebracht. Het Vaticaanse concilie met zijn liturgie-vernieuwung brak door.

In de loop der jaren heeft mgr Pantin zich ontwikkeld tot een man die allerwege in zijn land wordt gerespecteerd, mede wegens de manier waarop hij zijn mening duidelijk uitdraagt maar ook wegens zijn oecumenische instelling. Hij was een man die gebruik wist te maken van de media. Ging hij op reis, wat nog al eens gebeurt, omdat hij bijvoorbeed lid is van een der Vaticaanse organen, dan zal men altijd in het katholieke weekblad van zijn bisdom een gedetailleerd vervolg-verhaal aantreffen over zijn belevenissen, doorspekt met gezellige anecdotes.

Maar ook heeft hij sinds jaar en dag een halve pagina tot zijn beschikking in het bisdomblad om zijn licht te doen stralen over uiteenlopende onderwerpen, hem aangedragen in de vorm van vragen van lezers. Soms bekruipt daarbij ons wel eens het idee dat hij bij tijd en wijle zichzelf vragen stelt. Zijn uitleg van geloofszaken zal de wenkbrouwen in het Vaticaan niet in beweging brengen, zelfs niet bij de meest orthodoxe figuren daar. Maar over zaken waarin Rome de mening vrijwel geheel vrijlaat zoals de doodstraf, blijkt hij niet behoudend te zijn.

Tijdens de plechtige viering van zijn zilveren bisschopsfeest werd de feestpreek gehouden door mgr Sydney Charles van St George's, Grenada. Hij was de eerste eigenlandse bisschop die door mgr Pantin werd gewijd en die voor die tijd eerst vicaris generaal van mgr Pantin was. Onder de concelebranten bij deze mis was ook de pauselijke pro-nuntius, die een speciale boodschap van paus Johannes Paulus II voorlas.

...Week in, week uit gaat mgr Anthony Pantin in op actuele of minder actuele zaken in zijn rubriek Ask me another, vrij vertaald: Vraag maar op. Deze verschijnt in het weekblad Catholic News van het aartsbisdom Port of Spain. Onder een steeds wisselende hoofdkop verschijnt als herkenningspunt de naam van de rubriek en die van zijn auteur met diens foto. Deze wordt af en toe aangepast. Het enthousiasme van de auteur blijft groot, ondanks het toenemen van zijn leeftijd welke ontwikkeling hij goed weet te verbergen achter zijn vriendelijke glimlach...

TUBBINGEN - De Duitse theoloog Hans Kung heeft de nieuwe catechismus gekritiseerd omdat daarin de oude opvattingen van het Vaticaan worden versterkt.

Dat geldt voor vraagstukken als geboortebeperking, het verbod op hertrouwen van gescheiden mensen, het "gedwongen" celibaat en de afwijzing van de priesterwijding voor vrouwen. Ook de maagdelijke geboorte en de onfeilbaarheid van de paus staan in de Catechismus geboekt als "onomstotelijke katholieke leer," zo zei Kung in een vraaggesprek.

Door indertijd huiverig Vaticaan teruggehaald

Zambiase bisschop Milingo: genezen overeenkomstig Evangelie

UTRECHT - De rooms-katholieke kerk is volgens aartsbisschop Emmanuel Milingo er nu van overtuigd dat zijn werk in overeenstemming met het Evangelie is. In 1983 werd de wegens zijn genezingspastoraat omstreden aartsbisschop van Lusaka op last van het Vaticaan naar Rome overgeplaatst.

De in eigen land nog steeds bijzonder populaire aartsbisschop was een paar dagen in Nederland om in Utrecht een promotie bij te wonen. De theologe G. ter Haar, docent Godsdienstwetenschappen aan de katholieke theologische universiteit Utrecht, promoveerde er op het proefschrift Geest van Afrika. Het genezingspastoraat van de Zambiaanse aartsbisschop Milingo'.

Van 1973, toen Milingo ontdekte dat hij mensen kon genezen, tot zijn overplaatsing kon hij met zijn gave tegenwicht bieden aan traditionele genezers die boze geesten uitdrijven. Milingo wilde met zijn genezingspastoraat individu en samenleving bevrijden van alle vormen van onderdrukking, inclusief overheersing door een westers-bevoorroordeelde kerk. Deze filosofie was volgens veel kerkelijke gezagsdragers niet in overeenstemming met de christelijke leer en in strijd met de waardigheid van het bisschopsambt.

Volgens Milingo behoort dit conflict definitief tot het verleden. 'Niemand in het Vaticaan of daarbuiten verstaat mijn werk en ideeën meer verkeerd. Het verwijt dat mijn genezingspastoraat van heidense oorsprong zou zijn, heb ik kunnen weerleggen. Ik baseer mijn onderricht en geschriften alleen op de boodschap van Christus en het woord van God", aldus Milingo in een vraaggesprek met het ANP.

BEVRIJDING

Het in het Vaticaan beladen begrip "bevrijdingstheologie" wil de bevlogen prelaat zelf liever niet in de mond nemen omdat het met het gebruik van geweld wordt geassocieerd. "Het is er mij om te doen om de mens van binnenuit te bevrijden, zijn eenzaamheid te doorbreken en hem een groter zelfbewustzijn te geven. Je kunt spreken van een individuele bevrijding die zijn weg vindt naar de samenleving."

Milingo, die sinds 1983 een speciale opdracht bij de Pauselijke raad voor het migrantenpastoraat verricht, heeft van paus Johannes Paulus II wel toestemming om zijn genezingswerk uit te oefenen. "Ik heb de afgelopen negen jaar meer kunnen doen dan ik in Zambia had kunnen doen. Op de bijeenkomsten komen nooit minder dan duizend mensen. Het is goed dat ik dicht bij de Heilige Vader zit, want zo kan hij zichzelf ervan overtuigen dat mijn werk geheel in lijn is met de leer van de kerk".

GEEN BEZWAAR

Sommige bisschoppen zijn niet gesteld op Milingo's komst en verbieden de genezingsbijeenkomsten. Kardinaal Simonis heeft geen bezwaar tegen zo'n bijeenkomst in Utrecht, zo had hij Milingo na afloop van een gezamenlijk opgedragen mis verteld.

Behalve individuele gesprekken en gebeden met mensen in nood houdt Milingo zogenaamde "group healing services", aangepaste missen. Na het bidden van psalmen om innerlijke genezing komt het moment waarop "mensen die in de ban van negatieve krachten" zijn, zich van hun zorgen en angsten kunnen bevrijden. "Ze schreeuwen en vallen met het schuim op de mond op de grond. Veel mensen worden dan bevrijd." Als laatste onderdeel volgt er een gebed voor lichamelijke genezing, waarna Milingo en een aantal priesters de ziekenzalving toedienen.

WONDEREN

De bisschop wil zijn gave niet "monopoliseren". "Christus heeft gezegd dat zij die de boodschap van de apostelen geloven, de gave van genezing en het uitdrijven van demonen hebben en het evangelie moeten verkondigen. Iedere gelovige verricht tekenen die in deze traditie staan."

Van wonderen wil de bisschop per se niet spreken. "Een levend persoon die in staat is iets bovennatuurlijks te doen, wordt een bedreiging voor anderen omdat zij denken dat hij zich voor een heilige uitgeeft. De kerk houdt niet van verse wonderen".

Servisch-orthodoxe patriarch Pavle:

Wij zouden ons moeten schamen

BELGRADO - De Servisch-orthodoxe patriarch Pavle heeft in zijn Kerstpreek de opvatting afgewezen dat een natie zich met wreedheden en misdaden mag verdedigen. Serviërs horen zich deze Kerstmis te schamen, zo zei Pavle tijdens de viering van het orthodoxe Kerstfeest in de kerk van de aartsengel Gabriel in Belgrado.

In een ongekend felle preek hekelde hij het lijden dat de burgeroorlog in Kroatië en Bosnië-Hercegovina heeft veroorzaakt. "Wij als een godsdienstig volk, als christenen, weten dat diegene een goddeloos persoon is die kwaad doet en onmenselijk handelt, welk uniform hij ook draagt. Wij horen ons te schamen dat we dit jaar onze hemelse gast minder voorbereid dan ooit begroeten.

De stank van bloed en van de nog niet gevonden en nog niet begraven lijken aan het front schreeuwt ons tegemoet. Er is niet eens genoeg zwarte kleding om te kunnen rouwen over onze doden."

Terwijl er lippendienst wordt bewezen aan hoge principes denken de mensen nog steeds dat de eigen natie beter wordt gediend met het kwade dan met goede, en dat de natie het recht heeft zich met wreedheden en misdaden te verdedigen, zo zei Pavle.

"Een ieder die zegt dat het beter is dat een moeder van een ander huilt dan dat zijn eigen moeder huilt, vergeet dat onze moeders de moeders zijn van degenen die gedood worden en van degenen die doden en dat onze broeders gedood worden en zelf anderen doden."

Het was voor het eerst dat Pavle, die als zeer vroom en weinig krachtig bekend staat, in zijn veroordeling van het oorlogsgeweld alleen de slachtoffers van de Servische agressie noemde. Tot dusver had hij zich beperkt tot algemene veroordelingen. Overigens heeft hij nog nooit een veroordeling uitgesproken over de gedachte van een groot-Servisch rijk, welk streven ten grondslag ligt aan de burgeroorlog.

Rif laatste jaren behoorlijk verzwakt

Kosten beheer koraalrif gering vergeleken met economische waarde

HET KORAALRIF VAN Curaçao is van grote economische waarde. In de laatste jaren is het echter behoorlijk verzwakt door overbevissing, vervuiling, habitatvernietiging, ziekten en *coral bleaching*. Om verder verval te voorkomen, is actief beheer een noodzaak. Beheer houdt in zowel het beheer van biologische populaties als de bescherming van hun leefmilieu. De kosten daarvoor zullen gering zijn in vergelijking met wat het rif opbrengt aan visvangst, recreatie en toerisme.

=door dr. Dolfi Debrot=

Het koraalrif is een van onze gezamenlijke erfenissen. Het heeft voor Curaçao naast een aantal waarden die niet direct in geld is uit te drukken (culturele, educatieve, esthetische waarden) ook concreet economische betekenis. Van economisch belang is het rif voor de visserij (sport- en beroepsvisserij). De zee levert niet alleen vis en schaaldieren voor consumptie, maar ook aquariumvisjes voor lokaal gebruik (te denken aan het Seaquarium) en voor de export, koralen en schelpen die worden gebruikt voor juwelen en als souvenirs, en levert zand en koraalsteen als bouwmateriaal.

WERK

Curaçao telt tegen de duizend traditionele vissersboten. Dat betekent aanzienlijk wat werk voor mensen die planken, verf, buitenboordmotoren, benzine en accessoires verkopen. Ook levert de visserij inkomsten voor diegenen die anderszins bij het onderhoud van de boten betrokken zijn.

En wat te denken van de duikindustrie. Praktisch elk hotel heeft een duikschool. Daarnaast zijn er ook tal van privé-duikscholen. Met de investeringen in apparatuur en uiteindelijk omzet meegerekend, levert het duiken een aardig bijdrage aan de economie. Verder kan gesteld worden dat een deel van de hotelinkomsten van het eiland toegerekend moet worden aan duiktoerisme. Op Bonaire komt min of meer tachtig procent van de toeristen om te duiken; op Curaçao natuurlijk minder. Ook zullen er weinig gezinnen zijn op het eiland waar er geen duikbril en zwemvliezen in huis zijn. Op al die snorkels en zwemvliezen worden behoorlijk wat boterhammen verdiend. En dan zijn er op de vele gezinnen die in het weekeinde naar de baai gaan. De toegangsprijs tot het strand, benzinekosten en de uitgaven aan ijs en snacks dienen ook voor een deel gerekend te worden tot de economische waarde van het koraalrif.

Uit een dergelijke simpele schets moet duidelijk zijn dat het rif in economisch opzicht vele miljoenen waard is. Van de meester van de economische activiteiten voortvloeiend uit exploitatie van het rif, krijgt de overheid haar deel van de opbrengsten uit accijnzen en belastingen.

INDIANEN

In de tijd van de indianen toen de totale bevolking van Curaçao misschien tweeduizend mensen telde, bestond er nog geen rifbeheer. Dat was in die tijd ook nauwelijks relevant. Met de toen primitieve middelen kon iedereen zoveel natuur vernietigen als hij wilde zonder dat er enig nadelig effect te merken was. De vissen bleven even talrijk en de koralen groeiden door. De huidige situatie is echter anders. Niet alleen is de technologie van de mens aanzienlijk schadelijker en meer vervuilend geworden, ook is de bevolkingsdruk op Curaçao enorm toegenomen (met een factor van zeventig maal of zelfs meer). Beheer is nu een noodzaak.

Als een biologische natuurbron niet wordt beheerd en bovendien onder zware belasting staat — zoals het rif op Curaçao — heeft dat overbevissing, vervuiling en habitatvernietiging tot gevolg. De opbrengst aan natuurprodukten uit de zee (vis, schaaldieren) wordt geleidelijk aan minder, de economische winsten voor de rifvisserij verdwijnen en het ecologisch evenwicht wordt ernstig verstoord. Uiteindelijk veralt het ecologisch systeem of verdwijnt het geheel.

Een klassiek voorbeeld is dat van de zeeschildpadden. Nog aan het begin van deze eeuw was de visserij op schildpadden (vooral de groene zeeschildpad) in het Caribisch gebied zeer belangrijk. Er zijn uit die tijd publicaties te vinden die voor deze visserij geweldige vangsten bespreken. De dieren werden in de loop der jaren echter zo overbevist dat ze nu ernstig zijn bedreigd. Het enige wat nu nog overblijft, is de volledige uitroeiing in de natuur, naar alle verwachtingen binnen vijftig jaar.

OVERBEVISSING

Op Curaçao is duidelijk sprake van overbevissing. Daar kunnen ervaren vissers en duikers wel over vertellen. Over de achteruitgang van de kreeftenstand bestaat er tevens documentatie. Zo meldt aan het begin van de eeuw (1907) de auteur J. Boeke dat van de eilanden van de Nederlandse Antillen, de grootste hoeveelheid kreeften voorkwam op Aruba en Curaçao; de Bovenwinden hadden lage dichtheden, terwijl Bonaire arm was aan kreeften. In 1958 was de situatie veranderd. Aruba en Curaçao hadden volgens L. Holthuis en J. Zaneveld, voormalige onderzoekers van het Caribisch Marien Biologisch Instituut (Carmabi), minder kreeften dan Sint Maarten. Volgens de meest recente informatie verzameld door Carmabi is de dichtheid van kreeften op Curaçao nu zelfs minder dan op Bonaire, het eiland dat van nature het armst was aan kreeften.

Ook is het rif duidelijk in verval. Carmabi-studies naar koraalbedekking van het rif alsmede recente studies in het Spaanse Water, tonen duidelijk aan dat het koralenbestand van het eiland aanzienlijk heeft geleden. Naast een aantal natuurlijke oorzaken van regionaal effect en grotendeels buiten onze controle (ziekten, *coral bleaching*) stapelen wij lokaal een reeks andere negatieve invloeden die wel de doodslag kunnen betekenen voor het rif. Overbevissing, vervuiling (vooral langs de bebouwde delen van de zuidkust) en de vernietiging van mangroven, zeegrasvelden en koralen zijn voorbeelden daarvan.

Allen professioneel beheer — door middel van vernieuwde wetgeving èn controle daarop — kan het rif als economische hulpbron voor de toekomst behouden.

PIJLERS

Het beheer van het rif kan onderverdeeld worden in *stock* management en habitat management. *Stock* management heeft te maken met de directe invloeden van het vangen van vis en het meenemen van schelpen of koralen. Terzake zijn dat de regulering van de vangst door middel van visseizoenen, vangstquota's, vangst- en oogstmethodes en het vaststellen van minimummaten en dergelijke.

Habitat management heeft meer te maken met het feit dat alle populatie milieueisen stellen voor hun voortbestaan. Wettelijke bescherming van een dier tegen overmatige oogst zal immers uiteindelijk weinig baten indien het woongebied dat het dier vereist, vernietigd wordt door bebouwing, vervuiling en verstoring. Zowel *stock* management als habitat management is daarom een noodzakelijke pijler voor duurzaam beheer.

STOCK MANAGEMENT

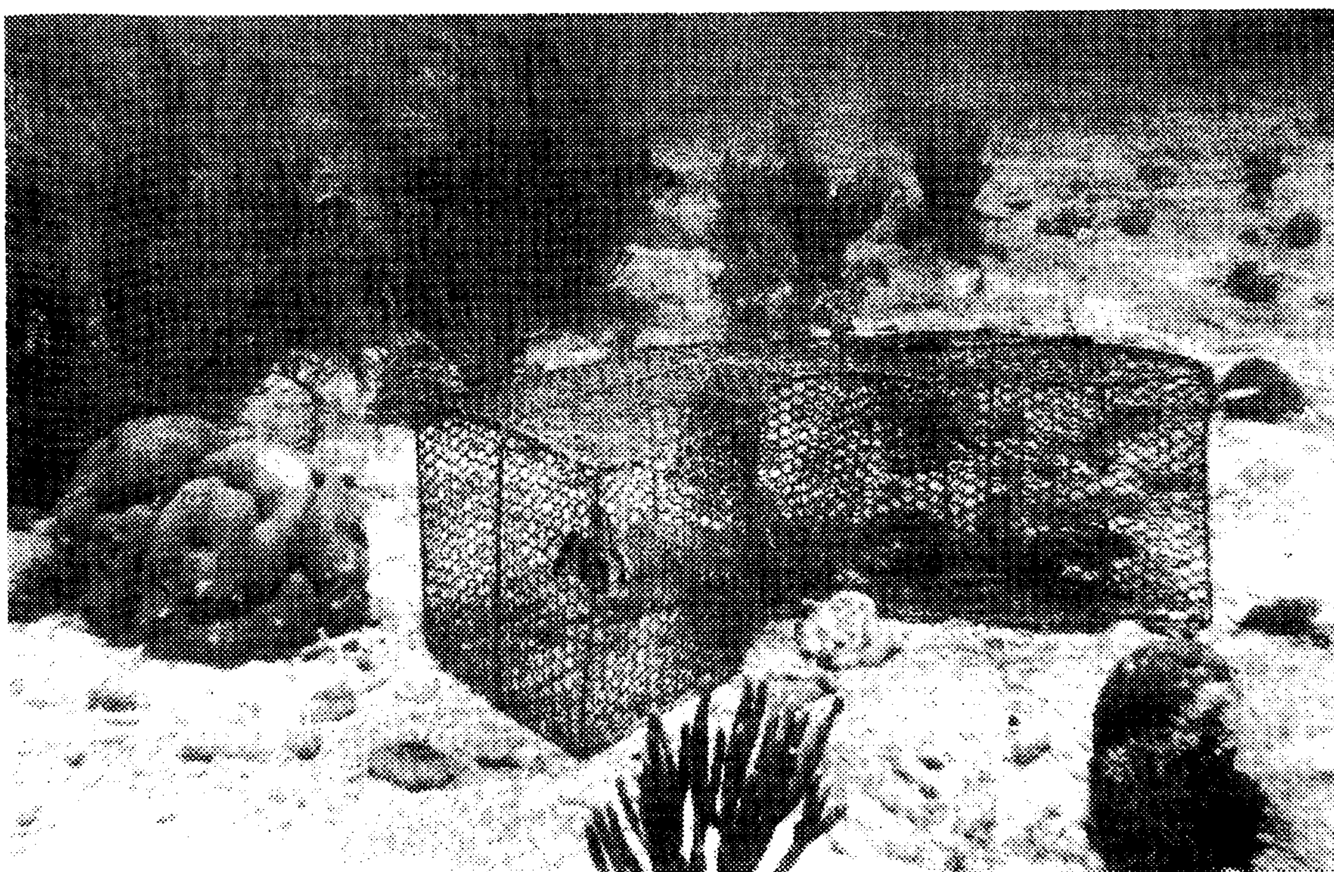
Bij overbevissing is het vaak zo dat de vissen zo klein al gevangen worden dat ze nauwelijks zijn uitgegroeid (groei-overbevissing). Net zoals het bij de geitenteelt weinig zin zou hebben om pasgeboren geitjes te slachten, is het zonde om vissen te doden wanneer ze niet een redelijke grootte hebben bereikt. Op basis van *yield per circuit-berekeningen* blijkt dat op Curaçao de vissen steeds vaker ondermaats worden geoogst.

Ook komt reproduktieve overbevissing voor. Dit geschiedt wanneer de dieren zo klein worden gevangen dat ze nog niet of nauwelijks de kans hebben gehad om zich voort te planten. Bij de zeeslak, lokaal bekend als *kiwa*, blijkt bij voorbeeld dat door een intensieve oogst van dieren met een schelpdiameter vanaf 30 mm., zoals op Curaçao geschiedt, de eierproduktie met ongeveer tachtig procent daalt. Dergelijke overbevissing heeft natuurlijk ernstige gevolgen voor de aanwas van jonge slakken. Ook veel andere soorten (piska kòrá, grastelchi piedra, snuk, karko enz. enz.) worden hier in reproduktieve zin overbevist.

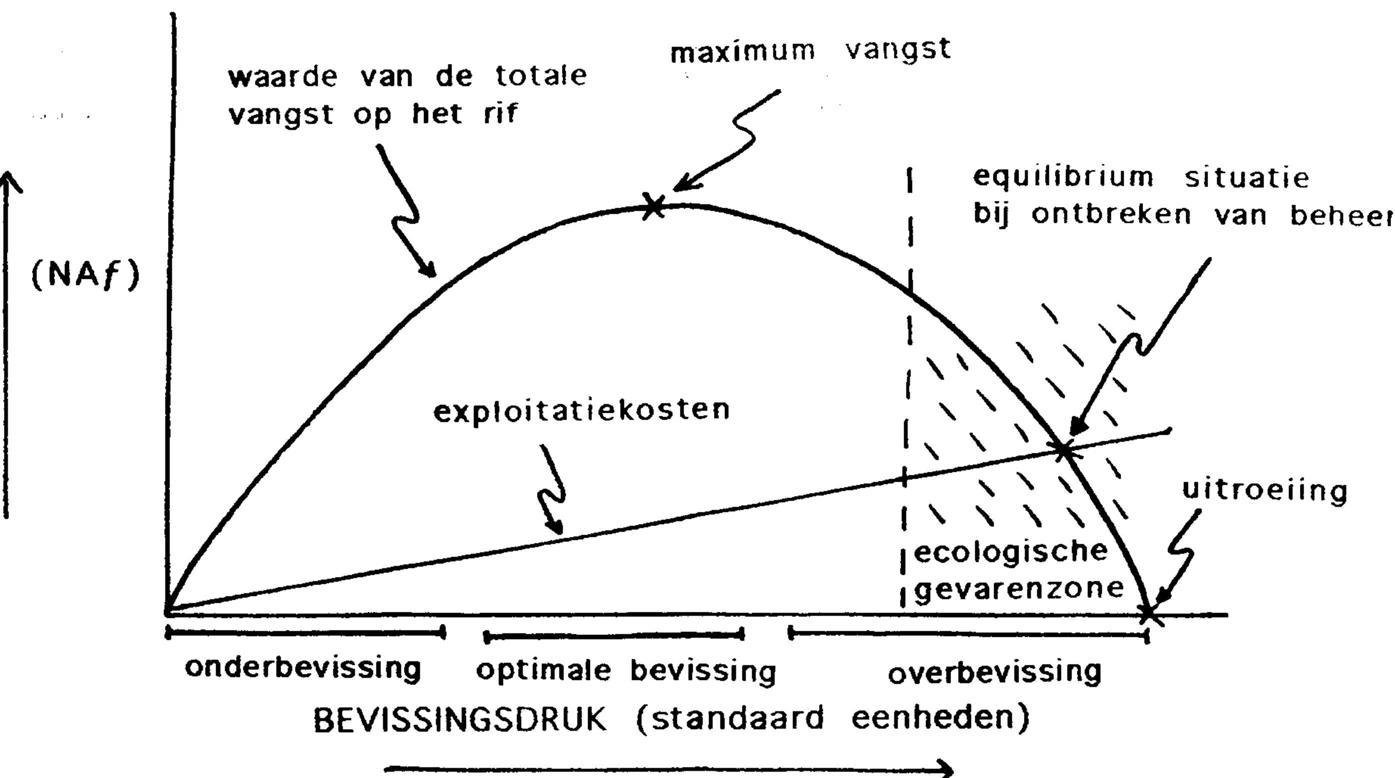
Om overbevissing te bestrijden zijn er verschillende mogelijkheden voor wat betreft regelgeving:

* *Limited entry*. De meest directe manier om bevissingsdruk onder controle te houden, is om toegang tot de visserij te beperken. Dit kan geschieden door een beperkt aantal vergunningen uit te geven voor bevissing van bepaalde soorten. Ook kan het aantal mensen dat wil vissen beperkt worden door de prijs van de vergunning.
* Soortenbescherming. Dit zou ten eerste volledige bescherming kunnen betekenen. Soorten die lokaal voor volledige bescherming in aanmerking komen, zijn met name zeeschildpadden die in het geheel ernstig bedreigd zijn. Bij andere vormen van soortbescherming kan men werken met minimummaten voor vangst (lokaal toepasbaar op verschillende snappers, de baracuda, kiwa, karkó, kreeft, black coral enz.), seizoenen met speciale bescherming (bij voorbeeld tijdens broedseizoenen), moratoria (periodes van een aantal jaren zonder bevissing), vangstlimieten (maximum toegestane vangst beperken tot drie kreeften per persoon per dag) en *sanctuaries* (gebieden waar er niet gevist zou mogen worden vanwege de concentratie van ondermaatse vissen).
* *Gear Limitation*. Met andere woorden het beperken van bepaalde schadelijke of bijzonder dodelijke vangstmethodes. Voor Curaçao zouden er naast het algemeen verbod op speervissen ook beperkingen moeten zijn op het gebruik van *kanasters* (visvallen) en *reda*'s (visnetten). Vooral *kanasters* zijn bijzonder schadelijk omdat zij grote hoeveelheden kleine onbruikbare vissen doden (*trash fish*). Deze kleine vissen, veelal herbivoren zoals papegaaivissen (gutu) en doktersvissen (kleinfeshi) hebben de belangrijke taak om de koralen te steunen in hun strijd tegen overwoekering door algen. *Kanasters*, die door de vissers verloren worden, blijven soms maanden of jarenlang op grote schaal vissen doden. Het beste zou zijn om deze vismethode langzaam af te bouwen en uiteindelijk te verbieden. *Reda*'s met wijde mazen (*gillnets*), die regelmatig voor de monding van bij voorbeeld de St. Jorisbaai worden geplaatst, vangen praktisch elke grote vis die daar binnen probeert te zwemmen om eieren te leggen en is ook dodelijk voor de schildpadden die in de baai komen grazen. Dergelijk gebruik van netten zou volkomen verboden moeten worden. Ook moet het gebruik van de fijnmazige *reda*'s voor aasvisjes beperkt en gecontroleerd worden. Aasvisjes zijn belangrijk om grotere jachtvissen aan te trekken en dienen tevens als een belangrijke voedselbron voor het rif, maar worden weggevangen zodra zij zich samenscholen. Bijzonder is dat al in 1907 Boeke zich zorgen maakte over het gebruik van fijnmazige *reda*'s.
* *Stock enhancement*. Dit houdt in het in gevangenschap kweken van dieren om vervolgens in de natuur los laten. *Stock enhancement* wordt in de VS grootschalig toegepast bij verschillende soorten die intensief worden bevist, zoals zalmen en forellen. Alhoewel *stock enhancement* lokaal voor specifieke soorten, zoals de karkó en de kiwa van toepassing kan zijn, is het voor een complex ecosysteem als het koraalrif van beperkt nut.

■ *De meeste mensen vissen wellicht vanaf de kust en niet vanuit een boot. Het rif betekent voor deze vissers op de noordkust zowel gezonde recreatie als vis voor de soep.*

■ *Roofbouw op het rif. In dergelijke kanasters vinden jonge vissen vroegtijdig hun dood. Zo klein gevangen hebben ze weinig kans gehad zich voort te planten en zijn ze nauwelijks wat waard. Door ze eers te laten uitgroeien gaat de vangst omhoog en is de ecologische schade minder.*

■ *Dynamic pool equilibrium produktiemodel. Met andere woorden wordt er te weinig gevist, dan is de opbrengst laag, wordt er te veel gevist dan is de opbrengst ook laag. Optimale bevissing ligt daar tussenin. Door middel van regelgeving wordt de bevissingsdruk terug gedrongen tot waar: 1. totale vangsten maximaal zijn; 2. economische winsten (verschil tussen de waarde van de vangst en kosten) maximaal zijn en 3. het gevaar voor ecologisch verval verwaarloosbaar is.*

Koralen vormen de basis voor het koraalrif en stellen strenge eisen aan het rifmilieu. Dit blijkt onder andere uit Carmabi-onderzoek waarbij werd nagegaan hoe koralen en koraalgemeenschappen reageren op zulke factoren als olievervuiling, industriële lozingen en sedimentatie. Naast koralen hebben ook de andere dieren van het rif een schoon en onverstoord milieu nodig voor optimale produktie en zelfs voor het voortbestaan.

Ook voor de bescherming van het leefmilieu zijn verschillende maatregelen mogelijk:

Ruimtelijke ordening. Een van de pijlers voor habitat bescherming op het rif is de zonering van activiteiten die om en nabij het rif plaats hebben. Om te voorkomen dat niet alle gebieden uiteindelijk worden aangetast, worden gebruiksbestemmingen en activiteiten geclusterd zodat er controle is op de grootte en de aard van de toegestane aantasting in de verschillende gebieden. Het aanleggen van kunstmatige stranden en het winnen van zand bij voorbeeld veroorzaken sedimentatie die leidt tot vernietiging van koraal. Dit soort activiteiten zal daarom op eilandelijke schaal beperkt moeten worden.

Het is van belang te weten dat de meeste invloeden van de mens op het mariene milieu afkomstig zijn vanaf de kust. De negatieve effecten van bebouwing voor woningbouw en toeristische doeleinden worden met name vaak onderschat. De invloeden van eenvoudige urbanisatie zijn onder andere vervuiling met motorolie (van auto's en boten), pesticiden en herbiciden (tuin en woning), residuen van tal van andere schadelijke huishoudmiddelen, afval (plastic cups onder water bij baaien), intensieve verstoring (door mens en huisdier), bemesting (rioleringen, beerputten) en sedimentatie (door verstoring van de zoetwaterafvoer). Bouw in de kustzone zal daarom beperkt moeten worden. Verder zijn bepaalde leefgebieden, zoals mangrovegebieden en zeegrasvelden van uitermate groot belang voor koraalgemeenschappen. Deze habitats staan onder andere bekend als kraamgebieden voor rifvissen en dienen speciale bescherming te genieten.

* Bestrijding van vervuiling. Vervuiling neemt vele vormen aan. De twee belangrijkste oorzaken voor het mariene milieu zijn organische vervuiling en chemische vervuiling. Chemische vervuiling heeft vaak verder strekkende gevolgen. Chemische vervuiling werkt namelijk vaak door de voedselketen zodat zelfs de *piska fresku*, die op de markt te koop is gevaarlijk kan zijn voor consumptie. Van 'zuiver' organische vervuiling is er tegenwoordig ook nauwelijks meer sprake. Modern rioolwater en zelfs de mest van een onschuldige varkensfokkerij bevat aanzienlijke concentraties giftige stoffen die niet als organisch beschouwd kunnen worden. Belangrijk is het daarom door middel van milieu-eisen vervuiling door industrie te verminderen. Aandachtspunten moeten zijn het gebruik en lozen van gevaarlijke stoffen en de behandeling van afvalwater. Ook is het belangrijk om vervuilde gebieden te saneren, indien mogelijk. Dit betekent natuurlijk niet het verdunnen of verspreiden van de aanwezige vervuiling, want dat maakt het probleem erger of zelfs voor altijd onoplosbaar.
* Habitat Management. De restauratie en het weer bruikbaar maken of zelfs verbeteren van natuurlijk habitat. Hieronder vallen het gebruik van *artifical reefs* in uitgestrekte gebieden waar geen riffen voorkomen (bij voorbeeld Golf van Mexico) en de herbeplanting van zeegras op plaatsen waar dat in het verleden door baggerwerkzaamheden was vernietigd (Biscayne Bay, Florida). Herbeplanting van verloren gebieden kan zeer

Vervolg op pag. 10

FOUT: LEVENDE MUIS OPETEN

■ Dit is fout: Het Nederlandse jongerenprogramma Forza kreeg problemen nadat de presentatoren Humberto Tan en Jessica Broeckhuizen op tv hadden laten zien hoe de Romeinen vroeger een muis als voorgerecht consumeerden. De omroep heeft excuses aangeboden, maar alleen voor het tijdstip ('s middags; kinder-tv-kijktijd) waarop de beelden werden uitgezonden waarin een levende muis in wijn werd verdronken. De muis is de dierenbescherming in het verkeerde keelgat geschoten.

HEEL FOUT: FOTO'S IN TUIN VAN OLIFANT

■ Dit is ook fout: Een fototeam van Harper's Bazaar ging modefoto's maken op de savannen van Kenia. Sfeervolle plaatjes van kleding in de stijl van Out of Africa. Natuurlijk koloniaal blanke damesmodellen. Met natuurlijk zwarte figuranten als koffersjouwers. Komt er opeens een enorme olifant met zijn jong woedend uit het bos lopen. Resultaat: een modefoto waarop iedereen het op een lopen zet.

HELEMAAL FOUT: SMERIGE RAGGAMUFFIN

■ Dit is helemaal fout: in Panama heeft een censuurraad ongeveer vijftig rap-reggae liedjes taboe verklaard omdat ze immoreel zijn. Daaronder zitten *El Caramelo* van El Generál en *Ponte el sombrero* van de Miami Band. Een woordvoerder van de regering gaf aan dat raggamuffin een muziekstijl is die vergezeld gaat van een erg obscene dans met vulgaire bewegingen.

GOED: JLG DOET HET IN NEDERLAND

■ Juan Luís Guerra is zo'n beetje de enige Caribische artiest die wortel schiet in de nogal taaie Nederlandse muzikale kleigrond. Twee jaar geleden pakte *Bachata Rosa* (dankzij onder meer omroep Veronica die Guerra's muziek ongetwijfeld ontdekte toe er weer eens op Curaçao gefilmd werd) goed uit bij iedere strandtent lands de Nederlandse kust. Opvolger *Areito* schijnt ook al de nodige interesse te hebben.

OOK GOED: VRIJ GEDRAG

■ "Sommige zwarten zijn zo geïndoctrineerd om te leven op een lager niveau, dat ze altijd vanzelf naar de achteruitgang gaan - zelfs als dat helemaal niet hoeft. En voor sommigen geld dat ze een achter-uitgang maken als er geen is. Ik zeg tegen zwarte mensen: Je bent vrij. Wees vrij. Gedraag je vrij."
Betty Shabazz, weduwe van Malcolm X.

TE GOED: SNELLE FONKAY PRINCE

■ 'My name is Prince and I am fonkay'. De open deur van het jaar. Het kleine muzikale draakje wéét dat iedereen het weet. Hij ís funky. Al jaren lang en het houdt maar niet op. En dat is het enige dat de mega-ster hindert. Hij is te goed. Zo super produktief dat iedereen eraan gewend raakt. Een recordmachine die moet en niet anders kan, zonder te kunnen stoppen.

De toch al gerenommeerde tekstschrijvers en arrangeurs Lionel Richie (meer dan 500 songs) en Stevie Wonder (zelfs nog meer) zullen hun meerdere in Prince moeten erkennen. De muziekwereld kan niet om hem heen. *Around the world in a day, Parade, Lovesexy, Sign O' The Times, Graffiti Bridge, Diamonds and Pearls. When Doves Cry, Kiss, Gett Off, Batdance.* Minstens een keer per jaar perst hij een nieuw album en zorgt hij voor videoclip-hits. Je zou hem bijna adviseren het eens wat rustiger aan te doen. Goede nummers opsparen, ze perfectioneren en slechts eens in de twee, drie jaar van zich laten horen en - bam - met een verpletterende cd komen op een moment dat iedereen zich begint af te vragen, bestaat Prince nog wel. Doe zoals Michael Jackson bijvoorbeeld. Als hij weer eens van zich laat horen maakt hij een mijlpaal. Maar nee hoor.

Prince is in zijn stijlontwikkeling misschien niet te vergelijken met Jackson, Madonna of welke tijdgenoot dan ook. Van vunzig mannetje in een iel slipje en jarretels en op hakken verkameleoniseerde hij via zijn *Purple*-periode tot licht bebaarde componist van gelikte clips. Hij is op weg naar de onsterfelijke roem die popartiesten te beurt valt. In vergelijking met bijvoorbeeld Michael Jackson heeft hij alleen een drukkere weg gekozen, dat is alles.

BUBBLING IN NL

■ De alternatieve reggae & bubbling Top-5 van Nederland (bron Weekkrant Suriname):

1) Various artists - *Reggae hits vol.* 13
2) Shabba Ranks - *X-tra Naked*
3) Cobra - *Hard to wet, easy to dry*
4) Risto Benjie - *Wickedest*
5) Black Uhuru - *Mystical true*

Sylfried Pieters over ticket-affaire:

'Liever in Nederland staande sterven dan op Curaçao op je knieën leven'

Over de teletoon spreekt Sylfried Pieters vanuit Nederland niet mis te verstane woorden nadat het rumoer rond de Amsterdamse politiecommissaris Nordholt en de ticket-verhalen luwt "Wel beschouwd mogen we de Antilliaanse autoriteiten bedanken dat ze ons hebben laten gaan naar Nederland. Op het eiland blijven heeft geen zin. Als je niks bent en niks hebt op Curaçao, ben je niet meer dan een 'hende p.d.', goed genoeg om onder de boom op elk willekeurig moment door de politie gefouilleerd te worden. Nederland is ook niet alles, maar het is beter hier staande te sterven dan op de Antillen op je knieën te leven."

Er moet iets rechtgezet worden. De verhalen dat jonge criminelen met een enkele reis naar Nederland trekken of volgens hardnekkige geruchten zelfs op kosten van de overheid worden gestuurd, is misschien niet in alle gevallen juist, maar in ieder geval ook niet compleet. In het legioen landverhuizers zitten ook de maatschappelijke mislukkelingen, de slachtoffers van drugs, de slachtoffers van politiek spel; zij wier leven moeilijk gemaakt wordt in de kleine Curaçaose gemeenschap en daardoor als het ware gedwongen worden te vluchten naar Nederland.

"Goddank", zegt Pieters als spreekbuis van de 'loosers', "Ik ben blij dat die vluchtweg bestaat. Anders moeten wij creperen op Curaçao. Dit is de situatie waar het om draait: je kunt geen woning krijgen, je hebt drie kinderen om te verzorgen, je moet zes maanden wachten op je onderstand terwijl een vriend van de een of andere bestuurder binnen een week zijn geld krijgt. Jij staat tien jaar ingeschreven voor een volkswoning, een ander krijgt een huis binnen vier maanden."

Pieters woont in Nederland en is oprichter en woordvoerder van Repokan. Dat staat voor Renovashon Politiko i Kultural Antiano. Min of meer een zusterstichting van Tula. Ook een organisatie die valt onder de noemer welzijnsstichtingen. Pieters: "Wij zijn blij dat het verschijnsel aandacht krijgt. Sorry, maar wat minister Suzy Römer hier in Nederland is komen doen is gewoon belachelijk. Is het niet beter dat zij met anderen eraan gaat werken dat de weg voor terugkeer naar de Antillen opengaat? Als wij in de Antillen dezelfde rechten zouden hebben als hier in Nederland dan zat ik beslist niet hier. Tachtig procent van hen die in Nederland wonen wil terug naar de Antillen. Het is dus tijd voor hervormingen. *Renovashon* weet je wel. Dat wordt een lange strijd. Nederland zou kunnen beginnen met het zorgdragen voor meer sociale woningbouw op de Antillen."

"Het is eigenlijk heel simpel. Zonder geld kun je nooit meer terug naar Curaçao. Je redt het niet. Elke crimineel wil een ton hebben anders kan hij niets beginnen, denkt hij. Of je moet zo zijn dat je achter invloedrijke mensen aanloopt die dingen voor je kunnen regelen. Inderdaad, ook ik heb van dat soort politiek geladen beloftes gekregen. Kom terug en dan regelen we dit en dat voor je. Dat is wel leuk, maar als ik zo'n aanbod aanneem dan zijn mijn vrienden die in Nederland achterblijven daar niet mee geholpen. Eens ben ik ook naar Nederland gegaan, met een ticket en kleden die voor mij werden betaald. Ik weet dus hoe het gaat. Ik heb niets tegen personen die hierin een rol spelen; ik heb het niet begrepen op het systeem dat de Antilliaanse samenleving in zijn macht houdt. En het stoort me dat men er op Curaçao niet aan wil werken om die 'cultuur' te veranderen. Ik bedoel, premier Liberia heeft gewoon niets gedaan aan de vlucht naar Nederland; zij denkt immers: het zijn toch niet de mensen met expertise die vertrekken."

'Ik ben blij dat die vluchtweg naar Nederland bestaat'

"Wij als Antilliaanse stichtingen verzetten ons tegen die houding. Over enige tijd gaan we naar het Antillenhuis om daar in een manifestatie ons ongenoegen kenbaar te maken. Tweeduizend man in bussen. Curaçao en het Antillenhuis werken langs elkaar heen. Er is veel dat niet goed loopt. Gevolmachtigd minister Papy Jesurun mag wat ons betreft naar huis gestuurd worden." Dat zei Pieters een tijdje geleden. Inmiddels verscheen in een Nederlandse krant reeds het bericht dat groepen jongeren inderdaad zijn gaan protesteren bij het Antillenhuis. Pro-Lubbers, pro-Nordholt en anti-Jesurun.

Pieters weet hoe sommige Antilliaanse probleemjongeren in Nederland terecht komen. "Via de opvang van Victory Outreach in Rotterdam en Amsterdam. Soms werden er mensen van de straat opgepakt op Curaçao. Sociale Zaken hielp dan en zorgde voor overtocht naar Nederland om hier af te kicken. Er waren een paar advocaten die daarin bemiddelden. Het hoofd van Sociale Zaken was verantwoordelijk voor dat beleid. Maar het gebeurt nog steeds. Twee maanden geleden kwamen er weer twintig Antillianen over om af te kicken."

Het verhaal van ex-gevangenis-directeur Van der Ree klopt ook, volgens Pieters. Die zette M.P. persoonlijk op het vliegtuig. "Maar P. was binnen twee weken al weer terug op Curaçao. Hij mocht toen kiezen: zijn celstraf toch uitzitten of - dit keer op kosten van zijn familie - terug naar Nederland." M.P. koos kennelijk voor het laatste.

ZELFDE RECHTEN

Pieters weet veel. Maar namen noemen heeft geen zin. Want hij snapt dat zelfs als namen genoemd worden het werkelijke probleem blijft: hoe de al dan niet gedwongen vlucht naar Nederland aan te pakken. Het betekent dat Nederland in de Antillen moet ingrijpen, zegt Pieters. "Nederland doet nu nog dit: het behandelt ons als Nederlanders maar dan zonder rechten. Antillianen in Nederland zien de discriminatie, ze realiseren zich dat ze dezelfde rechten hebben binnen het koninkrijk en willen weg, maar kunnen niet. Daarom vechten wij voor vernieuwing. Politiek en Cultureel.

We vechten voor eerherstel van de Antillen en de Antillianen. Dat betekent niet zozeer curatele, maar opknappen. Zodat we terugkunnen."

Zullen oost, west, zuid en noord elkaar ooit vinden?

Richtingaanwijzers op de weg naar worldmusic

- door Joël Labadie -

Het is maar een een persoonlijke theorie, maar de kans bestaat als de invloed van house en hiphop en de opleving van de jaren zestig en zeventig muziek in Amerika en Europa aan het afnemen zijn, dat de volgende stroming die zich aankondigt zal zijn: worldmusic. Dat zou je het beste kunnen omschrijven als muziek die put uit ingrediënten van verschillende werelddelen. Westers, gecombineerd met Afrikaans, Arabisch en eventueel Caribisch en Latijnsamerikaans.

Het lijkt soms of Amerika en Europa de rest van de wereld willen laten denken dat zij het muzikaal voor het zeggen hebben. En dat is vaak ook zo. Daar is de commerciële overheersingsdrang van de Westerse popwereld schuldig aan. Eenrichtingsverkeer meestal. Maar het lijkt ook of men in het noorden van de wereld af en toe - zij het nog vaak voor de grap - de een of andere niet-Westerse invloed toelaat. Al was het alleen maar om een zomerhit te maken die Noorderlingen een tropisch vakantiegevoel geven.

Incidenteel waren er in de afgelopen tien jaren al profeten van de universele binding van muziek opgestaan. Paul Simon's Graceland had Afrikaanse invloeden en dezelfde artiest experimenteerde later met Braziliaanse drums. De Afrikaanse Alpha Blondy maakte naam in Europa en dan vooral in Frankrijk, Juan Luis Guerra en Kaoma (Lambada) zetten vijfhonderd jaar na Columbus hun eerste stappen in het nog onontdekte Europa. Reggae was er al een paar jaar. Muzikale incidenten waren de Afrikaanse Mory Kante die met zijn late-jaren-tachtig hit Yé Ké Yé Ké eenmalig scoorde en een sample van de Israelisch/Arabische Ofra Haza in Paid in Full van Eric B & Rakim. Verder hebben Band Aid, Aids aids en Amazone Aid of hoe al die benefietconcerten ook mogen heten, spelenderwijs wat niet-westerse muziekinvloeden voor het voetlicht gebracht van een wereldwijd televisiekijkend poppubliek. En de internationale bezorgdheid over politieke ontwikkelingen in Afrika bracht met zich mee dat men niet alleen anti-apartheid maar dus ook een beetje pro-afromuziek werd. Via de hiphopmixen van de afgelopen twee jaar leek de Caribische rubbadub als opvolger van de reggae even een voet tussen de deur naar de opnamestudio gekregen te hebben.

Men denke ook eventjes aan de Afrikaans-Scandinavische Docter Alban. Verder: in de zomer van '92 was er in Nederland een swingbeatachtig hitje waarin naar hartelust westerse ritmes met Arabische klanken werden gemixt, hoe dat nummer heet schiet het geheugen nu even niet te binnen. Wel is zeker dat in Nederland een enkele keer in de bladen en via culturele programma's gewag werd gemaakt van verschillende ethnische richtingen die in muziekkelders elkaar vonden en gingen experimenteren. Zoiets van Turk ontmoet Molukker en rasta speelt samen met rocker. *East meets west and north goes south* is echter nog lang geen vaste trend, althans niet in Nederland, ondanks het effect van al die Nederlandse toeristen die cd's met rubbadub, salsa en merengue meenemen naar huis, en ondanks dat er meer belangstelling is voor de cultuur van ethnische minderheden.

BOB MARLEY

In Frankrijk en Engeland is muziek uit de kolonies wat makkelijker voorhanden. Met Bob Marley en UB 40 als Britse schoolvoorbeelden. Daar staan tegenover musici die vanuit de Franse kolonies naar Parijs trokken met Alpha Blondy als hier meest bekende. Saxofonisten Manu Dibango (Kameroen) en Fela (Nigeria), Geoffrey Oryema (Uganda) rai-artiest Khaled (Algerije) en Mamadou Konte (Senegal) zijn muziekmakers die geworsteld hebben voor erkenning. Vaak in eigen land opgelicht omdat auteursrechten voor hun teksten en muziek met voeten getreden worden, beproefden zij - net als vele van hun niet-muzikale landgenoten - hun geluk in het welvarende Franse moederland. Bij voorkeur in de metropool Parijs. Als ze succes hebben, lopen ze meteen het gevaar door commerciële druk te verwestersen. Mory Kante lukte het bij voorbeeld niet te voldoen aan de vraag een vervolg-hit na Yé Ké Yé Ké te maken. De *worldmusic* en in het bijzonder de afro-geörientieerde muziek is door muziekjournalisten een zelfstandige stijl genoemd, maar zal voorlopig nog niet het grote publiek en de machtige radio-dj's trekken. Af en toe zijn er niet-westerse invloeden te herkennen in muziekprodukties. Het positieve effect is dat deze hits geïnteresseerden de weg kunnen wijzen naar een misschien in de platenhandel moeilijk verkrijgbaar maar opzich wel interessante muziekrichting van pure Afrikaanse, Latijnsamerikaanse of - in mindere mate - de Arabische muziek. De commerciële muziekwereld is echter nog niet klaar voor Aziatische muziek, want uit die hoek is nog geen hitje voortgekomen.

Een typisch voorbeeld van de interesse voor ex-koloniemuziek is de hier volstrekt onbekende Belgisch-Zaïrese zanggroep Zap Mama. Vijf levenslustig ogende meisjes uit Brussel die a capella opereren en zelf geen verklaring hebben voor hun succes. De in Europa in 1991 verschenen eerste cd van het quintet komt binnenkort uit in Amerika en in Europa verschijnt nog dit jaar een tweede cd.

ESKIMO'S

Marie Daulne, afkomstig uit Zaïre begon in 1989 voor de lol met de groep die destijds uit acht mensen bestond. Zij zegt: in Zaïre is zingen een traditie. Zij ging terug naar Centraal Afrika om iets met die traditie te leren doen. Zij bestudeerde onder meer zang en ritmische tradities van de Pygmeeën. Verschil met meer traditioneel ingestelde zanggroepen als bij voorbeeld Ladysmith Black Mambazo uit Zuid-Afrika is dat Zap Mama zich niet beperkt tot een bepaald genre. Op de debuut-cd staan naast Afrikaanse rituele gezangen ook een uit Syrië stammend lied en eigentijdse compositie. Op de nieuwe cd komen uit Azië afkomstige zangstukken. Er zit ook een nummer van Eskimo's op. Dat is natuurlijk de ultime vorm van *worldmusic*.

Zap Mama zong onder meer in het voorprogramma van Garland Jeffreys in New York en dat leverde de groep een platencontract op bij het label van ex-Talking Head David Byrne. Bandlid Cecilia Kankonda over de onverwachte belangstelling: "Eerst de Europese toernee, dan de cd afmaken en naar de VS voor optreden. We zien wel. Het grote succes zal toch niet voor ons weggelegd zijn. We maken niet de muziek die miljoenen mensen kopen." En dat blijft misschien wel het lot van *worldmusic*.

(Met dank aan Soundwaves)

Zap Mama: de dames Daulne, Kankonda, 't Hooft, Kabongo, Nawasadio.

Bob Marley

Van Gambiaanse snuif tot de Fergie

ALTERNATIEF ZOENEN

■ Zoenen als verplicht nummer als je je sociale contacten onderhoudt? Dit zijn internationale alternatieven voor de kleffe plakzoen.

De *Chinese snuffelkus*: raak de wang van je vriend of vriendin en snuif aandachtig onderzoekend.

Eskimo-neuzen: de neuzen tegen elkaar vrijven. Aardig bij iedere uitvoering. Wel eerst goed snuiten. Komt ook voor op Samoa, Borneo en in Nieuw Zeeland.

De *Gambiaanse snuif*: de man drukt de rugzijde van de hand van de vrouw tegens zijn neus en snuift.

De *Equatoriaal-Afrikaanse kneep*: de man grijpt de hand van de vrouw en knijpt vervolgens driemaal stevig in haar duim.

De *Polynesische beet*. Voor minnaars. Beoefenaren trekken bij deze kunstzinnige vorm van minnekozen elkaarvoorzichtigwenkbrauwharen uit met de tanden.

De *klassieke Weense handkus*: vergt zwier. Mond vooraf spoelen met tintelende champagne helpt.

De *Fergie*: zorgvuldig zuigen aan de teen, naar het voorbeeld van Lady Fergie's financiële adviseur. Men kan de teen eerst weken in cognac. Niet te verwarren met de *Vaticaanse voetkus*.

De *Californische schijnzoen*: zoeners keren elkaar de wang toe, raken elkaar net niet aan, sluiten de ogen, tuiten de lippen in een zoenmondje en zeggen 'Mwah.

Tip 1: de vluchtige en zeer verrassende *vingerkus*. Zuinig gebruiken, dus niet zoals Michael Jackson, staat gauw nichterig of stuntelig.

Tip 2: de *Glasgow Kiss*. Niet gebruiken. Een straatvechterstechniek waarbij het hoofd als moker wordt gebruikt.

■KLENIE BIMOLT

Ir. A Kamp over afvalstoffenplan:

'Vervuilde bodem en grondwater jagen toeristen weg'

= door Elisabeth de Montsouris =

CURAÇAO IS VEEL ernstiger vervuild dan men denkt. Het zichtbare vuil is slechts het topje van een grote vieze ijsberg. Onzichtbaar is de vervuiling van de bodem en daarmee van het grondwater, dat her en der op het eiland wordt opgepompt. Zo erg als in oost-Europa, waar hele grote gebieden zeer vervuild zijn, is het echter nog niet. Gelukkig maar, zegt ir. A.J. Kamp van het Nederlandse adviesbureau DHV. Maar er moet wel gauw een degelijk afvalstoffenplan voor het eiland komen. Uitvoering van dat plan kost uiteraard geld. Maar bodemsanering achteraf is nog veel kostbaarder. Ervaring in Nederland heeft geleerd dat dat in de miljoenen guldens gaat lopen; in oost-Europa is het zelfs onbetaalbaar om de zaak weer in het goede spoor te krijgen. Extra verwerkingskosten van bij voorbeeld honderd gulden per ton afval vallen dus in het niet bij de ellende die ontstaat, wanneer de Curaçaoënaar zijn eiland op deze voet verder vervuilt. Van de 280.000 ton huisvuil die Curaçao per jaar produceert, gaat 60.000 ton niet naar de vuilstortplaats te Malpais. Het wordt in meerderheid illegaal gestort of geloosd.

Kamp schreef in opdracht van Selikor een *Aanvangsnotitie Contouren Afvalstoffenplan*. Hij werkt daartoe samen met het Curaçaose bureau Caribbean Consulting Engineers. Vorige week werd met een brede maatschappelijke basis (vakbonden, milieugroeperingen, VBC, Kamer van Koophandel, dienst Ruimtelijke Ordening, GGD enzovoorts) gesproken over de inhoud. Met de aanvullende op- en aanmerkingen gaat Kamp aan de slag voor een definitief plan, waarvoor uiteraard bestuurlijke toestemming vereist is.

Het afvalstoffenplan zal zeker niet in een keer alle problemen kunnen oplossen. Op korte termijn (5 jaar) wordt gewerkt aan voorbereiding van de stappen die op middellange en lange termijn worden gezet. Volgens Kamp heeft het weinig effect, wanneer je direct begint met de invoering van afvalpreventie en hergebruik van bepaalde afvalstoffen, zonder dat alle betrokken partijen gemotiveerd zijn om eraan mee te werken.

Kamp: "Vaak levert afvalpreventie nog geld op ook, maar in Nederland hebben we gemerkt, dat de bedrijven daar niet aan willen. Ze geloven het gewoon niet. Voorbeeldprojecten zijn in zo'n geval heel zinvol. Je licht een bedrijf helemaal door, met subsidie. Kijkt naar het produktieproces, naar het grondstoffen- en energieverbruik en kijkt dan naar de mogelijkheden om dat te optimaliseren". Pas als de bedrijven door dergelijke projecten doordrongen zijn van het nut en de noodzaak kan overgegaan worden op grootschalige invoering van afvalpreventie. Op middellange termijn is daarmee een afvalreductie van 5 procent haalbaar.

TAPBIER

Voorkomen van afval is echter geen zaak van uitsluitend (produktie)bedrijven. Burgers kunnen hun eigen organisch afval composteren en gebruiken. Voor de overheid is hier een stimulerende rol weggelegd. In restaurants en café's kan het zogenaamde tapbier worden geïntroduceerd, waardoor minder (wegwerp)flessen worden gebruikt. Verder kan gedacht worden aan het stimuleren van bevolking en bedrijven om minder wegwerpprodukten aan te schaffen, zoals plastic bekers, borden en boodschappentassen.

Juist die voorlichting zal de komende vijf jaar moeten plaatsvinden, zodat de introductie van al dit soort maatregelen daarna geen weerstanden wekt. Ook voor het hergebruik van afvalstoffen geldt dat een goede voorbereiding het halve werk is. Gescheiden inzameling is bij hergebruik een eerste vereiste. Daarvoor ligt overigens reeds een ontwerp-eilandsverordening klaar. "Een goede stok achter de deur", aldus Kamp.

In zijn notitie worden zes afvalstromen genoemd die in aanmerking komen voor hergebruik. Daarvan vallen glas, papier en karton min of meer af, omdat Curaçao te kleinschalig is om de verwerking ervan hier te laten plaatsvinden. Autowrakken worden al verwerkt en naar Colombia geëxporteerd. Blijven als serieuze kandidaten over afgewerkte olie, beton- en metselwerkpuin alsmede groente- fruit- en tuinafval (gft). Samen zijn zij goed voor zo'n 85.000 ton afval per jaar. Tegen meerkosten van circa 30 tot 80 gulden per ton kan dit afval opnieuw worden gebruikt en daardoor worden onttrokken aan de grote afvalstroom.

Het gft afkomstig van huishoudens en bedrijven kan grootschalig worden gecomposteerd. De aldus verkregen compost is een prima organische meststof, waaraan op het eiland groot gebrek is. Beton- en metselwerkpuin kan als fundering bij de wegenbouw dienen, terwijl van afgewerkte olie brandstof kan worden vervaardigd.

LEKVRIJ

Voorlichting aan, en bewustwording en motivatie van de bevolking zijn in de komende vijf jaren echter essentieel. Tegelijkertijd kan gewerkt worden aan het 'lekvrij' verwijderen van afval. Kamp bedoelt daarmee dat er geen afval meer terecht mag komen op plaatsen waar het niet thuishoort: "We moeten ervoor zorgen dat we de afvalverwijdering van begin tot eind in de hand hebben. Het moet dus afgelopen zijn met het illegaal storten of met de opslag van afval op eigen terrein".

■ Ir. A.J. Kamp: '.. plicht tegenover het nageslacht...'

Een ander knelpunt waaraan op korte termijn moet worden gewerkt is de stortplaats Malpais. In de huidige situatie sijpelt het hemelwater door het vuil heen. Onderweg neemt het de verontreiniging van de vuilstortplaats mee, die vervolgens in de bodem en het grondwater terecht komt, met alle mogelijke gevaren voor de volksgezondheid van dien. Over de aard van de bodemverontreiniging is op dit moment niets bekend, maar schoon zal de grond onder Malpais in elk geval niet zijn.

In de eerste plaats dienen er dan ook bodembeschermende voorzieningen aangebracht te worden, vertelt Kamp. Verder moet er onderscheid komen in soorten afval. "Takkenbossen kun je natuurlijk gewoon blijven storten, maar voor chemische afvalstoffen heb je echt een dubbele onderafdichting nodig. Dat betekent een compartimentering op de stortplaats. Verder dient het vocht opgevangen en gezuiverd te worden".

Wanneer de bodem van de stortplaats eenmaal op adequate manier is beschermd, kan volgens Kamp de afvalberg in de toekomst afgedekt en hergebruikt worden. "Als we zo doorgaan is Malpais nog zo'n 25 jaar te gebruiken. Bij toepassing van alle voorgestelde maatregelen gaat hij zelfs zo'n veertig jaar mee. Zonder beschermende maatregelen aan de stortplaats houden we in beide gevallen een stuk grond met negatieve economische waarde over, omdat die door de vervuiling voor geen enkel doel meer bruikbaar is. Bij een 'schone' afvalberg kan er een recreatieve bestemming aan worden gegeven, een golfbaan bij voorbeeld. Een prettig idee, gezien de schaarse grond op Curaçao".

VERBRANDEN

Als op de middellange termijn begonnen is met hergebruik en afvalpreventie zijn er mogelijkheden om het resterende afval zo te bewerken, dat het minder ruimte in beslag neemt en minder bedreigend is voor onder andere het grondwater. Er kan gekozen worden uit verbranden, vergisten, biologisch drogen en export met verwerking elders. "Maar de keuze voor een van deze alternatieven speelt nog helemaal niet. We hebben het dan over maatregelen op lange termijn, over een jaar of tien dus", zo zegt Kamp. "Het is voorbarig om daar nu al een beslissing over te nemen. Over tien jaar weten we veel meer over bij voorbeeld vergisting".

Over de kosten van uitvoering van het hele afvalstoffenplan is Kamp duidelijk. Preventie is volgens hem uiterst belangrijk en die mag best wat kosten. "Je kunt niet uitsluitend naar de kosten van de verwerking kijken. Aan de andere kant van het verhaal zit bij voorbeeld een zodanige vervuiling van het eiland dat de toeristen wegblijven. Ga dat maar eens in harde guldens omzetten. Hetzelfde geldt voor de (chemische) vervuiling van de bodem. Dat betekent dat grote stukken grond geen economische waarde meer hebben. En bovendien hebben we natuurlijk een morele plicht tegenover het nageslacht om Curaçao schoon en leefbaar te houden. Dat is helemaal niet meer in geld uit te drukken".

Olympische zwemsters houden reünie op Curaçao

'Dit is bijna net zo lekker als op dat ereschavotje staan'

EÊN REÜ NIE is bijna altijd een heel evenement. Maar als zo'n reünie van Nederlandse zwemsters gehouden wordt op Curaçao, dan geeft dat nog een extra dimensie aan de feestvreugde. Dat ondervonden dezer dagen de Olympische zwemsters Ada Kok, Klenie Bimolt, Bettie Heukels, Jopie Troost, Toos Beumer (Krediet) en Enith Brigitha. De eerste vier waren naar Curaçao gekomen, na een weerzien in Nederland met Toos, die op Curaçao woont en het viertal uitnodigde om over te komen.

"Wat heerlijk", zegt Ada Kok, temidden van de vriendinnen-voor-het-leven, gezeten op het terras van het Lions Dive Hotel. "Mensen, mensen, wat een weelde". Genietend neemt ze een slok van haar campari jus d'orange. "Meiden... proost. Dit is bijna net zo lekker als midden op dat schavotje staan om je medaille in ontvangst te nemen. Kip ik heb je, dacht ik dan, dit kan niemand me meer afnemen. Maar... wel tranen natuurlijk, mens wat heb ik altijd staan janken". De anderen knikken instemmend. "Nou, ik ken je wel vertellen dat ik net zo hard zat te janken op de tribune", klinkt opeens de stem van Toffie Hofland, die zich ook bij het gezelschap heeft gevoegd. Tof is een goeie bekende van de 'waiffies', zoals hij ze op zijn Zaans noemt.

"Ja, 't benne nog altijd pittige wijffies net zoals vijfentwintig jaar geleden in Mexico. Vijfentwintig jaar... kunnen jullie je dat voorstellen?" Tof was in Mexico (zoals hij zelf zegt) 'gewoon als scheidsrechter'. Alsof iedereen zo maar als scheidsrechter naar de Spelen wordt gestuurd. Maar Tof staat bekend om zijn bescheidenheid. Wat hij hier op Curaçao voor de zwemsport heeft gedaan is natuurlijk alom bekend en nog altijd zet hij zich voor honderd procent in. "Dat was in die tijd wel effe anders dan nu met de Olympische Spelen".

Het was toen net één grote familie, zegt Klenie Bimold, waarvan duidelijk te horen is dat ze uit Groningen komt. "Tegenwoordig is het een heel zakelijk en ook politiek gebeuren. Ik ben blij dat wij dat allemaal niet meer hoeven mee te maken.."

Ada Kok: "Wij hebben nog echt kennis gemaakt met de blije spelen, tot achtenzestig. Toen gaf je de bewaker nog een kus op zijn voorhoofd en er gingen tien mensen achter je naar binnen, maar na tweeënzeventig, iedereen weet wat er toen in München gebeurd is, zijn de spelen toch wel een soort veiligheidspelen geworden. Dat vind ik in en in triest.... Vroeger stapte je gewoon op de bus met weet ik veel wie. Bij voorbeeld met de Braziliaanse basketbalspelers konden wel het heel goed vinden. Nou, dan stapten we dus gewoon in de bus en gingen naar hun wedstrijden kijken. Nu moet je 30.000 pasjes laten zien en dan mag je nog niet mee, want je hebt geen entreekaart. Het blije is er dus een beetje af, het opene... Maar dat neemt niet weg, de Spelen bljven altijd de Spelen".

Ada is opgegroeid in Amsterdam evenals Jopie Troost. Jopie trainde altijd in het Heiligewegbad en al gauw werd duidelijk dat ze een supersnelle was. Ze werd uitverkoren voor Rome in 1960, voor de estafetteploeg, 4 x 100 meter vrije slag. "Toen zijn we gediskwalificeerd, wat natuurlijk heel jammer was. Je hebt er zo naar toe geleefd en dan dat... Sita Posthumus nam de wissel verkeerd over. Voor haarzelf moet het trouwens verschrikkelijk geweest zijn. Temeer daar wij goed waren voor de eerste of tweede plaats. Prins Bernhard was er ook en die heeft nog geprobeerd een goed woordje voor ons te doen bij de jury. Een geweldige man trouwens die Prins Bernhard. Maar ook hij kon niets voor ons doen".

Jopie, onlangs 50 geworden, was toen 17 jaar. "Ik was voor de Olympische Spelen in Australië geselecteerd en daarna heb ik tot Tokio geprobeerd mee te doen. Dat is jammer genoeg niet gelukt, maar ik ben nog steeds blij dat ik het allemaal heb meegemaakt en... ik heb er natuurlijk een fantastische vriendenkring aan over gehouden. En nu zitten we hier en we vinden het allemaal prachtig, he jongens?"

Bettie Heukels, die druk in gesprek was met Toffie, vindt dat het tijd wordt om ook eens een duit in het zakje te doen. Bettie is Eindhovense. "Heerlijk dat we hier ook kunnen zonnen. Weet je dat we dat vroeger helemaal niet mochten? Ten strengste verboden, want dat was slecht voor de spieren. We deden het wel eens stiekem. maar je moest niet betrapt worden, want dan zwaaide er wat".

Bettie heeft haar man Hans ontmoet in de zwemwereld, hij speelt waterpolo en natuurlijk kent Toffie hem ook goed. Hans was ook mee naar Mexico, maar jammer genoeg won het team geen prijs. De kinderen van Hans en Bettie zwemmen en poloën ook allemaal en de hele familie is dus vaak in het zwembad te vinden. In Mexico zwom Bettie de 400 meter wisselslag, dat was 100 meter vlinder-, rug-, schoolslag en borstcrawl.

"Daar ben ik ook Europees kampioen geweest. Het was een geweldige ervaring en ik heb er mijn man en kinderen en een vriendenkring aan overgehouden. Nu logeren we dus bij Toos en haar man Nico en ze houden ons enorm bezig, we vervelen ons geen seconde en komen tijd tekort. Wat mij betreft, zou ik best wat langer willen blijven, want tien dagen is wel erg weinig".

Wat vinden de dames van de huidige Nederlandse zwemploeg?

Ada: "Dat is moeilijk te zeggen, want er is zo veel veranderd. Alleen al, zoals we zoëven al zeiden, dat het nu een politieke en zakelijke aangelegenheid geworden is. Ook de sfeer, zoals die vroeger bij ons was, is heden ten dage ver te zoeken. Omdat er nu geld aan te pas komt, is het vaak haat en nijd. Ze krijgen nu bij voorbeeld een auto van een bekend merk, kleding, geld en noem maar op. Dat hadden wij toch allemaal niet..."

Jopie: "Ik ben mijn ouders nog steeds dankbaar dat ze dit voor mij mogelijk hebben gemaakt. Wij hadden maar heel weinig geld, het was vlak na de oorlog en ze moesten er heus krom voor liggen. Een abonnement voor het zwembad kostte vijfendertig gulden en mijn vader heeft dat bij elkaar gesprokkeld met het ophalen van oude kranten en oud ijzer. De jeugd van nu heeft die problemen niet meer. Nu zijn daar sponsors voor. Maar ik geloof niet dat het de mentaliteit ten goede is gekomen. Als je toch ziet dat een huidige Nederlandse zwemploeg niet meer een eenheid is, maar verdeeld in drie groepjes die helemaal niet met elkaar omgaan. Dat vind ik een teken aan de wand".

Ada: "Ze lijken zo vroeg al blasé... toen ik in de ploeg kwam (dat weet jij nog wel, he Bettie?) toen had ik nog een tuinbroek aan, een paardestaart op mijn kop en ik duimde nog". Algemene hilariteit.

Bettie: "Ja, toen was je dertien". Ada: "Ja, Bettie was dus een jaar of wat ouder en daar keek ik toen natuurlijk heel erg tegen op. Later valt dat leeftijdsverschil helemaal weg".

Bettie lacht: "Toen moesten we haar nog helemaal opvoeden". En dat opvoeden is dus aardig gelukt. De dames van de Hollandse damesclub, zoals het team heette, raken niet uitgepraat. Hoe Ada, die toch een jonkie was, overal op af gestuurd werd, omdat ze zo'n goeie babbel had. Die babbel heeft haar trouwens geen windeieren gelegd. Nog steeds staat ze behoorlijk in de belangstelling. Verschijnt op de Nederlandse TV in allerlei panels en timmert danig aan de weg. Ook hier op Curaçao wordt zij door de Nederlanders op straat herkend.

"Hele volksoplopen veroorzaakt ze", zegt Klenie, "en ze heeft hier ook nog een neef ontmoet, die duikt konstant op. Waar we ook gaan, hupla, daar is de neef weer. Wel lastig hoor, als je zo bekend bent. Maar ja, dat is net wat voor Ada". Zelf is Klenie al 28 jaar verbonden aan het Nieuwsblad van het Noorden, als journaliste en tegenwoordig doet ze nog veel burowerk en opmaak van de krant. Bettie is lerares lichamelijke opvoeding in Eindhoven en Jopie, die kinderen heeft die nogal rondzwerven, reist af en toe achter de kinderen aan. Oma is ze ook al, dus er valt ook nog wel eens wat op te passen. Verder is ze af en toe gastvrouwe in het gezellige café d'Alderliefste in Bergen (NH) waar ze al weer vijfentwinig jaar woonachtig is.

Jopie: "Curaçao is net Bergen, maar dan op een eiland". Helaas kon een andere bekende zwemmster van de ploeg Enith niet aanwezig zijn bij het gesprek, maar bij Enith gaan ze morgen met zijn allen BBQ-en. Enith is weer van een latere generatie zwemsters, maar ze kennen haar opperbest, Jubelend en juichend over de prachtige zonsondergang verlaat het gezelschap het Lions Dive Hotel, want Toos en Nico Krediet hebben ongetwijfeld voor vanavond wat leuks in petto. Vier toffe meiden, die we zeker, heel zeker, spoedig weer terug zullen zien op Curaçao.

■*Van links af Klenie Bimolt, Bettie Heukel, Jopie Troost en Ada Kok.*

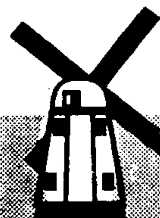

Prins Bernhard opent hernieuwde zeehondencrèche

Met het loslaten van zeehond Jaap in het bassin voor herstelde zeehonden heeft Prins Bernhard woensdag de nieuwbouw geopend van de **zeehondencrèche** in Pieterburen. De nieuwbouw bestaat uit vier buitenbassins, zeven quarantaine-eenheden, een nieuwe zuiveringsinstallatie, een publieksinformatiehal en een videozaal. De nieuwbouw kost vier miljoen gulden.

De crèche trekt jaarlijks 250 duizend bezoekers. Er verblijven momenteel 39 zeehonden. In de Waddenzee verblijven momenteel circa 950 zeehonden.

Liever heimwee dan Holland

=door René van Nie=

ZO EEN KEER per maand gaan mijn vrouw en ik 'trippen'. We maken dan een rondje over het eiland en bezoeken vrienden. Dezelfde vrienden in dezelfde volgorde en nooit andersom, want dan raak ik in de war.

We beginnen bij een Hollands echtpaar, dat zich ruim dertig jaar geleden op Aruba vestigde. Eef en Frans. Met zijn onderwijzershanden bouwde Frans een prachtig huis met uitzicht op het water en Eef zette de boel in de verf. Toen dat stevig en wel af was, schafte ze zich een stalen karkas aan dat op een boot leek en toverden samen binnen vijf jaar een beeldschoon zeilschip uit het niets waarmee ze inmiddels heel kundig over het tropische water varen.

Het zijn hele aardige mensen, Eef en Frans. Ik heb ze nog nooit horen zeuren, niet over mensen horen roddelen, en op de kop toe zijn ze altijd vrolijk en tevreden. Daarbij serveren ze een beste Hollandse speculaas bij een lekker kop koffie.

Als we daar wat hebben bijgepraat, bezoeken we onze Arubaanse vrienden Rufu en Livia, die me jaren geleden op weg hielpen toen ik op het eiland kwam wonen. Soms eten we er een vers visje met banaan en *pan bati*, of kip met rijst, afhankelijk van de dag en het uur. Nadat we ook daar de toestand in de wereld in het algemeen en die van Aruba en de Antillen in het bijzonder hebben doorgenomen, vertrekken we weer. Omdat we onze vriendschapskring klein maar fijn hebben gehouden, zijn de bezoekjes hiermee afgerond en na een kijkje in de Franse Pas gaan we weer op huis aan.

Tijdens onze laatste bezoek aan Eef en Frans bleek hun tuin in een open volière te zijn veranderd. Trupialen vlogen af en aan en deden zich tegoed aan bananen. Ontelbare barika hel verdrongen zich rond het suiker dat in ruime mate lag uitgestald en zo nu en dan meldde zich een leguaan die ook van banaan leek te houden. Voor de rest vloog er nog van alles rond. Chuchubi's, totolika's, gronddruiven, moffi's, buladeifi's en patrichi's. Mijn vrouw en ik waren diep onder de indruk van die tropische pracht en toen we thuiskwamen, begonnen we óók met het ophangen van voederplaatsen wat achteraf toch wel wat gedoe bleek. Want vogels waren een geheel nieuw onderwerp voor ons.

Toen ik een zestal jaren geleden vers uit Amsterdam op Aruba aankwam, haalde ik met wat honden óók kippen in huis. Ik liet een kolossaal groot hok bouwen met gaas dat vijf meter hoog was en vulde dat met drie hanen en vijftig kippen. Ik wist toen echter nog niet dat Arubaanse kippen konden vliegen. En ik wist ook niet dat ze heel hoog konden vliegen, met als gevolg dat ze over het hek van hun hok zo in de bek van de honden vlogen. Nadat er op die manier zo'n twintig kippen en twee hanen waren verdwenen, stopte ik de honden in het hok en liet de kippen buiten lopen. Maar ik wist óók niet dat Arubaanse kippen weer terug vlogen in het hok. Dat schoot dus niet erg op en zo liep er na enige tijd nog slechts één treurige haan rond die toen van eenzaamheid een natuurlijke dood is gestorven.

Daarna kwamen de geiten. Niet zo maar geiten, maar hele aparte geiten. Een mannetje en een vrouwtje die twee jonkies kregen. Eén overleed tijdens de geboorte en de ander wist ik in leven te houden. Wat hij me niet in dank afnam, want hij groeide uit tot een levensgevaarlijk monster dat in zijn woede om mij op de horens te nemen dwars door het kippegaas ging. Op een ochtend waren ze dan ook alle drie verdwenen en leven nu mogelijk ergens in de *mondi*.

Heel even was er toen sprake van een paard, maar ik heb net zo'n hekel aan paardrijden als aan skiën. Daarbij vind ik dat een mens zich niet op een dier moet voortbewegen. Je gaat lopen, neemt de fiets, bus of auto, maar klimt niet op de rug van een knol, want daar heeft dat best niet om gevraagd.

Daarna kwamen er twee ganzen want er was ons verteld dat die zo fantastisch waakten. Wat ze ook deden. De gehele nacht door, zodat we geen oog meer dicht deden. Daar zagen we toen ook maar snel van af.

Vervolgens werd ons nog een aap aangeboden, maar dat vond ik te zielig voor woorden.

Ook in de ezel zag ik geen brood toen iemand met dat dier voor de poort stond, want zijn blik voorspelde weinig goeds en hij leek me met geen stok vooruit te krijgen.

Verder vond ik een papegaai in een kooi dierenmishandeling dus daar begon ik ook niet aan en mijn vrouw is allergisch voor poezen.

Dat schoot dus óók niet erg op met onze dieren en daarom concentreerde ik me maar op fruit, groente, planten en bloemen. Ik begon met het kweken van tomaten waarbij ik me van die grote blozende kanjers voorstelde. Ik maakte een soort van bak, gooide die vol met potaarde en plantte de zaadjes. Bewaterde ze ruim en tot mijn genoegen schoten ze als paddestoelen uit de grond. Maar hun groei werd verstoord door beestjes die de tomaten opaten en de enige die ik matig rond en rood wist te krijgen bleek na enig rekenen zo'n honderd gulden te hebben gekost, want mijn waterrekening had zelfs een miljonair nog doen schrikken.

Groente werd dus ook niks zodat ik me op bloemen concentreerde. Tulpen leek me heel wat. Een beetje Holland in de tropen, een soort Lisse en Hillegom in het klein. Zonder toeristen.

Tijdens een bezoekje aan het moederland nam ik wat bollen mee en stopte die keurig op een juiste diepte in de aarde. Na maanden bewateren en wachten werd duidelijk dat geen enkele tulp onze tuin zou gaan versieren. Bij navraag bleek dat tulpenbollen niet gedijen zonder een nachtvorstje. Ik kocht nieuwe bollen en legde die enkele weken in de ijskast. Hiermee meende ik de Hollandse nachtvorst te hebben gekopieerd en stopte ze daarna opnieuw in verse potaarde. Dat is inmiddels vijf jaar geleden en ik heb de hoop opgegeven dat ze zich ooit nog zullen laten zien. Mogelijk is een Hollandse nachtvorst toch niets anders dan mijn tweesterren koelkast.

Ik besloot nu dicht bij huis te blijven en plantte de hele tuin rondom ons huisje vol bomen. Als jonge aanwas gekocht bij Portugezen, Arubanen of als stekjes gekregen van Hollandse vrienden. De helft van mijn inkomen investeerde ik in dripsystemen en tot mijn grote voldoening groeide de boel als kool. Het enige probleem was echter dat ik wat al te willekeurig in de weer was geweest en zo stonden de grote bomen elkaar al snel in de weg en was ik verplicht de helft weer om te hakken.

Door al die ellende arm en wijs geworden, hield ik op met beesten, planten, bloemen, bomen, fruit en groente en besloot dat de natuur zijn eigen werk maar moest doen.

Daarom vond ik die vogels bij Eef en Frans dan ook de oplossing en ging vol goede moed aan de slag. Het mijn echtgenote kwam ik overeen dat de voederplaats precies voor mijn werkkamer moest komen omdat ik daar het grootste deel van de dag doorbracht. Het glas in de grote *sliding doors* gaf me dan niet alleen een schitterend uitzicht op het Arubaanse landschap en de zee, maar ook op de vogels, wat mijn 'creativiteit' zeker ten goede zou komen. Van het idee dat een schrijver thuishoort op een zolderkamertje vier hoog achter met zicht op een blinde muur en het geluid van koerende duiven had ik nooit gehouden al heb ik wel als zodanig jaren doorgebracht in een Amsterdamse volksbuurt.

Maar een mens wil vooruit in het leven en zo begon ik voor de vogels een vijftal planken op maat te zagen, boorde gaten in de hoeken en maakte daar draad aanvast. Deze meesterwerken bevestigde ik vervolgens aan balken van de overkapping voor mijn werkkamer. Na veel geploeter slaagde ik er uiteindelijk in de planken waterpas te laten hangen wat me handig leek voor de bakjes met water.

Achteraf bleek de boel toch nog overmatig te wiebelen en viel al het voer en water van de planken als er een vogel van enig gewicht op neerstreek. Zo viel er niets te eten en veranderde de vloer al snel in een stortplaats van rotte banaan, watermeloen, suiker en vogelpoep. Ik verkorte het hang- en sluitwerk en beperkte het schommelen tot een minimum. Tevreden ging ik daarna op weg naar de stad en kocht in verschillende winkels de bananen, watermeloenen, suiker en zakken vol zaadjes. Daarmee vulde ik de bakjes waarbij ik op elke plank wat anders legde omdat een vogel eet zoals hij gebekt is.

Toen dat allemaal achter de rug was, maakte ik een vers kopje koffie, stak een sigaretje op en ging zitten wachten. Een kwartier, een uur een halve dag. En op een enkeling na kwamen ze niet. Mijn gevleugelde vriendjes zaten nog steeds op afstand de kat uit de boom te kijken. En lieten het eten onberoerd.

Bij navraag bleken de voederplaatsen te onbeschut en als zodanig weinig uitnodigend voor de schrikachtige vogels uit de *mondi*. Dit loste ik op door een tiental hangplanten aan te brengen in de hoop daarmee de vogels wat dichter bij hun natuurlijke omgeving te brengen. En ze kwamen en kwamen ze: moffi's, de barika hei, chuchibi's, trupialen, buladeifi's, patrichi's en wat zich verder nog aandiende, dat ik niet thuis kon brengen.

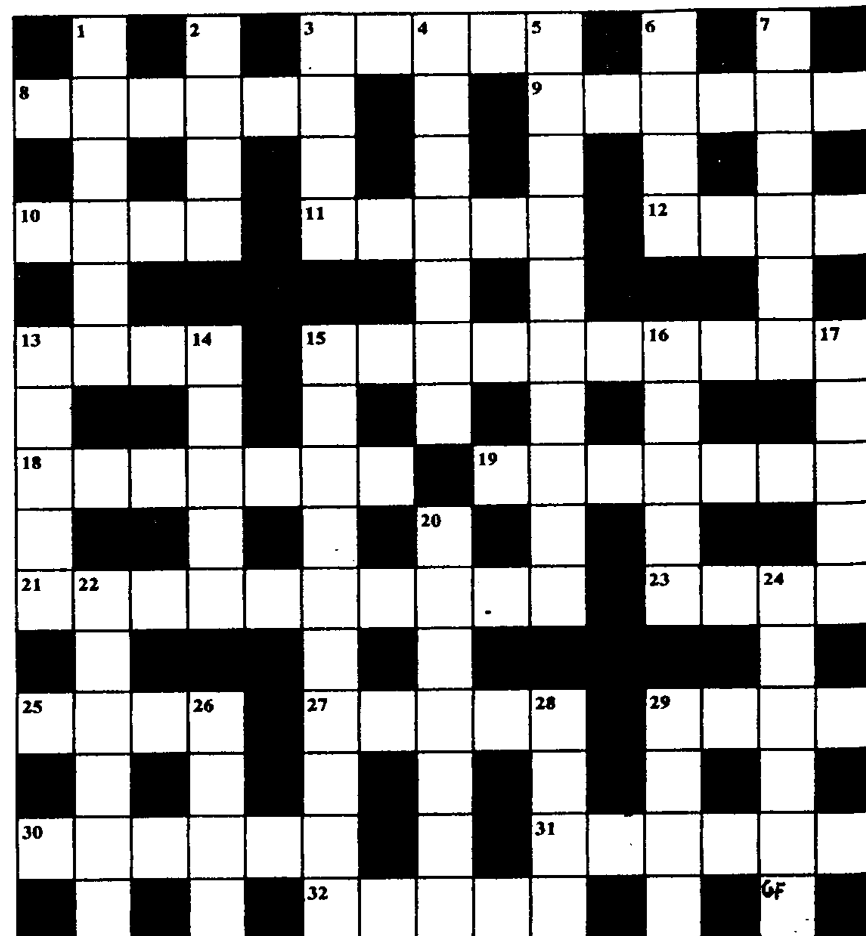
Eerst nog aarzelend, maar snel brutaler en in steeds grotere getalen. Waarna de oorlog uitbrak. Want voor mijn ogen werden complete veldslagen geleverd. Al stonden ze elkaar niet net als mensen naar het leven, maar beperkten ze zich tot het verjagen van elkaar waarbij het recht van de sterkste zegevierde. Waren de grootste even weg, dan kwamen de maatjes kleiner en hadden die ook het buikje vol, dan mochten de daaropvolgende even aan de bak.

Ondertussen was het eten niet aan te slepen, waarbij vooral de bananen als sneeuw voor de zon verdwenen. In het begin leek het er nog even op dat ze me dankbaar waren, maar al snel werd ik bestraffend toegekwetterd als de bordjes leeg raakten zodat ik keer op keer schuldbewust richting supermarkt toerde voor nieuwe voorraad. Desondanks mijn ijver en financiële aderlating was hun vraatzucht echter niet meer bij te houden en dat verergerde met de dag zodat ik me op het laatst door al hun gefladder en geruzie niet eens meer kon concentreren op mijn werk.

Om zelf te kunnen overleven, heb ik uiteindelijk krachtig moeten ingrijpen door ze allemaal op dieet te zetten. Waarmee ik me hun woede op het lijf haalde zodat ik niet meer langs ze durfde te lopen en via de achterdeur mijn werkkamer binnen moest. Maar inmiddels is ook dát opgelost. Voor het glas van de *sliding doors* hangen nu dubbeldikke gordijnen. Op die manier kunnen ze me niet meer zien. Dat mijn werkkamer daardoor in een soort cel zonder uitzicht is veranderd, moet ik maar op de koop toe nemen.

Zo ben ik er niet veel op vooruit gegaan in relatie tot mijn zolderkamertje vier hoog achter in Amsterdam. Het enige voordeel is dat ik nu geen trappen meer hoef te lopen.

Cryptogram

HORIZONTAAL:
3. zo moet het niet lopen, maar het zit wel aan je fiets (5)
8. pannen sparen (6)
9. die helling is het einde (6)
10. flessegeest (4)
11. zwaar water (5)
12. slaag met een tik (4)
13. Engels-lijkende plant (4)
15. eet de vrouwenrover hiervan? (10)
18. verdwijn, engerd, met je aansteker (7)
19. gloeiend afgaan (6)
21. stuurknuppeltje? (10)
23. het gerucht alleen al (4)
25. de dokter is dronken in de menigte (4)
27. toon de leiding dat het mis is (5)
29. onsympathieke zeebewoner? (4)
30. de plaats waar de zot woont volgt op zijn verstand (6)
31. is Rembrandts vrouw in staat in de staat? (6)
32. de rekeningen komen in stukken (5)

VERTICAAL:
1. mantel waarin het lokale spel gespeeld wordt (6)
2. nam het hok mee (4))
3. als een vogel zo verkouden (4)
4. klaar voor vertrek? Blazen maar! (7)
5. muntje? (10)
6. stalen oogopslag (4)
7. niet slim, dat kerkorgaan (6)
13. kampeerbier (5)
14. metalen cliënt (5)
15. trapauto? (10)
16. de vrucht van een vis (5)
17. goddelijk, die muzikale clown! (5)
20. mij ontsnapt een ademstoot uit egoïsme (7)
22. organisch vlees bij de borrel (6)
24. deze berg is het resultaat van de paring van een vogel met een knaagdier (6)
26. hoger water (4)
28. je kunt die Germaan hierop horen spelen (4)
29. zou zich verre van de kabel moeten houden (4)

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Anna Baptist
Caya BC 198
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. tombe; 5. den; 8. dan; 11. temen; 15. Piu; 16. populatie; 19. sok; 21. kleun; 22. fut; 23. crêpe; 25. do; 27. bol; 29. Ohm; 30. el; 31. decor; 34. rug; 36. put; 37. piste; 39. Aragon; 41. bijzit; 43. Rottum; 44. li; 45. ees; 47. Nel; 48. jas; 49. R.D.; 50. pest; 52. eta; 54. pen; 55. loet; 57. sik; 58. elektra; 59. iep; 60. stil; 62. het; 63. ent; 65. Velp; 67. he; 68. neg; 69. rag; 71. Sir; 73. re; 74. barkas; 76. rabat; 78. Cupido; 81. inert; 82. rem; 83. bil; 85. legio; 86. as; 87. aap; 89. lob; 91. G.S. 92. speld; 93. Eli; 95. Perth; 97. hit; 98. aartsdief; 101. Eem; 103. ramen; 104. ris; 105. oer; 106. knier.

VERTICAAL: 2. op; 3. mik; 4. buldog; 5. donor; 6. e.p.; 7. nuf; 8. dat; 9. A.T.; 10. nicht; 12. esprit; 13. moe; 14. e.k.; 16. pub; 17. lus; 18. Erm; 20. Edda; 24. slem; 26. oerle; 28. lub; 29. out; 30. etude; 32. caissiere; 33. roe; 35. gijn; 36. pil; 37. pos; 38. stroperig; 40. nee; 42. zeekrab; 43. ran; 46. steeg; 48. jeans; 50. pus; 51. til; 53. alt; 54. pre; 55. lev; 56. top; 61. thans; 62. hes; 64. tic; 66. ledig; 68. nat; 69. ram; 70. GAB; 72. rul; 74. biak; 75. krapte; 76. rep; 77. til; 79. petten; 80. oost; 82. radar; 84. loper; 87. a la; 88 als; 90. bef; 92. Sim; 93. ets; 94. ido; 96. hei; 97. ha; 99. R.I.; 100. i.e.; 102. M.E.

laksheid van de regering. Dat wachten - dat uitstellen! Hoe meer je uitstelt, hoe meer kosten je immers hebt. Als ze een planning hadden gehad waarbij om de drie jaar de scholen zouden worden onderhouden, was dit probleem er niet.

HIRSCH BALLIN

"Ik heb persoonlijk met Hirsch Ballin gesproken. Niet als aspirant-politicus hoor, daar weet hij niets van. Ik werd als doodgewoon burger bij hem geïntroduceerd door een bankier. Het is mij duidelijk, dat wij, voor goede voorstellen en voor goed overwogen projekten, behoorlijk wat hulp kunnen krijgen. Ik heb met minister Hirsch Ballin gesproken over werkeloosheid en over de verloedering van onze jeugd.

Als u het in orde zou vinden bij de bestuurders, zoudt u dan ook in de politiek gaan?

Rudi Plaate grimlacht. "Dan zou ik gewoon in mijn zaak blijven zitten. Ik wil er echter inspringen, om andere mensen te stimuleren, omdat we iets moeten doen aan de situatie."

Rudi Plaate werd geboren op Curaçao, op 5 februari 1937. Hij maakte de tien-klassige Hendrikschool af. Dhr. Plaate is getrouwd met mw. Emma Bergonje, het echtpaar heeft vier kinderen. Plaate is begonnen te werken met zwaar materiaal bij de steenbrekerij op Koraal Specht. Hij is behoorlijk sportief: Deed, en doet nog aan voetbal en atletiek. Hij was jeugd-tenniskampioen in de jaren vijftig - kampioen alle categorieën in 1969, en hierna jarenlang tennistrainer van Asiento. Hiernaast is hij ook een erkend musicus op het eiland, die een aantal bekende composities op zijn naam heeft staan. Rudi Plaate begon met een fruitstalletje bij Zuikertuintje. Later was hij eigenaar van Fruteria Altagracia (het tegenwoordige Tap maar in). De afgelopen vijftien jaar zwaait hij de scepter in de supermarkt Rudi's. Hij zette bovendien het Douwe Zalm Center op, en is mede-eigenaar van het 'A.P.I. Export Fruit' in Miami. Momenteel is hij zeer bezorgd over de toekomst van Curaçao, echter met de wil om een steentje bij te dragen zodat het komt tot orde op zaken zetten.

duur zijn en dient in gebieden die nog niet vernietigd of verstoord zijn te geschieden. Ook heeft het weinig zin om gebieden te herstellen die verder niet beschermd zijn. Stel je voor dat je geld zou uitgeven om mangroven te kweken en aan te planten en dat vijf jaar later de plek waar ze staan gedempt wordt. Ruimtelijk ordening ligt ten grondslag aan habitat management.

Het in werking brengen van het beheer betekent ten eerste een wettelijke basis voor de nodige regelgeving en ten tweede controle op naleving van de regels. Beide zijn nodig voor gedegen beheer. Het belangrijkste is echter de wetgeving. Controle vloeit namelijk voort uit wetgeving en niet vice verse.

Vaak hoort men zeggen dat als er geen controle is op een wet dat men de wet beter kan afschaffen. Dat is zeker niet waar. Het kan zijn (en is vaak zo), dat gebrek aan controle van tijdelijke aard is (financiële problemen en andere prioriteiten). Het is bijna altijd zo dat de intensiteit van controle op wetten varieert vanwege de verschillende factoren. Het probleem lost men dan niet op door de wet af te schaffen, maar door de mogelijkheden voor controle te verbeteren.

Voor wat betreft het invoeren van de meeste wettelijke regelgeving voor beheer van het rif kan gesteld worden dat de financiële kosten relatief gering zullen zijn. Het invoeren van wetgeving is min of meer eenmalig en daarvoor kan in het kader van de ontwikkelingssamenwerking zelfs professionele assistentie verkregen worden.

Controle op naleving van regelgeving is daarentegen niet eenmalig en zal op lange termijn zowel mankracht als materieel eisen. De uitoefening van een goede controle voor de riffen van het eiland Curaçao zou (om een getal te noemen) voor tien tot vijftien mensen *full time* werk kunnen betekenen. De directe kosten aan de overheid kunnen beperkt worden gehouden door het invoeren van vis- en duikbelastingen verbonden aan vis- en duikvergunningen. In de meeste landen waar de natuur wordt beheerd door gezonde produktie is het normaal dat de gebruiker betaalt. Zo zijn bij voorbeeld ook recentelijk op Saba en Bonaire duikersbelastingen ingevoerd.

Zonder verder in te gaan op een uitgebreide *cost benefit analysis* kan als conclusie worden gesteld dat het investeren in het beheer van ons rif zowel nodig als verantwoord is. De relatief geringe kosten voor een beter beheer zullen alleen al in economische zin dubbel en dwars terugvloeien in de vorm van betere vangsten, tevreden toeristen, hogere bezetting van hotelkamers en betere recreatie voor de bevolking. Ook zal het bijdragen aan het lange termijnbehoud van *dushi Kòrsou*.